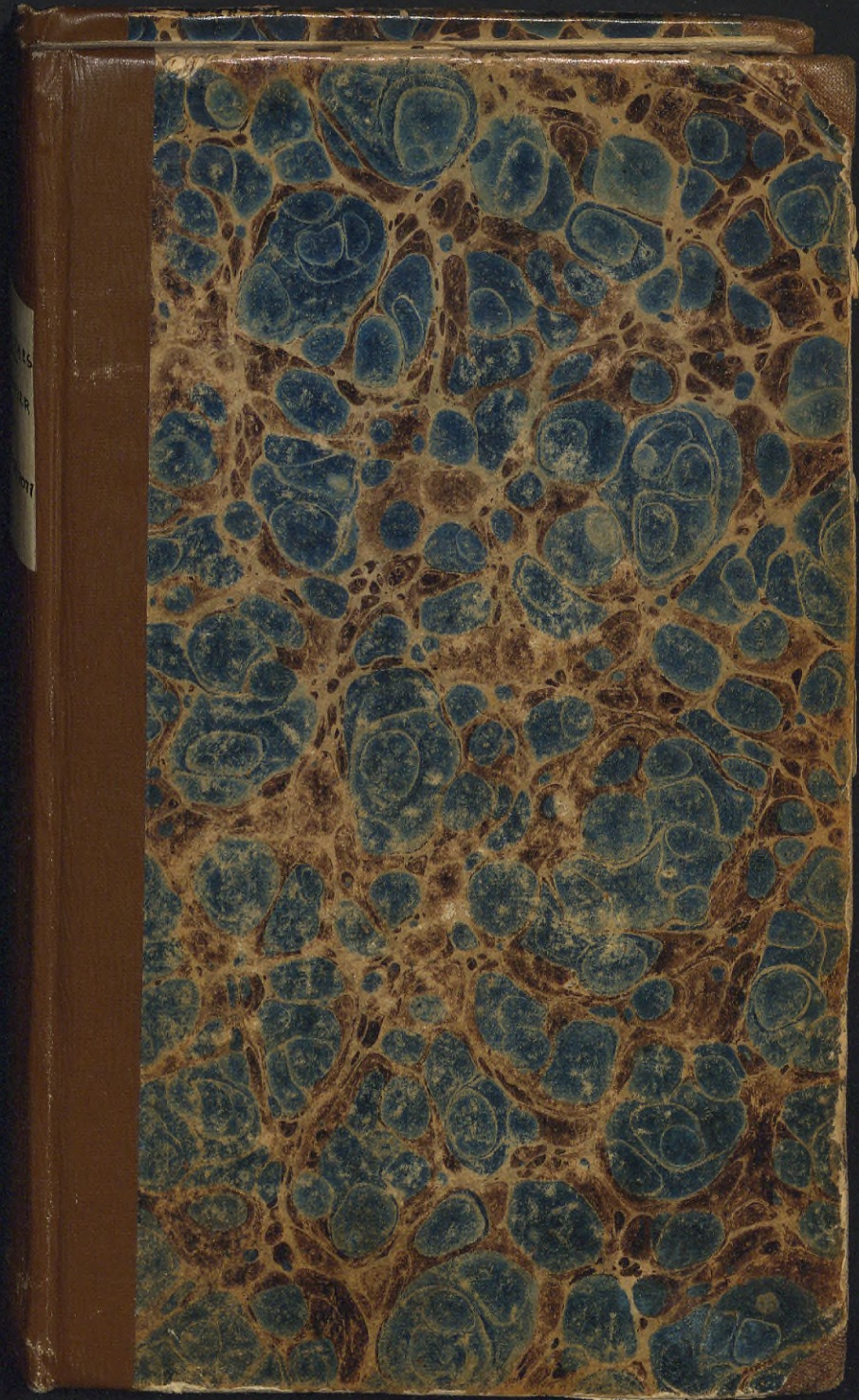

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MS
R
PT

ENDAST VALVLÅN

Allmänna Sektionen

Kommunik.
Sjöfart

686
ur
Sjöfartens Bibliotek.

lem, som låna böcker.

tillhöra Biblioteket, få fritt
ger än ett band i sender.

na sorgfälligt åt Föreningen
ra egendom, och dels för att ega
tlåningen, har Styrelsen fun-
:o) att den, som ur Bibliote-

ket önskar låna bok, skall vid anmälan derom upp-
visa egen behörigen qvitteral motbok med Föreningen.
Utan behörigen qvitterad motbok erhåller ingen bok
till låns. 2:o) Befinnes den till låns bekomna boken
på något sätt skadad eller defekt, bör den lånande
derom genast hos Bibliotekarien göra anmälan, då
denne är skyldig att, om så fordras, sådant anteckna.
Sker dylik anmälan ej vid belåningen, utan boken
såsom oklanderlig mottages, skylle då den lånande
sig sjelf och ersätta hval af honom i sådant fall för
skadan möjligen kan fordras. 3:o) Så kallade knippar
få ej i ur Biblioteket bekomna böcker göras.

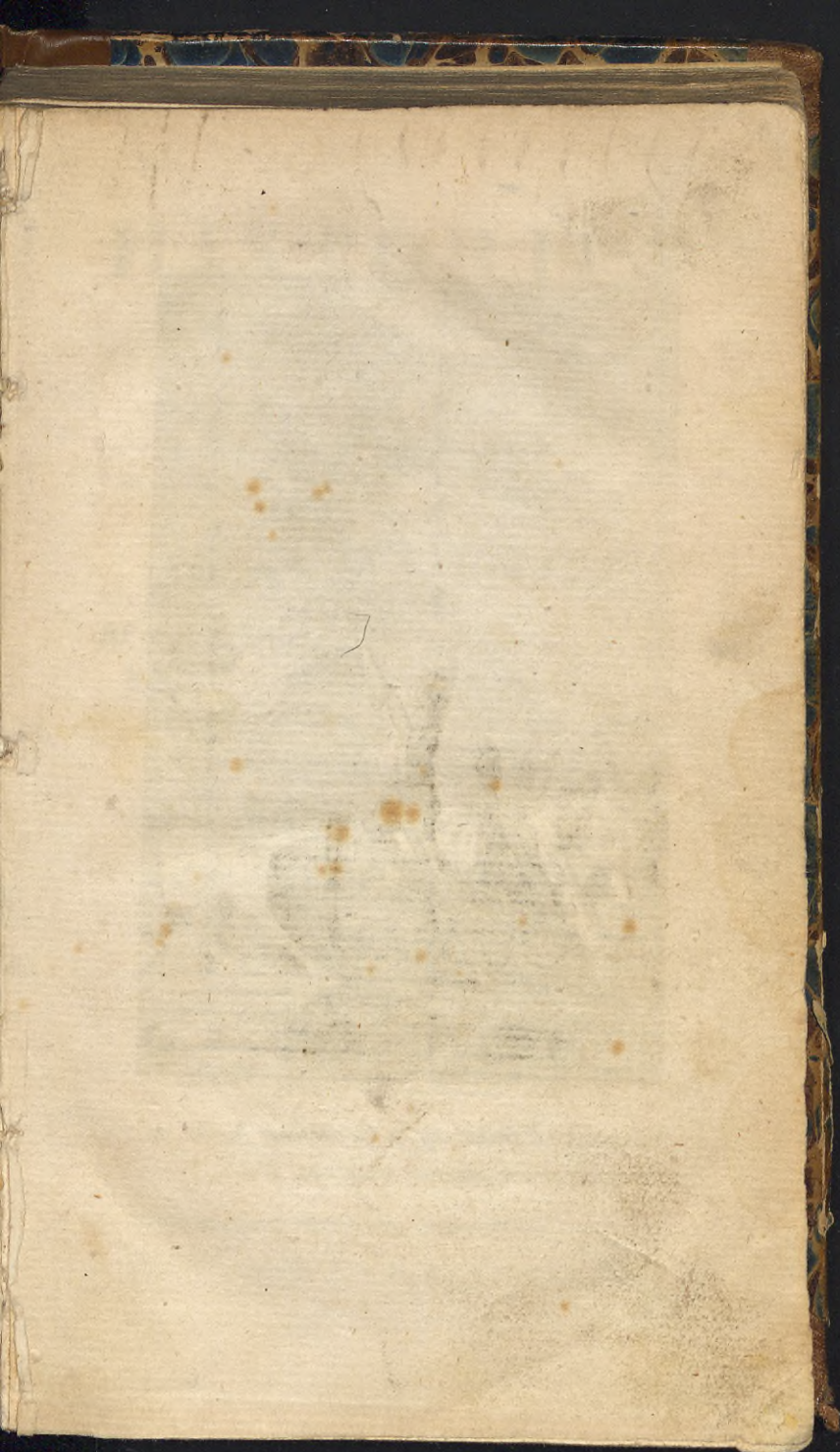
III. Hvarje bok får endast behållas i fjorton da-
gar och bör då återlemnas till Bibliotekarien, men
kan, om så önskas, ytterliga få hemlånas fjorton da-
gar, mot förbindelsens förnyande. Det beror sedan på
efterfrågan, huruvida boken kan ytterligare få hemtagas

IV. Den som ej efterkommer föreskriften i 3 mom.
skall, i händelse en bok genom bud från Biblioteket
måste hemtas, ersätta detsamma med 50 öre. Innan
dessa blifvit erlagda, erhålles ej någon bok till låns.

I öfrigt litat Styrelsen på föreningsmedlemmarnes
önskan och håg, att väl vårda denna deras dyrbara
egendom, hvilken är af stor betydelse för Föreningen.

OBS. Hvarje låntagare insätter som pant en gång
för alla 2 Kronor, hvilka återfås då boken återlem-
nas och han eller hon så äskar, om boken ej ska-
dats, hvaremot annars afdrag göres.

STYRELSEN.

*På denna båt frälste sig de tio personer hvilka, af
nära trehundra, ensamne undgingo döden.*

HISTORIER

om

Skeppsbrott,

eller

SAMLING

Af märkvärdiga beskrifningar om Skeppsbrott, Vinterliggningar, Eldsvådor och andra olyckshändelser till Sjös, som inträffat från det femtonde århundradet intill vår tid,

af

DÉPERTHES.

Andra Delen.

ÖREBRO, tryckt hos N. M. LINDH, 1818.

WASTONER

Shepherd

SAMUEL

At the ... of ...
...
...

THE ...

...

Innehåll.

	Sid.
Beskrifning om ett Portugisiskt Skepps förolyckande på en sandbank midt emot de Colamianiske öarne, som höra till de Philippinska, år 1688.	1
Engelska Ostindiska Skeppet Degraves förlisning på Madagaskars kust 1701, samt Robert Drurys äfventyr	6
Om Skottska Matrosen Alexander Selkirks qvarlemnande på ön Juan Fernandes 1704, och Moskit-Indianen Wil, som derstädes lemnades 1681	39
Kapiten Deans berättelse om Gallioten Nottinghamss skeppsbrott, som inträffade den 11 December 1710	49
Grefvinnans af Bourk skeppsbrott på kusten af Gigeri i Riket Alsgir, och hennes dotters, Fröken Bourks öden, år 1719	70
Filip Ashtons öden, hvilken, sedan han rymt från Sjörofvare, i sexton månader vistades på en obeboad ö	89
Johan Deans berättelse om Engelska Ostindiska Kompaniets skepp Sussexs, förolyckande på kusten af Madagaskar, år 1738	120
Om fyra Ryska Matrosers qvarlemnande på en obeboad ö, öster om Spitzberg, år 1743	139
Engelska skeppet Doddingtons förlisning på en klippa i öppna sjön mellan Goda Hoppsudden och ön Madagaskar den 17 Juli 1755	150
Berättelse om det skeppsbrott slupen Betsey, förd af Kapiten Filip Aubin, led på kusten Guiana i Södra Amerika, år 1756	183

Innehåll.

	Sid:
Berättelse om Svenska Sjömannen Johan Bre- lins kvarlemnande på Assension, och dess öden, åren 1755, 1756 och 1757	211
Berättelse om Fru Denoyers bedröfliga äf- ventyr, som midt i öppna sjön mellan Cuba och de Lucaiske öarne i norra Amerika, utsattes i en Indiansk båt af tvenne Engelsmän, hvilka mördat hen- nes man, år 1766	229

*Beskrifning om ett Portugisiskt Skepps
förolyckande på en sandbank midt
emot de Calamianiske öarne, som lö-
ra till de Philippinska, år 1688.*

Ett Portugisiskt handelskepp, som år 1688 ha-
de afgått från kusten af Coromandel till Philip-
pinerne och lyckligen ankommit till Cavita, gick
någon tid efter åter till segels, lastadt med åt-
skilliga landets produkter. Skeppet hade omkring
60 mans besättning, Morer, Indianer och Por-
tugisare. Kapiten och Styrmännen, som litade
på sin erfarenhet, seglade med för mycken dri-
fthet på det Philippinska hafvet, som i anseende
till sina många klippor är ganska farligt.
Fartyget strandade på en sandbank, midt emot
Calamianiske öarne, och brast genast i stycken.
Morerne och Indianerne, som utgjorde största
delen af besättningen, satte sig genast i besittning
af slupen, för att afgå till en närgränsande ö;
men en häftig vind, som under vägen uppkom,
sänkte den, och alla de som voro derpå omkom-
mo i böljorne, de andra, som bergat sig på sand-
banken, begagnade några stycken af vraket,
hvarpå de kommo till närmaste ö. Den låg

omkring två Engelska mil från den ort der skeppsbrottet inträffat. Uppmuntrade af denna framgång, beslöte de att begifva sig till en annan, trenne mil längre bort belägen ö, dit de också lyckligen ankommo. Den var nästan öfverallt helt lågländt, ganska liten samt liktom den första utan skog och vatten. Under fyra dagars tid sågo de sig tvungne att genom drickande af sköldpaddsblood stilla sin häftiga törst. Men äntligen gjorde dem nöden fintlige; de begagnade brädstumpar af vraket att dermed göra hol i jorden. Det vatten som inträngde i dem, förlorade efter några dagar sin salta; de nyttjade det de första gångorne med affmak; men då de märkt att det icke var skadeligt, öfvervunno de snart den vämjelse de känt vid att dricka deraf.

Förfynen, som låtit dese menniskor komma till denna lilla ö sedan de öfverlevvat sitt skeppsbrott, lemnade dem också der utvägar mot hungern och törsten; den första, på sätt vi berättat, och den andra genom en ofantlig myckenhet sköldpaddor, som nu voro i värpningstiden, och alla nätter uppkommo från hafvet för att lägga sina ägg i sanden. De skeppsbrutne vakade på dem, och kastade dem på ryggen så snart de kommit ett stycke från vattnet. De erhöilo så många att de lefde deraf i sex månader.

Denna fångst upphörde dock sluteligen, och de hade icke mat mer än för några dagar, då de sågo ett slags stora sjöfoglar, som af Portugiserne kallas Paxaros-bobos eller dumma foglar, komma till ön. Hvarje år infinna de sig vid en viss tid på desä öar, att bygga sina bon och

värpa. Desfa foglar med fina ungar och ägg utgjorde nu de skeppsbrutnes spis, de dödade dem med brädstumpar och andra stycken af vraket, och samlade deraf till sex månaders föda. Således erhöilo de genom sköldpaddorne och desfa foglar sitt uppehälle för hela året, utan annan tillredelse än att torka deras kött i solen. De åto det också färskt, sedan det blifvit stufvat i lerkrukor, som de efter många försök lärt sig att tillverka; men de kunde icke begagna dem mer än en gång, antingen derföre att de i brist af ugnar icke kunde glaceras, eller emedan den lera de använde icke var tjenlig.

Sjukdommar, som uppkommit af ett usele lefnadsfätt, hade medtagit åtskillige af desse olycklige menniskor, så att nu icke mer än aderton stycken återstodo. Sedan deras kläder blifvit utslitne, togo de sig före att slå de foglar som de dödade, och hopfy deras skinn med synålar, som en af dem haft med sig i det ögonblick deras fartyg strandade. Några små palmträn, som stodo nära kusten, förskaffade dem en slags tråd, hvilken härtill kunde användas. Då vintern kom, inkröpo de i underjordiska kulor, som de gräft med sina händer. De voro belägne på sluttningen af en kulle, som lutade mot söder.

Flere år förflöto utan att desse olycliges tillstånd undergick någon förändring. Stundom sago de skepp på tämligen nära håll segla förbi deras ö. Men de bemödade sig såfångt att genom rop, upphängde skinn och eldar, tilldraga sig deras uppmärksamhet och blifva undfätte; al-

la seglade förbi utan att bry sig derom. De flöto ockfå af den myckenhet plankor och stycken af vrak, som böljorne stundom uppkastade på stranden, att skeppsbrott på desfa haf ofta inträffade, och att de icke voro de enda olyckliga.

Sköldpaddornes årliga återkomst, hvarigenom de erhöllo en säker föda, kommo dem att i sex år med mod uthärda sitt bedröfliga öde. Vid det sjundes början upplifvades åter deras hopp genom sköldpaddornes ankomst, som i stor myckenhet visade sig; men fogelfångsten var icke lika gynsam. Foglarne, som utan tvifvel blifvit skrämnda af den jagt efter dem, som i flere år skedt på denna ö, ankommo i få ringa antal, att nedslagenhet och misströstan snart uppkom ibland den olyckliga besättningen. Vid samma tid slutade tvenne af dem, som icke längre kunde uthärda sitt närvarande elände och de förskräckande utsigter framtiden företedde, sina förvisningsdagar på denna ö. De öfrige, som nu endast voro sexton till antalet, voro så utmagrade att de mera liknade spöken än menniskor. Under denna jämmer, i hvilken de befunno sig, öfverlemnade sig några till förtviflan, under det andra ännu hyste någon grad af hopp. Alla samlade sig till allmän rådplägning och afgjorde, efter några tvister, att de borde öfvergifva denna ö, om de ockfå ännu en gång skulle blifva tvungna att landstiga på en obebodd kust. De började genast sina förberedelser till resan, och byggde på några dagar af skeppsplankor, som hafvet uppkastat på stranden, en slags båt, eller snarare en kista. De drefvo den med en bland-

ning af dun, sand och sköldpaddsfett; tågverket förfärdigades af sköldpaddsenor och seglen af sammanlydde fogelskinn. Denna båt var välganska oskaplig, men dock tät, och de kunde både ro och segla dermed. Den obetydliga proviant, som ännu var i behåll, togo de med sig.

På detta usla fartyg gingo de med en god vind till segels, åkallande himlens bistånd, och ankommo efter åtta dagars resa, under hvilken de snarare drifvit för vind och böljor än seglat, till ön Hajnan på södra kusten af China. Då de landstego på denna ö, som de funno bebodd, blef deras första omsorg att innerligen tacka den guddomliga Försynen för sin nåd, hvarpå de begåfvo sig inåt landet. De första invånare som sågo dem, togo genast med stor räddhoga flykten. Men då några Portugiser, som kunde tala Chinesiska, framträdde och tilltalat dem, och de sett att dessa främlingar voro obehägnade, funno de för godt att invänta dem. De utgjöto tårar vid berättelsen om deras olyckor, gåfvo dem genast mat och visade dem en källa med friskt vatten. Sedan de ätit och druckit sig otörstiga, blefvo de förde till Mandarin på ön, som skaffade dem en boning och all den undsättning de behöfde. Han afskickade dem också med möjligaste första till sin hemört, som var Macao, dit de inom få dagar anlände. En af dem fann sin hustru, som ansatt honom för död, nyligen omgift. Men hans vänner öfvertalade honom lätt att förlåta henne denna ostadighet, som efter en frånvaro af sju år kunde vara förlåtlig.

---

*Engelska Ostindiska Skeppet Degraves
förlisning på Madagaskars kust 1701,
samt Robert Drurys äfventyr.*

Jag visade tidigt en serdeles fallenhet att blifva sjöman och emottod mina föräldrars önskan att jag skulle blifva köpman. Ingenting kunde sedan afvända mig från det förslag att gå om bord. En öm och god mors böner, som på sina knän med tårar i ögonen bad mig öfvergifva detta företag, verkade intet på mig. Jag beslöt att segla till Ostindien, emedan en af mina släktingar var i Bengalen i det nya Ostindiska Kompaniets tjenst.

Min far lemnade mig allt hvad jag på resan kunde behöfva, och desutom en vaxel på hundra pund sterling, som utgjorde en ganska tillräcklig summa för en yngling vid mina år. Jag blef väl rekommenderad, och gick om bord på Ostindiska Kompaniets skepp Degrave, af sjuhundra tons drägt och femtio kanoner. Det kommenderades af Kapiten Wilhelm Younge.

Vi affeglade från Dunes den 19:de Februari 1701 och ankommo efter trenne månaders och tjugo dagars segling till skansen S:t Georg i Ostindien. Vi hade dröjt en vecka vid Canariöarne.

Tvenne dagar efter vår ankomst till skansen S:t Georg, seglade vi vidare till Masulipatan, hvarest vi i en månad förblefvo, och derifrån
till

till Bengalen. Min slägtinge, som blifvit under-
rättad om min ankomst, kom om bord att hälsa
på mig, och ville föra mig och mina saker i
land; men min far hade bedt Kapiten Younge
efterhöra huru vida denna slägtinge vore en rätt-
finnig man och i goda omständigheter, och i
vidrigt fall icke öfverlemna mig i des's händer.

Kapiten hindrade mig derföre, i anledning
af min fars åstundan, att följa min slägtinge;
drog försorg om mina angelägenheter, lyfte min
vexel och förvaltade mina penningar.

Några dagar derpå dog min slägtinge. Vi
förblefvo nio månader på detta ställe, och för-
lorade genom en smittosam sjukdom fyratio man
af vår besättning. Kapiten var ibland dem. Hans
son efterträdde honom i befälet.

Allt hvad jag vann på min resa till Benga-
len var att jag lärde mig femma, hvarigenom
jag sedermera frälste mitt lif.

Då våra angelägenheter blifvit afslutade lem-
nade vi Bengalen; vår besättning bestod af hun-
dratjugo man utom tvenne qvinnor och några
passagerare, af hvilka jag var en. Då vi seglade
utföre Ganges, stötte vårt fartyg; det kom dock
åter löst vid högt vatten, men blef, då vi kom-
mo ut i sjön, så läck, att tvenne pumpar bestän-
digt måste hållas i gång.

Vi förblefvo tvenne månader i denna dåliga
belägenhet, efter hvilkas förlopp vi anlände till
ön Mauritius öster om Madagaskar, som innehaf-
ves af Holländarne. De bemötte oss med vän-
skap, och hjälpte oss så mycket de förmodde.

Vi

Vi uppfatte ett tält på stranden, i hvilket större delen af lasten inlades, och sökte med största noggrannhet efter läckan, men kunde icke upptäcka den.

En kapare, som förlorat sitt fartyg, hade lemnat femtio Lascarer på ön, hvilka han tagit på ett Moriskt skepp, som han bemäktigat sig. Vi togo dem om bord att lindra vår besättning, som under tvenne månader knappast fått njuta någon hvila, i anseende till det trägna arbete pumparne erfordrade.

Efter en månads vistande på ön Mautitius seglade vi till Goda Hoppsudden.

Läckan tilltog mer och mer, vi hade första möda att hindra skeppet ifrån att sjunka; besättningen var alldeles uttröttad, ty man måste natt och dag pumpa och ösa vatten. Då vi voro hundra mil söder om Madagaskar, kastade vi några kanoner och tunga varor i hafvet för att lätta skeppet. Kapitenen ville fortfatta sin resa till Cap: besättningen var af stridig tanka, och påstod att man icke skulle kunna hålla skeppet flott till Cap, dit man ännu hade sexhundra Engelska mil, hvaremot till Madagaskar icke var mer än hundra. Med mycken möda öfvertalte man äntligen Kapitenen att flyra på Madagaskar.

Vinden var god. Kapitenen skickade mig, tredje dagen sedan detta beslut blifvit fattat, tillika med en skeppsgosse upp i masten, att se efter land. Man kunde icke använda någon annandertill, ty alla de öfrige voro i arbete, och i ett sådant ögonblick af yttersta fara då vi sväfvade
mel-

mellan lif och död, kunde intet afseende göras derpå att jag var passagerare. Jag uppklef således i masten, och sedan jag fetat der i två och en half timma såg jag land. Jag sade det till min kamrat, men som vi icke voro säkra, nämde vi om intet, emedan vi icke ville narra besättningen med såfånga förhoppningar; ändtligen såg jag en brant hvit strand och längre fram en uppstigande rök, hvarpå jag ropade: land! land!

Flere personer och kapiten sjelf uppstego i vanten; en af dem sade att han igenkände landet och att det var Fort Dauphin på Madagaskar; men att Konungen på denna del af ön vore de hvitas fiende och handterade alla Europeer på det mest barbariska sätt. Detta tal förorsakade oss mycken oro och blef en anledning till vår undergång.

Mannen som talat hade i visst afseende rätt; Madekasferne voro Fransofernes fiender och nedgjorde alla som de träffade, att hämna en skymf som man tillfogat deras Konung. Men de buro intet hat till andra hvita; så att vi, om vi landstigit på detta ställe, hade kunnat frälsa våra lif och åtminstone en del af vår last. Men fruktan att råka i elaka och barbariske vildars händer, som vi förmodade, hänförde oss.

Den nordostliga vinden hindrade oss att komma åt norr; och en veckas resa behöfdes att komma till öns vestra hamnar. Kapiten beslöt därför att följa den östra kusten och söka ett ställe hvarest skeppet kunde komma in och besättningen blifva bergad.

Vi kommo ändtligen nära land, men funno icke något tjenligt landstigningsställe. Skeppsrummet var fullt af vatten. Matroserne frågade Kapiten hvad han ämnade göra, sägande att skeppet icke längre kunde flyta. Han gick på några minuter in i sin kajuta, och sade då han kom ut: "Vill ni att jag på vinst och förlust sätter skeppet i land?" "Ja, svarade alla enhälligt, gör som ni vill och fräls våra lif."

Vi kommo på några kabellängder nära land och gingo till ankars utanföre bränningarne; hvar på vi kapade masterne, utkastade kanonerne och använde alla medel att lätta skeppet. Vi hade i Bengalen förlorat vår stora båt och vår joll, så att vi nu icke ägde mer än en liten slup, vi inrättade derföre en flåte af bräder och stänger.

Flere af landets infödingar, som fiskade vid stranden och sägo oss i nöd, uppgjorde en eld för att tillkännagifva det ställe hvarest vi borde landstiga. Men vi hade hört sägas så mycket ondt om des öboar, att vi icke af dem kunde hoppas något godt, ehuru vi icke voro på den Furtes område för hvilken den förutnämde matrosen skrämt oss.

Flåten blef färdig om natten. Dagen derpå om morgonen gick båtsmannen med flere matroser i slupen, medförande en lång kabel, som de ville fästa i land. Men bränningen var så stark vid stranden, att slupen blef sönderslagen innan de hunno landet; dock blef kabeln med tillhjälp af de infödde der fästad.

Tvenne Engelska qvinnor voro på skeppet; den ena jemte Kapiten nekade att gå om bord på flåten, men den andra och omkring femtio man vågade sig på den. Jag afklädde mig och fäste omkring min kropp en penningpung och en silfverfågel. Vi halade oss intill stranden längs kabeln; men då vi kommo midt i bränningarne kantrade flåten och vi föllo i vattnet, de som simmande återkommo, blefvo ännu en gång af störtfjörarne kastade i hafvet; jag dök flere gånger till bottnen, men kom äntligen efter mycken möda till stranden; detta lyckades också för alla dem som varit på flåten, utom för den kvinna som var med oss, hvilken omkom. Bränningen var vid stranden så stark att ingen vågade sig om bord med flåten. Kapiten befallte därför att ankar-tåget skulle kapas, på det skeppet måtte drifva närmare intill land, hvilket ock skedde, hvar på det inom få timmar alldeles sönderflogs.

Kapiten landsteg med sin fars hjerta i handen. Denna hade då han dog befallt honom föra det till England i en butelj och begrafva det vid Dover. Alla kommo äntligen lyckligt till stranden, undantagandes tvenne man och den kvinna om hvilken jag förut talat; den andra blef frälst, men hade sväljt så mycket saltvatten att vi måste rulla och gnida henne för att komma henne att kräkas; så gjorde vi också med några man som befunno sig i samma belägenhet; man lade dem sedermera framför en stor eld och småningom kommo de alla till lifs.

Vi voro hundrade och sextio stycken, Laskarnerne inberäknade. Landets invånares uppmärksamhet väcktes snart, och vi befunno oss inom korrt omgifne af omkring trehundra Negrer, som började taga fiden- och kattuns-stycken, men muslinerne lemnade de orörda. Många balar med köpmannavaror drefvos till stranden. Fastän vi kastat ganska många i hafvet, voro ännu, då skeppet strandade, omkring trehundra balar om bord.

En af de infödde gaf oss en ox och tecknade att vi skulle döda den. Vi låto honom förstå att vi icke hade hvarken skjutgevär eller krut, då länte han oss sitt gevär som var laddadt, hvarmed vi skjöto detta djur.

Vi förblefvo på detta ställe i tvenne dagar och tvenne nätter utan att taga något beslut, och utan att veta hvad vi borde göra. Vi blefvo underrättade att Fort Dauphin icke var mer än sextio Engelska mil aflägsen, men vi hade fattat en sådan farhoga för folket i denna trakt af ön, att vi icke vågade att begifva oss dit.

Följande dagen om afton sågo vi en man som på affånd talade till oss på Engelska; då han kommit närmare funno vi att det var en vår landsman; han frågade hvilka vi voro; och sade, då vi omtalat det, att Konungen i landet skickat honom för att säga oss det vi, fastän främlingar, icke hade någonting att frukta, och att denne Furste följande dagen sjelf ville besöka oss. Denna Engelsman berättade vidare, att det skepp på hvilket han befunnit sig och som ämnade sig till

till Ostindien, blifvit plundrat af en kapare, som
 bemäktigat sig honom och nio andra matroser,
 och sedan lemnat det. "När vi kommo till Ma-
 tatan, tillade han, låtsade jag som jag varit sjuk,
 och kaparen lemnade mig efter sig. Jag hade
 varit der i tvenne månader, då en Skottsk kapi-
 ten vid namn Drummond, anlände för att drif-
 va handel på denna ö; men efter trenne dagar
 blef också han tagen af kapare. Han hade en
 annan kaptan som hette Stewart med sig. Ka-
 paren tillät dem att i fartygets stora båt tillika
 med fyra matroser gå i land. En annan Engels-
 man med sin hustru befann sig också på detta
 ställe, vi emottogo de ankommande Engelmän-
 nerne i våra kojor. Kapiten Drummond, som
 mycket förjde öfver förlusten af sitt fartyg, ville
 försöka att komma till S:t Augustins-baj, och vi
 alla tillika med en Neger beslöto att följa honom.
 Efter trenne dagars segling, då vi kommit söder
 om Fort Dauphin, ändrade sig vinden och blef
 så stark att vi icke kunde föra segel; vi blefvo
 drefne i land på omkring fyra mils afstånd från
 detta ställe; dock frälsade vi våra penningar,
 våra vapen och vår ammunition. Infödingarne
 behandlade oss väl och förde oss till en stad.
 Konungen skickade sin son och femtio man att
 föra oss inåt landet. Kapiten Drummond ville
 med våld sätta sig emot infödingarnes åstundan;
 men de andra trodde att vi borde åtnöjas der-
 med. Om trenne dagar ankommo vi till Konun-
 gens residens, som sade oss att vi icke skulle lida
 någon brist. Kapiten Drummond begärte lof
 att

att resa till något ställe, der han kunde träffa Europeiska skepp och återkomma till sitt land; men detta nekade Konungen honom. Efter tvenne månader förfökte Engelsmännen att rädda sig derigenom att de en månljus natt flydde, men de blefvo fasttagne och efter något motstånd återförde till Konungen, som, oaktadt han förlorat en man hvilken i denna strid blifvit dödad, endast sade till dem, att om de rymde en gång till skulle de komma att ångra det."

Sådan var i korrthet den berättelse Engelsmannen Sam gjorde för skeppet Degraves befättning, som med uppmärksamhet afhörde den. Som det var sent lade sig alla att hvila under buskar, men med ganska sorgsna hjertan. Då framställde sig min envishet och min olydnad mot mina föräldrar, samt den hårdhet hvarmed jag afslagit min mors böner, i all sin ohygglighet för mina ögon; jag kunde icke beklaga mig öfver mitt lidande, men utgjöt bittra tårar deröfver att jag frivilligt kastat mig sjelf i eländet.

Vi voro alla uppe i dagningen, de mästa af mina olyckskamrater hade icke mer än jag kunnat sofva, Sams berättelse hade förorsakat en allmän förtviflan. Vi hade icke kunnat berga hvarken vapen eller ammunition, hvilket måste blifva en orsak till vår undergång; ty nära hundrasjuttio man med vapen att försvara sig, hade med våld kunnat tåga genom landet, men vi hade icke frälsat mer än våra lif, och måste derföre bereda oss på ett ändlöst slafveri.

Ungefärligen klockan I på eftermiddagen, ankom Konungen, åtföljd af nära tvåhundra infödingar, väpnade med lanfar. Då vi sågo dem nalkas, samlade vi oss i en hop, med Kapiten i spetsen, och gjorde front emot dem. Då de ankommit kallade Konungen Sam och frågade honom hvem som var vår Kapiten; och då han fått veta det, tog han honom i hand och hälsade på honom, hvilken hälsning denne besvarade med några ord som Sam hade lärt honom. Konungen skänkte oss då fyra stora oxar och andra matvaror, äfvensom grytor för att koka köttet. Sedan han i tvenne timmar förblifvit hos oss, begaf han sig till den koja i hvilken han ämnade tillbringa natten. Han gjorde oss många frågor, rörande skeppet och omständigheterna af dets skeppsbrott, och sade till Kapiten att han var ledsen öfver dets olyckor. Men jag tror tvärtom att han deröfver var ganska glad, ty han visade sig framdeles mera våldsam och illasinnad, än de mästa af öns öfrige Konungar; och hans folk klädde sig i flere år med de tyger som han bärgat af lasten.

Dagen derpå gjorde oss Konungen ännu en visit, och tillkännagaf att vi måste följa honom till den stad i hvilken han bodde, der vi skulle erhålla allt hvad vi behöfde. Kapiten Younge tackade honom, genom tolken, ganska mycket för all godhet han hade visat oss, och tillade, att vi aldrig kunde erkänna den, men att vi icke ville förorsaka honom ytterligare besvär och kostnad genom så många personers underhållande.

Konun-

Konungen svarade, att om vi voro en gång till så många, skulle man anse sig belönt för sin möda och sin kostnad, genom den tillfridsställelse att hafva så många hvita i sitt land.

Då kapiten litet betänkt sig, bad han Sam föreställa Konungen, att nästan hvar och en af oss hade hustru och barn eller släkt, från hvilken vi icke för alltid kunde lefva skiljde, och att vi derföre anhöllo det vi måtte få begifva oss till en hamn, der vi kunde finna skepp och återkomma till vårt land. Sedan Konungen länge betänkt sig, svarade han, att vi skulle förblifva hos honom till des några skepp ankommo för att handla, med hvilka vi kunde återvända. Kapiten, som väl visste, att i denna Furstes land icke fanns någon hamn, infåg att detta endast var en förevänning, för att kvarhålla oss; och bad Sam säga honom att han skulle tänka på denna sak och dagen derpå gifva honom svar: hvar på Konungen lemnade oss.

Då han var borrt, tilltalade Kapiten oss med följande ord: "Jag är nu icke bättre än ni andra; mitt öde icke bättre än edert, och mitt lif icke mera dyrbart; derföre vill jag icke befalla, utan endast rådgöra med er, under närvarande svåra omständigheter. Jag är glad att jag icke varit orsaken till vår olycka; ty jag hade håldre velat anförtro mig åt Förfynen och fortsätta resan till Goda Hoppsudden, än landliga på detta ställe. Besinna nu att vi hvarken äga vapen eller ammunition, och att Konungen nekar oss att gå igenom hans land, för att komma till en hamn;
tänk

tänk derpå och rådgör det bästa ni kan; men varen enige; jag är nöjd med hvad ni besluter. Mitt lif aktar jag icke, det förtjenar icke numera att jag söker att bevara det."

Sedan vi hört detta rörande tal, rådslogo vi, och kommo snart öfverens om den enda utväg som var oss öfrig, efter vi icke hade några vapen, och man hade nekat oss att komma till en hamn. Vi beslöto att med Konungen begifva oss inåt landet, der vi kanske skulle få råka kapiten Drummond.

Följande morgon kom Konungen till Kapiten, de hälsade på hvarandra som förut, och satte sig på sanden: vi blefvo stående omkring dem. Konungen frågade Kapiten om han vore resfärdig, emedan det vore bäst att gå om morgonen och hvila midt på dagen. Kapiten, hvilken anslåg denna fråga som en befallning, svarade att vi vore färdiga att begifva oss på vägen när han funne för godt. Konungen syntes nöjd, och sade till Sam, att han skulle tillkännagifva, det han sjelf nu ämnade äta frukost, och bad oss göra detsamma, på det vi måtte orka gå så mycket bättre.

Vår måltid var ganska sorglig, emedan vi nu skulle skiljas vid hafvet. Vi voro mycket förtretade deröfver, att vi, liksom en hop bokap, måste åtfölja en hop vilda Negrer inåt landet, utan att kunna bestämna några villkor för vår säkerhet. Några förbannade och beklagade sitt olyckliga öde. Men jag öfverlemnade mig till Försynens nåd och yttrade intet.

a Del

B

Vi

Vi fingo befallning att gifva oss på vägen, jag hade ingenting med mig mer än mina kläder, men flere af besättningen medtogo stycken af bomulls- och fidentyg. Vi skildes vid hafvet med ängsliga hjertan, och vände våra ögon dit, så länge som vi kunde se det; vi sågo huru Negrerne öppnade kistor och balar, och riktade sig på vår bekostnad. De funno så ymnigt rof, att ganska få af dem åtföljde sin Konung.

Vår tropp var i ganska dåligt tillstånd, arbete och brist på sömn hade mycket utmattat oss alla, många hade blifvit särade då de räddade sig från vraket; några hade ganska dåliga skor eller voro alldeles utan. Landet var, vid hafsstranden och ett stycke inåt, skogrikt och fullt af buskar, som sönderrefvo våra kläder. Marken var sandig, och blef frampå dagen så het att vi knappast kunde gå på den.

Emot middagen ankommo vi till en liten by, bestående af tio kojor, som icke voro mer än åtta eller tio fot långa och sex eller sju fot höga. Vårt folk kröpo in genom dörrarne, som icke voro mer än tre fot höga, för att hvila sig, och försöka att skaffa sig mat, ty Konungen hade gifvit dem lof att taga allt hvad de kunde öfverkomma. Alla byns invånare voro frånvarande, karlarne hade infunnit sig vid vraket, och kvinnorne tillika med barnen hade vid vår ankomst rymt till skogarne. Sedan vi under den starkaste hettan något hvilat oss, begåfvo vi oss om aftonen åter på vägen.

Vi ankommo snart till ett mera öppet land, och funno en bättre väg. Konungen, som icke nu mera trodde att vi kunde få det infall att vända om, reste före till sin residensstad, och öfverlemnade oss till en af sina förnämsta Office-rare, som skulle se efter oss och förja för våra behofver. Om aftonen stannade vi vid en by, som liknade den första, och gingo derifrån tidigt om morgonen.

Denna dag förflöt på samma sätt som den föregående, men var besvärligare för dem som icke hade några skor, emedan deras fötter blifvit sönderstötte i skogarne.

Den tredje dagen var den sista af vår resa, vi nödgades gå mera fort emedan vi hade en längre väg att tillryggalägga; jag förlorade min ena penningpung; den hade icke eller kunnat blifva mig nyttig i detta land.

Konungens vistelseort var, som jag kunde tycka, belägen omkring femtio Engelska mil från hafvet, ty vi hade vandrat sexton eller aderton mil, hvarje dag. Den var belägen i en skog och försvarad af en häck af trän, som stodo så tätt att en liten hund icke hade kunnat tränga sig emellan deras stammar; desutom voro de fulla af skarpa taggar, så att ingen kunde uppklifva i dem eller komma igenom deras grenar. På denna häck voro endast tvenne portar, den ena i norr och den andra i söder; hvilka voro så smala att icke mer än tvenne personer i bredd derigenom kunde inkomma. Hela instängningen kunde vara en Engelsk mil i omkrets.

Vi stadnade då vi kommo nära detta ställe; och Sam underrättade Konungen om vår ankomst, hvilken lät säga oss att vi skulle vänta der vi nu voro, till dess att han blefve färdig att emottaga oss. Det dröjde icke länge förrän han lät kalla oss: vi gingo in i ordning, fyra man i bredd. Han fatt med benen i kors framfräm för sitt hus, han hade en bössa i hand, som hvilade emot hans axel, och ett par pistoler lågo på marken vid hans sida. Hans söner och hans släktingar futo äfvensom han på jorden, och voro beväpnade med bössor och lansar. Hans folk stod i en öppen krets omkring honom.

Då vi hade fatt oss, sade Konungen till Kapiten, att vi voro välkomna, och efterskickade tio calabaser fulla med Tank, en slags dryck som brukas i detta land. Han lemnade sex till vårt folk, tre till de fina och behöll en för sig och Kapiten. Han efterfände också Kapiten Drummond, Kapiten Stuart och deras folk. Kapiten Younge uppstod för att hälsa på dem, hvarpå alla Kapitenerne satte sig invid hvarandra. Den skål man lemnat Kapiten Younge att dricka ur, var oren; hvarföre den blef bortskickad att tvättas, och jag erböd honom emellertid min. Då den var tom önskade Konungen att få se den, och fann den så vacker, att han begärde den till skänks. Kapiten svarade att den icke tillhörde honom, utan en ung man, som satt bakom honom. Då kallade jag Sam och bad honom säga Konungen, att som så många människor druckit ur skålen, ansåg jag icke passande

fande att skänka den till hans Majestät. Denna urfåkt kom Konungen och allt hans folk att skratta. Han befälte mig att uppstiga, på det han måtte få se mig. Emellertid behöll jag min skål. Då natten nalkades gick Konungen ifrån ofs, och skickade ofs en oxe till aftonmåltid.

Som han icke ville hafva få många främmande inom sin borg öfver natten, måste alla gå ut; undantagandes Kapiten, några få andra och jag. Man tillredde en koja åt ofs, nära intill den Kapiten Drummond och hans folk bebodde. De andra måste sofva under trän.

Vi lefde någon tid på detta fätt; alla mornar gingo vi gemensamt att hålla på Konungen. En dag lät han säga ofs genom Sam, att han vesterut hade en mäktig fiende, som hittills varit honom öfverlägsen, men som Gudarne nu skickat honom hvita menniskor, ville han med vår tillhjälp ännu en gång fäkta emot honom; emellertid skulle han fördela ofs i de städer der hans söner vistades, på det en sådan myckenhet menniskor med mera lätthet måtte kunna få sitt underhåll, och hans egen möda derigenom blifva lättad. Han lät också ännu en gång begära skålen af mig, och jag tordes icke neka, emedan jag väl visste att han kunde taga den med våld.

Denna skingring var ett åskeslag för ofs. Vi återvände till våra kojor med stor ängslan, emedan vi befarade, att vi, ifall vi blefvo åtskildede, aldrig skulle kunna komma från denna ö. De tre Kapitenerne rådslago med några af folket om hvad man under så svåra omständigheter borde

de företaga. Kapiten Drummond föreslog att vi skulle bemäktiga oss Konungen, hvarigenom vi kunde komma i tillfälle att underhandla med hans nation. Detta råd blef allmänt antagit. Jag var okunnig om mina landsmäns förslag, och sof ganska djupt, då jag väcktes genom det oväsende komplottens utförande förorsakade. Vid en signal, som gafs genom ett pistolskott, blef Konungen och hans son på en gång tagne.

Hela staden råkade i bestörtning. Jag uppstod ganska förvirrad, och skrämmd af skriket och tumultet, och som jag icke visste hvad som skedd, följde jag med Negrerne, som utlupo ur staden; men en af vårt folk, som blef mig varse, förde mig åter in. Jag blef äfvenså förundrad som infödingarne, då jag fick se Konungen, hans hustru och en af hans söner med händerne bundne på ryggen, och bevakade af vårt folk, som plundrade hans hus för att der finna nödiga saker till utförande af sitt förslag. De funno omkring trettio gevär, något krut och kulor, samt några lansar.

Infödingarne, som samlat sig i granskapet, belägrade staden och skjöto på oss; en af våra blef sårad i höften; härpå lät Kapiten Youngge säga till Konungen, att man skulle döda honom, om hans underfätare icke upphörde att skjuta. Konungen lät derpå tillfäga dem att sluta, om de ville frälssa hans lif.

Detta drifliga och äfventyrliga företag, torde af många äfven anses brottsligt, och jag vill icke bjuda till att försvara det.

Sedan vi ställt oss i ordning, uttågade vi från staden. Sex beväpnade män gingo i spetsen, tolf omgäfvade Konungen och sex hans son, sex, äfven beväpnade, utgjorde arriergardet, der Laskarerne befunno sig. Kapiten Younger ville af medlidande släppa Drottningen, men hon ville icke skiljas vid sin man.

Då vi vandrat fyra Engelska mil, orkade den sårade mannen icke gå längre, och som vi icke vågade uppehålla oss för att tillaga en bår, måste vi lemna honom vid en damm; jag fick sedan veta att infödingarne dödat honom med sina lansar. Då vi vandrat ännu trenne mil, utkommo vi ur skogen på en slätt, och sågo att infödingarne, som i stor myckenhet voro samlade, beredde sig till anfall. Vi gjorde front emot dem, Konungen stod framför oss med bundne händer. Sam måste säga honom att vi intet ville skada hvarken honom eller hans son, ej heller föra dem till sina fiender, utan endast behålla dem som en gisslan, till dess vi genomtågat hans länder; och att de, så snart vi kommit till gränserne af Fort Dauphins område, skulle återfå sin frihet, men om man gjorde oss den minsta skada, skulle de blifva dödade.

Då kallade Konungen en af sina anförare, som nalkades, sedan han lemnat ifrån sig sin bössa och sitt spjut. Då denne blifvit underrättad om våra affigter, försäkrade han oss, att man icke skulle skjuta något skott, så länge Konungen vore vid lif och blefve väl handterad.

Som

Som vi vore trötta af refan, gjorde vi halt, förrän vi, om denna händelse icke inträffat, hade tänkt. Man gräfdde ett cirkelformigt dike, inom hvilket Konungen och hans son ställdes och hvarest de bevakades af vår Kapiten med några man. De som voro beväpnade delades i fyra partier, att så mycket bättre kunna vaka för vår säkerhet. Knappast hade vi vidtagit dessa anstalter förrän den befälhafvare som förut talat med oss, ankom, åtföljd af tvenne Negrer, som ledde en ox; han hade i sin hand ett stycke stekt kött och ett horn fullt af vatten, åt Konungen. Vi lossade hans och hans sons händer, på det de måtte kunna äta, de förtärde något deraf och lemnade det öfriga till Kapiten Younge.

Emellertid dödade vi oxen och anhöllo att Konungen skulle skicka några af sitt folk till skogen efter ved, hvilket han genast gjorde. Vi hade icke vatten, och vi sade det till Konungen, som svarade oss att icke något finnes på närmare håll än vid den damm, der vi hade lemnat vår sårade kamrat, och der hornet blifvit fylldt, och till hvilken nu vore mer än tio Engelska mil. Denna underrättelse bekymrade oss mycket, ty vi voro ganska törstiga; men vi dödade icke destomindre oxen, stekte och uppåto en del deraf, hvarest vi lade oss att sofva på jorden. De tre Kapitenerne kommo öfverens att ömsom vaka, och delade folket i trenne vakter. Konungen öfvertalade sin gemål att återvända till staden, för att trösta sina barn; hon aflägsnade sig grå-

gråtande; Konungen och hans son greto ockfå då hon skiljdes ifrån dem.

Sedan vi i dagningen uppstigit, förtärde vi hvad vi ännu hade kvar af oxen. Hvarpå vi åter begåfvo oss på vägen, i samma ordning som den föregående dagen. Infödingarne följde oss, men höllo sig på ett tämligen stort afstånd. Så snart vi öfvergifvit vårt läger, infunno de sig der, och borrtogo de tygstycken, som vårt folk, för att kunna gå så mycket lättare, lemnat efter sig.

Vid middagstiden ankom infödingarnes anförare, som vanligt, med vatten och stekt kött, han matade Konungen och hans son, emedan vi icke ville lossa deras händer, och frågade sedan Sam om vi skulle vilja släppa Konungen för sex bösor. Detta förslag föranledde en öfverläggning, hvaraf resultatet blef, att vi, om de ville gifva oss sex goda gevär och lofva att icke följa oss, utan återvända med Konungen, skulle vi sätta honom i frihet; vi tillade, att vi, då vi kommit till Manderra, hvilken flod skiljer denne Furstes stater från Fort Dauphins område, äfven ville släppa hans son. Anföraren, som förundrades öfver all denna oväntade efterlåtenhet, skickade en man af sitt medfölje till Konungens andra söner, som skyndade sig att uppfylla kontraktet, af fruktan att vi skulle ändra våra tankar; innan korrt blefvo bösorne framburne. Då vi sett att gevären voro goda, släppte vi Konungen. Hans folk gladdes sig mycket öfver hans återkomst. Hans söner omfamnade hans knän. Hans för-
näm-

närmsta tjenstemän kyfste hans fötter, och folket upphof glädjerop och affskjöto fina gevär.

Sedan vi betraktat denna rörande scen, gingo vi vidare. Om eftermiddagen tilltog vår törst; och vi voro alla ganska utmattade. Kapiten gick långsammare, hvilket gjorde vår vandring mindre påkostande. Då vi vid solens nedgång ankommit till en sandig plats, gjorde vi halt och utfakade vårt läger; de infödde lägrade sig äfven. De delade sig i sex troppar, som nästan alldeles omringade oss. Vi kände häröfver någon oro. Törsten plågade oss så mycket, att vi kröpo längs marken för att uppsluka daggen.

Nästa morgon anhöll infödingarnes anförare att få tala med Konungens son, och sade efter en stund till kapiten, att om han ville släppa denne Prins, skulle trenne förnäma män deremot öfverlemnas till oss. Detta förslag antogs, och trenne män ankommo i hans ställe, hvarpå Prinsen tog affked af kapiten, och gick bort.

Vi fortforo att gå så fort som vår svaghet tillät oss, men hade ingenting hvarken att äta eller dricka, och fingo snart erfara följderna af vårt oförstånd. Infödingarne kommo oss beständigt närmare, några af dem gingo ock så framom oss. Vi väntade oss hvarje ögonblick att blifva anfallne. Ibland oss var en ung man som i Bengalen förlorat sitt ben, och hade ett trädben. Som vi, i anseende till infödingarnes uppförande, påskyndade vår gång, kunde han icke följa oss. Då de hunno honom, sågo vi dem aftaga hans trädben och roa sig deråt, göra narr
af

af honom och bedja honom följa oss, hvarpå de ändtligen ihjälstucko honom med sina spjut och lemnade honom badande i sitt blod. Vi förstodo nu hvad vi af dessa barbarer hade att vänta och gingo derföre så fort som vår svaghet kunde tillåta oss. Vi funno ett tamarind-träd, i hvilket vi uppklefvo för att äta dess löf.

De tre Negrer som voro med oss, och som märkte hvad som föregick, fruktade för sina lif, emedan de trodde att vi skulle döda dem, i fall deras landsmän anföllo oss, de rådde oss derföre att gifva oss på vägen i mörkret. Vi samtyckte dertill och uppbröto i största tyfnad. Kapiten Drummond var så svag att han icke kunde gå, vi beslöto derföre att låta Negrerne en i sänder bära honom. En af dem lyckades att smyga sig bortt, hvarföre vi med så mycket större noggrannhet bevakade de tvenne andra.

Man sade oss att vi dagen derpå skulle ankomma till Manderras strand. Vi vandrade derföre hela natten med största skyndsämhet, och blefvo varse denna ström vid solens uppgång. Ehuru den ännu var långt bortta, fätte sig några som voro alldeles uttröttade på marken, i den tanka att infödingarne icke mera skulle återkomma. Men häruti bedrogo de sig mycket, ty på en Engelsk mils afstånd från floden hunno de oss, och dödade dem som hvilade sig under träden. Jag var en af dem som icke väl kunde gå, men tjugo stycken befunno sig likväl bakom mig. Då jag såg att dessa barbarer dödade dem som de hunno, bortkastade jag min rock och
min

min väst, för att blifva lättare, och började springa. I det ögonblick då de främsta af våra hade kommit öfver strömmen, kom mig smällen af ett skott att vända på hufvudet; jag såg den qvinna som varit med oss falla, och infödingarne genomsticka henne med sina lansar. Derpå kom min tour. Jag var vid stranden, då de skjöto efter mig, men jag lyckades att öfvervada den, genom deras beskydd, som redan voro på andra sidan och nu gjorde front emot Negrerne; desse tordes icke gå öfver floden. Vår kapiten frågade mig om jag trodde att några flere af våra skulle komma efter, hvartill jag svarade att de alla blifvit dödade. Dock väntade vi ännu något, hvarpå vi gingo genom en skog. Infödingarne följde oss och dödade två eller tre af våra, efter en stund ankommo vi till en sandig slätt, hvarest de spridde sig i flere troppar att från alla håll anfälla oss. Vi delade oss derföre också i fyra ferskildta hopar, under befäl af våra tre kapitener och herr Benbow. Men vi hade icke mer än trettiosex gevär, och ganska få af oss orkade strida, vi kunde således föga uträtta mot en hop af nära tretusen man.

Vi lyckades dock att hålla infödingarne på afstånd, från morgonen ända till klockan 6 om afton, då vår ammunition började tryta. Vi infågo nu den bedröfliga följden deraf, att vi släppt Konungen och hans son. Våra begge fångar väntade sig hvarje ögonblick att vi skulle döda dem, men som detta icke skulle hafva tjent oss till något, sparade vi deras lif. Vi kommo ändtli-

gen öfverens att fända den qvinna som kommit med Samuel och hennes man till Negrerne med en fridsfana, den bestod af en bit rödt fidentyg, fastbundet på en lans. Hon sade dem att vi, då vi kommit längre in i landet, skulle återlemna våra tvenne fångar och vapnen. Negrerne svarade, att om vi genast ville göra det, skulle de låta oss afresa, men icke samma afton, emedan det var mörkt, ty de fruktade att vi emot dem skulle sammankalla deras fiender, som bebodde det land i hvilket vi nu inkommit.

Detta infödingarnes förslag förorsakade många öfverläggningar ibland oss. Vi ville ogerna lemna våra vapen. Kapitenerne Drummond och Stevart samt deras folk, äfvensom herr Benbow, bestridde detta beslut. Kapiten Youngge var af olika tanka; och de mästa rösterna förenade sig med honom. Qvinnan gick således att tillföra dem detta svar, och Negrerne låto afhämta vapnen, men kapiten Drummond och hans tropp nekade att aflemna dem de hade.

I dagningen sagnade vi kaptenerne Drummond och Stewart, äfvensom Benbow, qvinnan och hennes man, samt fem andra personer. Alla dessa hade i tyfthet aflägsnat sig om natten. Så snart det blef dager, ankommo infödingarne, och Konungens son frågade Samhvart kapiten Drummond tagit vägen. En annan af Konungens söner tog mig tillika med fyra andra unga goslar af samma ålder och öfverlemnade oss till sitt folk, som bundo oss med rep. Härpå såg jag honom med sin lans sticka
kapi-

kapiten Younge genom halsen och sidorne, sedan han var död gjorde han det samma vid en annan, och som hans folk följde hans efterdöme, blefvo alla våra snart mördade. Negerne började sedan plundra desse olyckliges lik, och uppristade magen på några af dem. Jag väntade mig samma öde, då jag såg en af deras anförare med sträckt lans löpa emot mig; men den man som bevakade mig, hindrade honom derifrån genom ett tal, som jag då icke förstod.

Sedan Negrerne dödat vårt folk och påklädt sig deras kläder, gingo de hastigt bortt, af fruktan för invånarne i Fort Dauphin, ty de förmådde att kapiten Drummond och de andra fått tid att fatta denna ortens folk i rörelse, och skicka oss undfättning. Jag fick sedan veta, att vi knappt lemnat detta ställe, förrän Konungen på Fort Dauphins område, med tvåtusen man kommit dit för att rädda oss.

Man torde vilja veta hvarföre icke vi, så snart vi kommit öfver floden, skickade två eller tre personer framför oss för att erhålla en sådan hjälp: härtill kan jag ingenting annat svara, än att jag tror det vi alla hade förlorat vårt förstånd. Vårt förslag var väl uppgjort och utfördes äfven i början väl; men sedermera ganska illa. Alla människors förblindelse hade stigit till en sådan höjd, att den liknade galenskap. Vi hyfte mycken tillgifvenhet för Kapiten Younges far, hvarigenom vi äfven kommit att fatta en god tanka om hans son; men följden bevisade att honom felades erfarenhet, och jag ihogkommer att

kapi-

kapiten Drummend och han, ofta voro af olika tankar.

Ingen blef frälst mer än jag och tre andra ynglingar. Man gjorde ofs till slafvar. Den äldsta af ofs var icke mer än sexton år gammal. Då infödingarne lemnade detta ställe blefvo vi genast åtskiljde. Jag räknar icke Engelsmannen Sam till vårt folk, ty han följde de infödda, och jag har icke sedan sett honom, men jag har fått veta att han lefde fri hos en Negeranförare vid namn Crindo. Man kan betvifla att han var ofs så trogen som han bordt vara.

Under det vi vandrade genom skogarne, för att återkomma till floden, såg jag öfverallt mina kamraters vanställda lik. Jag var mindre törstig än förut, men som jag på trenne dagar icke ätit, var jag så utmattad att jag knappt orkade gå. Min ledsgare visade sig ledsen öfver min svaga belägenhet, men skyndade sig dock att komma öfver floden. Sedan hvilade vi ofs ungefärligen en timme och åto, hvarpå han frågade mig genom tecken om jag orkade gå. Vi vandrade den öfriga delen af dagen på ett mera bekvämt sätt än jag hade kunnat hoppas: man gick långsamt för min skull. Vi ankommo om aftonen till den skog i hvilken vi skulle hvila öfver natten, der åto vi ännu en gång. Hvarpå hvar och en började upprycka gräs, för att göra sig en fång. Den man som vårdade mig samlade nog åt ofs begge. Vi lade ofs invid hvarandra, men jag sof ganska litet, den rysliga anblicken af mina vänners mord framställde sig bestän-

ständigt för mina blickar, och väckte mig hastigt, så snart jag tillslöt mina ögon.

Vi uppstego i gryningen. Sedan vi ätit, gingo vi ända till middagen, då vi stannade vid en damm omgifven af lummiga trån. Jag påminte mig att vi dagen förut passerat denna damm på ett afstånd af hundra famnar, och att infödingarne sagt, att intet vatten fanns i vårt grankap.

Om aftonen kommo vi till en liten stad. Jag blef der illa handterad af qvinfolk och barn, till des att min vaktare, som kom till mig, körde bortt dem. Alla de hus som voro tomma begagnades af min herre, hans bror och andra anförare, så att vi måste sofva under bar himmel. Hären hade skingrat sig dagen förut. Tusende sorgliga tankar bemäktigade sig mitt sinne. Qvinnornes och barnens misshandlingar kommo mig på den tanka, att man endast sparade mitt lif, för att föra mig till Konungen och hans son, hvilka, af begär att hämnas, under de rysligaste plågor skulle låta aflifva mig för sina ögon. Jag somnade af trötthet; men oroades af så rysliga drömmar, att jag uppvaknade bäfvande af förskräckelse, och på hela natten icke kunde tillsluta mina ögon. Då det blef full dager, vandra de vi hem, jag måste nu använda detta uttryck, och kommo efter fyra timmar till en tämligen stor stad, vid hvilken var en lund af tamarindtrån. En af infödingarne började då att blåta i en stor snäcka; qvinnorne begäfvu sig till ett stort hus, ungefärligen tolf fot högt och belägit midt uti staden. Detta hus tillhörde en Negeranförare,
vid

vid namn Mevarrow, sonson till den Crin-
do som jag förut omtalat. Han satte sig fram-
före sin dörr, hans hustru kom fram, kryppande
på händer och knän, för att slicka hans fötter:
alla andra qvinnor i staden visade också sina män
samma vördnadsbetygelse. Mevarrows hustru
var dotter till en Konung, i ett land som låg
längre norr ut: denne hade blifvit öfvervunnen
i en strid, och hon hade blifvit tagen tillfanga.
Mevarrow gifte sig med henne, fastän hon var
hans slafvinna: känslan af hennes belägenhet in-
gaf henne medlidande för mig.

Jag tillbringade flere år under denna fän-
genskap, ombytte stundom vistelseort, och deltog
i infödingarnes krig. En kort tid efter sedan
jag blifvit slaf, ville Konungen på Fort Dauphins
område återköpa mig för tvenne bösor; kapiten
Drummond och de andra hvita som följt med
honom voro närvarande; som kapiten igenkände
mig, ropade han mig vid namn och frågade huru
jag mådde, men Mevarrow lade sin hand på
min mun och hotade att döda mig om jag sva-
rade ett enda ord; kapiten Drummond, som
troligen tänkte att jag icke hörde, kom närmare
med de andra hvita; min herre inbillade sig då
att de med våld ville taga mig ifrån honom,
hvarigenom han hade gått miste om sina tvenne
bösor, och sköt på dem; en skärmytzel upp-
kom, och jag blef under stark bevakning skickad
inåt skogarne, der man bann mina fötter, af fruk-
tan att jag skulle villa rymma.

a Det.

C

En

En lång tid efteråt råkade jag en anförare vid namn Rinnano, som betygade sin förundran deröfver, att en hvit tjenade Negrer, och tillade att om Konungen i S:t Augustins-vik hade mig i sitt våld, skulle han gifva mig kläder och draga försorg om mig, till dess att ett fartyg ankomme, med hvilket jag kunde få afresa till min hemort. Då jag en gång fick tillfälle att tala med honom ensam, berättade jag honom mitt skeppsbrott och alla mina olyckor, jag under rättade honom om min husbondes elaka behandlingsfätt emot mig, och om mitt svåra slafveri. Denna berättelse kom honom att utgjuta tårar, och han lofvade att, om han kunde, köpa mig af Mevarrow. Dagen derpå böd han honom också en bösa för mig, men min husbonde nekade att släppa mig, sägande att jag vore ganska snäll att vakta boskap samt uppföka brödrötter och honing i skogen, och att han icke ville sälja mig för tvenne böster, ehuru en eljest utgjorde priset för en slaf. Rinnano visade honom då flere slafvar, men Mevarrow förklarade bestämt att han icke till något pris ville afyttra mig, och jag skickades åter inåt skogarne för att söka efter brödrötter.

I anledning af de råd jag bekommit af Rinnano, beslöt jag att fly och begifva mig till S:t Augustins-vik, som jag icke anfåg ligga mer än tjugo dagsresor derifrån. Han hade sagt mig att jag på hela denna väg skulle finna tillräckliga födoämnen. Rinnano lärde mig också den väg jag borde gå. Men Mevarrow ombytte

bytte snart vistelseort, hvilket alldeles tillintetgjorde min plan. I en expedition emot fienden tillät man mig att bära en bössa. Vid samma tillfälle stormades en stad; jag hade den lyckan att taga en af fiendens anförarens hustru och dotter till fånga. Den senare, som icke var mera än sexton år gammal, var ganska vacker. Min herre tillät mig att välja den som jag mest tyckte om af dem, min villrådighet var icke lång, och som flickan icke nekade dertill, tog jag henne till hustru. Mitt öde blef sedan mera dragligt, och hennes kärlek utgjorde min enda glädje under min fångenskap.

Men som jag icke destomindre umgicks med min plan att fly, utförde jag den äntligen om en natt, sedan jag såfångt velat förmå min hustru att följa mig. Vår skilsmessa var sorglig. Jag genomvandrade skogar och slätter och ankom till en stad som lydde under en Furste vid namn Afferer, och som låg omkring sextio Engelska mil från det ställe der Mevarrow vistades. Jag gick till honom, begärde hans beskydd, omtalade mina lidanden och tillade, att mitt lif dagligen varit i fara, och nu mera än någonsin vore det. Denna anförare fagnade sig åt min ankomst, lofvade att beskydda mig, och sade att jag framdeles icke mera skulle blifva slaf.

Mevarrow skickade att återbegära mig. Men Afferer nekade, sägande att aldrig någon förut sett en hvit slaf; att jag ägde frihet att gå hvart jag ville eller att qvarstanna hos honom,

och att han anfåg mig som en olycklig människa, hvilken sökt hans hjälp.

Jag ombytte sedan flere gånger herrar, och uthärdade många mödor och faror. En af mina husbönder vid namn Trougha, var ganska god emot mig, men han blef olyckligtvis dödad; en annan vid namn Rer-Moume, skänkte mig framdeles min frihet.

Vid Moharbo råkade jag Wilhelm Thornbury, en ung Engelsman, som nio år förut blifvit kvarlemnad på ön. Fursten i den trakt, der han vistades, förjde för alla hans behofver. Han hade äfven lofvat att med första skepp återfända honom till sitt land. Vi öfverenskommo att den första som kunde återkomma till England skulle öfverföra hälsningar till den andras slägt.

Denne unga man fann ett tillfälle som jag icke kunde begagna, att med ett skepp, hvilket infunnit sig för att drifva handel, återkomma till vårt fädernesland. Den husbonde, i hvars tjänst jag då var, lät noga akta mig, så att mitt hopp på ett grymt sätt förfelades; emellertid hade jag förtroende till Thornburys löften. Han hade icke heller glömt mig. Tvenne skepp ankommo, och det ena kommenderades af kapiten Wilhelm Macket, som lät säga mig, att han hade ett bref från min far till mig.

Rer-Moume hos hvilken jag då var, bad mig förblifva hos sig, men han fätte sig likväl icke mot min afresa; och när jag frågade honom hvad kapiten skulle betala som lösen för mig, svarade han: ingenting; han tillade dock

att

att om vi ville gifva honom en bösla, skulle han gömma den till min åminnelse. Man gaf honom derföre en, som var ganska vacker, tillika med krut, några flintor och ett flaskfoder fullt med bränvin.

När jag fick se de begge kapitenerne, blef jag så förvånad, som om jag aldrig sett några hvita menniskor. Jag var helt naken, med undantag af ett stycke tyg omkring länderne, mitt skinn var svartaktigt och fläckigt, mitt hår långt och uppfäst på hjesfan, så att jag såg förskräcklig ut. Man dröjde icke att åter gifva mig ett Europeiskt utseende; man afskar mitt hår, rakade mitt skägg och påklädde mig en lätt sjömansdrägt, som kunde vara passande för ett varmt klimat. Efter trenne dagar gick jag om bord, der jag af sjöluften iråkade en sjukdom, som likväl icke räckte mer än några dagar.

De Engelska kapitenerne handlade slafvar, och jag biträdde dem vid denna handel. Jag gjorde sedan en liten resa inåt landet, och fick veta att kapiten Drummond hade blifvit död, men att herr Benbow återvänt till England.

Den 20:de Januari 1717 tog jag farväl af Madagaskar. På S:t Helena, der vi inlupo, gick jag i land och vårdade de sjuka slafvarne. Vi seglade sedan till Barbados, der vi förblefvo en vecka, och sålde äntligen våra Negrer på Jamaika. Kapiten vårdade mig icke allenaft som en far, så länge jag var om bord, utan förlåg mig äfven med penningar på alla ställen der vi land-

landstego, men jag förstod knappast deras värde, och begick några ganska löjlige misstag.

Jag skiljdes vid Jamaika den 5:te Juli och ankom till England lördagen den 9:de December, efter en frånvaro af sexton år och nio månader. Jag tackade Gud som nu återfände mig till mitt fädernesland, efter alla de faror och svårigheter jag uthärdat. —

Då Drury kom till England, erfor han att hans far blifvit död och lemnat honom en liten förmögenhet. Han gick åter 1719 om bord på ett skepp, som skulle gå att handla slafvar på Madagaskar, och återkom lyckligen till sitt fädernesland vid slutet af följande året. Han fick en liten syssla i Ostindiska Kompaniets tjänst, och blef författare till historien om sina egna äfventyr. Denna relation utkom 1729 och omtrycktes 1812.

Om Skottska Matrosen Alexander Selkirks kvarlemnande på ön Juan Fernandes 1704, och Moskit-Indianern Wil, som derstädes lemnades 1681.

Under Spanka successions-kriget utrustade några privat-personer i England tvenne skepp, i afsigt att göra priser i den stora Oceanen. Woodes Rogers, som blifvit utnämnd att kommandera dem, hade den ryktbara sjömannen Wilhelm Dampierre, hvilken gjordt trenne resor på stora Oceanen och tvenne gånger kringseglat jorden, med sig, som första styrman. De afreste från Bristol den 2:dra Augusti 1708, och befunno sig den 10:de Januari det följande året på $61^{\circ}-33'$ sydlig Latitud, der de icke hade någon natt. Det var troligen den tydligaste Latitud till hvilken den tidens navigatörer hunnit, och de vågade sig icke längre.

Roggers kringseglade Cap Hoorn, och inkom i stora Oceanen, utan att landstiga annorstädes, än på Juan Fernandes, hvarifrån båten återkom till skeppet med en myckenhet kräftor, och en man som var klädd i getskinn, och hade ett ganska vildt utseende. Denna mans och Moskit-Indianern Wils öden, som blifvit kvarlemnad på samma ö, hafva gifvit anledning till den Engelska roman Robinson Crusoe, som alltid läses med nöje. —

Det

Det var, säger Roggers, en Skotte vid namn Alexander Selkirk, som hade varit båtsman om bord på skeppet Cinq-Ports, och som kapiten Straddling för fyra år och fyra månader sedan kvarlemnade på denna ö. Kapiten Dampierre, som då hade befunnit sig med dem, sade mig att han var den bästa sjöman om bord på detta skepp, hvilket bevekade mig att antaga honom till högbåtsman. Han hade, då han blef varse våra skepp, som han fann vara Engelske, upptändt den eld, som vi hade blifvit varse på ön. Han hade väl sett andra fartyg under sitt vistande der, men icke mer än två hade gått till ankars vid ön. I ovifshet om hvad nation de voro, hade han närmat sig för att betrakta dem, men så snart de Spaniorer som landstigit fingo se honom, började de att skjuta, och förföljde honom inåt skogarne, der han uppklef i ett träd, och blef icke upptäckt, fastän de ströfvade omkring honom, och dödade åtskilliga getter för hans ögon. Han sade att han häldre hade velat öfverlemnas sig till Fransoser, om något af deras skepp ankommit, eller sluta sina dagar på denna ö, än falla i Spaniorernes händer, som icke skulle hafva underlåtit att döda honom, eller skicka honom till grufvorne, af fruktan att han till andra nationer skulle lemna upplysningar, rörande detta haf.

Han sade oss att han var född i Largo i provinsen Fife i Skottland; att han blifvit uppfodd till sjöman från sin barndom, och att han blifvit landsatt på denna ö af kapiten Straddling,

i anledning af en tvist som uppkommit mellan dem. Han beslöt först att hädre kvarstadna der, än att utfatta sig för vidare ledsamheter, så mycket mer som skeppet var i ganska dåligt tillstånd; han önskade likväl efter nogare öfverläggning att återvända om bord, men kapiten ville icke mera samtycka dertill. Han hade redan förut under en annan resa besökt denna ö, och man hade då derstädes lemnat tvenne man, som lefvat der i sex månader, till dess att skeppen kommo tillbaka.

Selkirk, som med sina kläder, sin fång, en bössa, ett skålpund krut, kulor, tobak, en yxa, en knif, en kittel, en bibel och några andra gudeliga böcker, blifvit kvarlemnad på ön, roade sig och förskaffade sig sina behofver så godt han kunde. Men under de första åtta månaderne föll det honom ganska svårt att besegra sin svårmodighet, och öfvervinna den räddhoga han kände, att vara så alldeles ensam. Han byggde tvenne kojor på något afstånd från hvarandra, och betäckte dem med vass, samt invändigt med skinn af getter som han, så länge hans krut räckte, efterhand skjöt. Då det nästan var slut, lärde han sig att tända eld med tvenne trädbitar, som han gned mot hvarandra på sitt knä. Han lagade sin mat i den minsta af sina kojor, i den största bodde han, söng psalmer och bad Gud, han hade aldrig under sin lefnad varit så god Christen, och misströfste att framdeles blifva det. Som han var ganska ängslig till sinnes, och icke hade bröd eller salt, åt han icke förrän
hun-

hungren tvingade honom, och lade sig icke förrän han icke längre kunde hålla sig vaken.. Piment-trädet nyttjade han att koka sitt kött och att lysa sig, och des aromatiska lukt uppmuntrade hans nedslagna sinnen.

Han hade tillräckligt fisk, men han kunde icke äta den, ty som han icke hade något salt, mådde han illa deraf, dock åt han kräftor, som här äro så stora som hummer och ganska goda. Dem förtärde han antingen kokade eller stekte, äfvensom getkött, hvilket icke hade en så från smak som hos oss, och hvarutaf han tillagade skön soppa. Han hade dödat femhundra getter och märkt likafå många i örat. Amiral Ansons folk dödade trettio tre år efteråt flere gamla getter, som hade sådana märken på sina öron.

Då hans krut var allt, sprang han fast dem, han hade genom en beständig öfning blifvit så vig, att han med otrolig hastighet kunde löpa, äfven i de oländigaste trakter. Vi erforo det då han jagade åt oss: vi medfände en hund som vi hade om bord och som var inöfvad till tjurfäktning, samt våra raskaste unga karlar, men han sprang om dem alla, tog getterne och bar dem till oss på sin rygg. Han såde oss att hans jagande en dag varit på vägen att kosta honom lifvet. Han förföljde en get med sådan häftighet till kanten af en bråstupa, som döljdes af buskar, att han tillika med den föll utföre. Han blef så slagen att han förlorade sansningen. Då han äntligen kom sig, fann han geten ligga död under sig. Han måste öfver ett dygn ligga kvar på

på detta ställe, och kunde sedan med möda släpa sig fram till sin koja, som var belägen en Engelsk mil derifrån, och i hvilken han i tio dagar blef liggande innan han åter kunde gå ut.

En lång vana gjorde kött utan salt och bröd ändtligen smakligt för honom; vid den årstiden, rofvor mogna, fanns en myckenhet deraf; de hade blifvit planterade af besättningen på något skepp och nu utbredt sig, så att de betäckte flere tunnland jord och voro ganska goda; han hade också ferdeles god kål, som han hämtade af ett slags trån, hvarpå den växte, och kryddade med piment-trädets frukt, som liknar peppar och har en ganska skön lukt. Han fann också en slags svart peppar, som kallas malaqvita och som är ganska hälsofar.

Hans skor och hans strumpor blefvo snart utslitna, men hans fötter deremot efterhand så härdade, att han kunde vara dem förutan och utan olägenhet springa i den oländigaste mark. Då han kommit om bord, kunde han på längre tid icke nyttja skor, emedan hans fötter deraf svullnade.

Då han öfvervunnit sin melankoli, roade han sig med att skriva sitt namn på träden, eller med att sjunga och lära katter och killingar att dansa. Af katter och råttor hade han i början mycket ondt, några af dessa djur, som utan tvifvel kommit från skepp, som lagt till för att hämta ved och vatten, hade der till myckenhet förökadt sig. Råttorne kommo och gnagde hans fötter och hans kläder, då han sof. För att be-
fria

fria sig från dem, trakterade han katterne med getkött, hvarigenom de blefvo så spaka att de lade sig hundradetals omkring hans kojor, och befriade honom snart från dessa fiender. Genom sin ungdom och sitt muntra lynne öfvervann han äntligen alla besvärligheter af sin dystra enslighet, och tillbringade sina dagar med nöje.

Då han icke mera hade några kläder, gjorde han sig en tröja och en mössa af getskinn, som han sammanfatte med små remmar; en spik tjänade honom till nål. Han sydde sig äfven på samma sätt skjortor af lärft, som han hade med sig, och tråd, som han upprepade af gamla strumpor: han brukade den sista då vi råkade honom. Då hans knif var utsliten, gjorde han sig andra af jernband, som han fann på stranden, hvilka han afbröt och slipade emot stenar.

Han hade nästan glömt att tala, och vi hade i början svårt att begripa honom. Vi bjödo honom brännvin, men han ville icke smaka derpå, af fruktan att bli sjuk, efter han på så länge icke förtärt någon annan dryck än vatten. Någon tid föflöt ocklå innan han med nöje kunde förtära vår mat.

Klimatet är så godt på ön Juan Fernandes, att träd och örter bibehålla sin grönska hela året. Der är icke mer än tvenne månader vinter, nemligen Juni och Juli, och frosten är äfven då obetydlig; men deremot faller stundom ett ganska starkt regn. Värmen är om sommaren måttlig, och der rafa icke många stormar.

Sel-

Selkirk såg icke heller der, något annat djur, än dem som blifvit nämde, ej heller några giftiga infekter.

Juan Fernandes lemnade några getter der till fortplantning och ön har nu blifvit uppfylld deraf. Genom sin belägenhet och sin afkastning är denna ö tjenlig att föda mycket människor, den kan också beäftas och det skulle blifva ganska svårt att fördrifva dem som nedfatt sig der.

Selkirks följande uppförande har öfvertygat mig, att han förde ett ganska Christeligt lefverne på denna ö, att han derutinnan sagt sanningen, och att den guddomliga Försynen skyddat honom under sin enslighet. Man ser också genom hans exempel att ensamheten icke är så beklagansvärd, som de mästa människor tro, isynnerhet då man genom ett oundvikligt öde iråkat den. Man ser också derigenom att en olycka stundom förekommer en annan mycket större, ty hans kapitens skepp förolyckades körrt derpå och nästan hela besättningen omkom. Äfven beviser hans skicklighet att skaffa sig sina behofver, lika så väl, ehuru på ett mindre bekvämligt sätt än om han varit understödd af andras hjälp, att nödvändigheten är uppfinningens moder. Ehuru nykter han var, förlorade han, sedan han åter antagit våra rätter och drycker, en stor del af sin styrka och sin vighet, hvaraf man kan se att måttlighet och enkel föda underhåller kroppens helfa och sinnets kraft; hvaremot vår konstiga mat och våra drycker, isynnerhet

om de omåttligt nyttjas, i samma mån skada begge delarne.

Selkirk var icke, då han 1709 träffades på Juan Fernandes, den första menniska som blifvit qvarlemnad der. Kapiten Wilhelm Dampierre omtalade i den journal han utgifvit rörande kapiten Sharps och andra sjöröfvaras expeditioner i söderhafvet, en Moskit-Indian vid namn Wil, som var om bord hos kapiten Watting, och blef qvarlemnad på denna ö 1681.

Under denna expedition, säger han, gjorde vi flere landstigningar och togo åtskillige Spanska skepp och barker. Brist på ved och vatten bevekta oss den 2:dra December, att landstiga i hamnen Coquimbo, följande dagen marcherade vi till staden Serena, som vi efter något motstånd intogo. Vi tände också eld derpå, derför att dess invånare icke hållit sina kapitulationsvilkor med oss. Den 26:te December ankrade vi på den östra sidan af Juan Fernandes, i afsigt att fånga getter, hvilket vi också gjorde. En del deraf insaltades.

De hade redan bekommit ett tillräckligt antal getter, då man den 12:te Januari 1681 fick se trenne Spanska krigskepp, som kringseglade ön. Som desse fribytare icke sågo sig istånd att göra motstånd, gingo de alla om bord, undantagande Wil, som var i skogen för att jaga getter. Spaniorerne förföljde fåfångt de Engelske skeppen, som seglade väl och derigenom undkommo dem.

I Augusti månad 1683, afreste en tropp af sjuttio man, bestående af Engelsmän och andra nationer, och bland dem Dampierre, från staden Achamac i Virginien, under anförande af kapiten Cook, för att kryssa på kusten af Chili och Peru.

Efter långvarig motlig vind, gingo de den 23:dje Mars 1684 till ankars, i en vik på den södra sidan af Juan Fernandes. De utfatte genast sin slup och gingo i land för att efterse den Indian, hvilken de år 1681, då Spanionerne bortjagade dem, derstädes kvarlemnad.

Denne Indian hade öfver trenne år helt ensam vistats på denna ö, och fastän Spanionerne, som visste att man kvarlemnad honom, flere gånger sökt, hade de aldrig kunnat finna honom. Han var långt in i skogen och fysselfatt med getjagt då hans kamrater gingo om bord. Wil märkte icke signalerne och skeppet var redan under segel då han kom till stranden. Han hade ingenting mer med sig än sin bösla och en knif, samt ett litet förråd af krut och kulor. Sedan han uppskjutit sin ammunition, fann han utvägar att med sin knif, som han hade ändrat till en säg, säga sönder sin böls pipa och deraf göra harpuner, fiskkrokar och en lång knif. Han värmdde först jernbitarne vid eld, klappade dem sedan med stenar till dess att de fingo den skapnad som han ville gifva dem, derpå filade han dem med sin knif och slipade dem hvasfa. De som icke känna Indianernes händighet, skola attse detta förundransvärdt; men deruti är intet som de

de icke göra i sitt land, hvarest de tillaga sina fiskredskaper utan smedja eller städ; de måste dock dertill använda mycken tid.

Härigenom bekom Wil både getter och fisk. Han berättade att han, innan han kunnat förfärdiga dessa redskaper, varit tvungen att äta skjalar, som var en dålig föda, men sedermera hade han endast begagnat dem för att göra sig metrefvar af deras skinn, som han skar i smala rimfor. En half Engelsk mil från stranden hade han en koja, som var öfverklädd med getskinn. Hans fång stod på en alns höga pålar och var betäckt med samma slags skinn. Han hade inga kläder, sedan han utslitit dem han nyttjade då han skildes vid skeppet, utan endast ett skinn omkring lifvet.

Han blef, säger Dampierre, varse vårt skepp dagen före vår ankomst, och som han såg att vi vore Engelsmän, dödade han trenne getter och tillredde dem för att traktera oss med, vid vår ankomst. Hvarpå han nedgick på stranden att emottaga oss.

Då vi landstego, hoppade en Moskit-Indian vid namn Robin, som var med oss, först i land, sprang till sin landsman och kastade sig till hans fötter, med ansigtet emot jorden. Wil upplyfte honom, och sedan han tog honom i famn, kastade han sig i sin ordning till dess fötter, och blef af Robin på samma sätt upplyft. Vi stannade med nöje för att se detta å ömse sidor äfven så kärleksfulla, som besynnerliga sätt att betyga tillgifvenhet och glädje. Sedan de begge

lands-

landsmännernes ömhetsbetygeller voro förbi, när-
made vi oss, för att omfanna vår kamrat, och
han var ganska glad att se sina gamla vänner,
hvilka, som han trodde, endast för att uppföka
honom ankommit. Den som hade blifvit kvar-
lemnad hette Wil, och den andra Robin.
Desa namn hade de bekommit af Engelsmän-
nerne, ty de hafva i sitt land inga namn, och
anse som en stor ynnest att blifva uppnämde ef-
ter någon af befättningen, då de komma om
bord på våra skepp; om man nekar att göra
det, beklaga de sig deröfver, och anse sig för-
aktade.

—

*Kapiten Deans berättelse om Gallio-
ten Nottinghams Skeppsbrott, som in-
träffade den 11:te December 1710.*

Jag afreste den 25:te September 1710 på Gal-
lioten Nottingham, som jag kommenderade. Den
var af hundratjugo tons drägt, hade 10 kanoner,
fjorton mans besättning, var lastad med hvarje-
handa köpmannavaror från England och Irland,
samt skulle gå till Boston.

I anseende till motliga vindar och stormigt
väder, fick jag icke se land förrän i början af
December, då jag blef varse kusten i öster om
a Del. D Pis-

Piscataqua, i Nya England. Vi styrde då sydligt för att komma till Masfachufets vik. Vinden blåste starkt från nordost, och åtföljdes af regn, hagel och snö, hvarigenom jag i tio dagars tid hindrades från att taga någon astronomisk observation. Vi bergade derföre en del af våra segel och ställde en man för ut, att säga till om någon fara skulle yppas. Då jag sjelf om aftonen klockan mellan 8 och 9 gick på däck, fick jag se bränningar framför skeppet. Jag befallte genast att rodret skulle läggas om styrbord; men man verkställde långsamt min befallning, och innan skeppet kunde vända, flötte det på den östra sidan af en klippa, kallad Boon-Island, och belägen sju mil i öster om floden Piscataqua.

Den andra eller tredje störtsjön kastade skeppet längs ön; det slingrade sedan så häftigt, och störtsjöarne blefvo så våldsamma, att vi icke kunde stå på däck. Fastän klippan icke var belägen mer än femtio alnar ifrån oss, kunde vi, i anseende till tjock dimma och mörker, alldeles icke se den. Man kan derföre sluta sig till vår bestörtning, efter vi icke hade någon annan utsigte än att snart blifva uppslukade af hafvet. Jag inkallade allt folket i kajutan, hvarest vi använde några ögonblick att med andakt anropa Gud om barmhertighet. Men som jag var öfvertygad att böner icke tjena till något om man icke äfven sjelf arbetar, lät jag befättningen gå upp på däck att kapå masterne. Några af dem voro nu så plågade af sina samveten, att de icke hade styrka att röra sig, men de som kommo på

på däck verkställde min befallning och mastorne föllo i sjön, utan att göra någon skada.

En matros, som framgätt på bogsprötet, återkom och sade mig att han sett någonting svart för ut, och att han tillika med en annan karl ville försöka att komma i land. Jag öfvertalade derföre tvenne af våra bästa simmare, af hvilka min styrman var den ena, att följa honom, och i fall de kunde komma till klippan, genom rop gifva oss det tillkänna, och utvisa det sakrafte landningsstället.

Som jag kom ihog att jag hade en summa penningar, och några papper som kunde blifva mig nyttiga, och jag derjemte ville upptaga brännvin och ammunition, gick jag ner till de ställen der dessa saker voro förvarade, men som fartyget låg på sidan, desd däck redan brustit och bordläggningen på alla ställen gifvit vika, samt akterstäfven nästan låg sjunken, måste jag åter genast gå upp, för att icke druckna i sjelfva vraket.

Som vi icke hört af de trenne män, hvilka vågat sig i sjön, ansåg jag dem förlorade. Jag blef likväl sjelf korrt derpå tvungen att göra samma försök, jag aftog derföre de mästa af mina kläder och släpade mig framåt, längs mellanmasten, när den tröt simmade jag med möjligaste skyndsämhet mot stranden, men som vattnet var lågt och klippan ganska hal, kunde jag icke hålla mig fast, utan sönderref mina händer och armar mot desd skarpa kanter. Vågornes återsvall kastade mig flere gånger tillbaka uti sjön,

sjön, men sluteligen lyckades jag dock, att efter mycken möda och fara komma på klippan. De andra måste uthärda lika stora svårigheter, men äntligen blefvo vi dock, genom Guds nåd, alla frälste.

Sedan jag förfökt att åter uppgifva det salta vatten jag hade sväljt, och krupit ett stycke framåt klippan, hörde jag de tre män tala, som jag hållit för döda. När vi alla blifvit församlade, tackade vi Förfynen som frälst oss från denna förskräckliga fara, hvarpå vi försökte att begifva oss till den delen af klippan som låg ifrån vädret; men den var så trång och obekvämlig, att den icke kunde lemna oss något skygd, och derjemte så ojemn, att vi icke kunde gå fram och tillbaka för att hålla oss varma. Hela klippan var icke mer än trehundra fot lång och etthundra och femtio bred. Vädret var kallt och det fortfor att regna och snöga.

Så snart det blef dager, gick jag till det ställe, der vi kommit i land, i det hopp att jag bland skeppets lemningar skulle finna någon proviant, men jag såg ingenting annat än bitar af master och råer samt tåg, som genom sina vidhängande ankaren blifvit hindrade att flyta bortt. Några trädstycken och bräder, gamla segel och segelduk, hade flutit i land. Af matvaror sågo vi ingenting annat än några små stycken ost, som vi upplockade, och som tillsammans kunde utgöra så mycket som tre små ostar. Vi bemödade oss att anskaffa eld, med ett eldsål, en flinta och

en

en linnelapp, men som allt det linne vi hade var vått, kunde vi icke lyckas, och efter många säsånga försök i åtta dagars tid, upphörde vi med detta arbete. Om natten lade vi oss tätt intill hvarandra, under ett segel, att derigenom så mycket som ske kunde hålla oss varma.

Då vädret dagen efter vårt skeppsbrott något uppklärnade, såg jag att det land vi hade i sigte var Cap Neddock. Jag uppmuntrade derföre mitt folk med det hopp, att vi snart skulle blifva upptäckta af fiskares eller andra fartyg, som begåfvo sig dit; jag förmådde dem också att hopsamlas alla bräder som de kunde finna och äfven uppsöka nödiga verktyg, för att bygga en båt.

Skeppsköcken beklagade sig att han nästan var död af hunger; hans utseende bevisade också tillräckligen att han var sjuk; jag tillfödde honom att tillika med några andra som lidit af frost, förblifva under seglet. Emot middagen såde man mig, att han var död. Man lade honom på ett ställe, hvarifrån vågorne kunde bortföra honom. Ingen föreslog då att uppåta hans kropp, fastän flere sedan bekände, att de hade haft lust dertill: jag medgifver att denna tanka också föll mig in.

Efter två eller tre dagar blef vädret ganska kallt och frosten häftig; de mästa förfröso sina händer och fötter så illa, att de blefvo känslösa och icke mera kunde begagnas. Jag fruktade att de skulle få kallbrand. Vi aftogo våra skor och skuro af oss stöflorne, men då strum-
porne

porne skulle aftagas följde skinnet på somliga med, och till och med naglarne på tårna. Vi invicklade våra ben i dref och segelduk för att hålla dem varma. De som voro mest i rörelse bibehöllo bäst sin hålla.

Vi företogo oss att bygga ett tält af trekantig skapnad, hvarje sida var ungefärligen åtta fot lång; vi betäckte det med de segel som vågorne uppkastat på klippan. Invändigt var så mycket rum att hvar och en kunde ligga på en sida, men ingen kunde vända sig utan att de andra gjorde det samma, och ett sådant vändande verkställdes ungefärligen hvarannan timma, vid en gifven signal. På tältets spets hade vi uppfatt en stake, hvarpå man, så ofta väderleken tillät, upphissade ett stycke segelduk i stället för flagg, i affigt att väcka förbifarande fartygs uppmärksamhet.

Vi började också att bygga en båt af de bräder som vi hopfamlat. Våra verktyg bestodo af en sabelklinga, som vi med knifvar hackat, så att den liknade en såg, samt ett par hamrar. Vi funno en hop spikar i bergskrefvorne, och utslago några utur bräder. Vi upprefvo en gammal kabel och fingo derigenom dref, större springor på båten öfverklädde vi med segelduksremor, och gjorde vår farkost så tät som vi kunde; tunna blyskifvor och läderbitar, som vi funnit, blefvo oss också ganska nyttiga. Midt i båten uppfatte vi en mast med ett fyrkantigt segel och tillverkade sex åror för att ro med och en längre som skulle tjena oss till styre. Timmermannen,
som

som vid detta tillfälle skulle hafva varit oss så nyttig, var så sjuk att han icke, hvarken genom sitt arbete eller sina råd kunde hjälpa oss, och alla de öfriga, med undantag af mig sjelf och tvenne andra, voro så utmattade att de knappast förmådde att röra sig; vädret var också så elakt, att vi fällan kunde vara ute mer än fyra timmar om dagen, och ofta alldeles icke arbeta.

Sedan vi tillbringat en vecka utan annan mat än de ostar jag omtalat, och några oxben som vi fönderbultade och sedan åto, fingo vi se några båtar på ungefärligen fem Engelska miles afstånd från klippan. Man kan lätt föreställa sig hvilken glädje denna syn förorsakade oss, ty vi trodde att dagen för vår befrielse var ankommen. Jag tillsade allt mitt folk att släpa sig utur tältet, och skrika alla på en gång det mästa och så länge de orkade; vi gjorde också alla andra signaler som vi kunde uttänka, men förgäfvos. Vi blefvo hvarken hörde eller sedde. Emellertid återkänkte oss åsyn af dessa båtar något mod; ty de kommo från sydost och vinden blåste nordost, hvilket gaf oss anledning förmoda att stycken af vraket, som blifvit drefne till kusten, kunnat tillkännagifva vår olycka, att de utseglat för att söka oss, och att de dermed alla dagar skulle fortfara så ofta vädret tillät. Sålunda smickrade vi oss med ett såfångt hopp att snart blifva frälsade.

Litet innan båten blef färdig, hände att timmermannens yxa af vågorne uppkastades på klippan, hvarigenom vi fattes istånd att med me-

ra lättket fullborda vårt arbete. Men vi ägde knappt krafter nog att utfätta vår båt i vattnet.

Omkring den 21:sta December blef han färdig, vädret var vackert och hafvet mera stilla än det någon gång förut varit. Vi rådslogo om hvilka af oss som skulle försöka att fara till landet. Jag erböd mig genast, hvilket blef antagit, emedan jag var den starkaste, och följakteligen bäst i stånd att uthärda de mödor som kunde inträffa. Styrmannen föreslog att följa mig, min bror och fyra andra förenade sig äfven med oss. Vi anförtrodde oss därför till Försynens beskydd, begåfvo oss ur tältet och skjöto vår usla farkost till hafvet, men vi måste gå till medjan i vattnet innan vi fingo ut den; härpå gick jag och en annan om bord, men vågorne upplyfte båten så att den kantrade, vi hade så när blifvit dränkta och båten blef aldeles sönderslagen; vårt företag mislyckades och alla våra förhoppningar försvunno.

Hvad som ökade vår sorg, gjorde våra utgifter ännu mera bedröfliga och vår befrielse ännu mindre verkställbar, var att vi tillika med båten förlorade vår yxa och våra hamrar, som för framtiden skulle hafva varit oss så nyttiga ifall vi hade velat försöka att bygga en flåte. Vi fingo likväl tillfälle att beundra Försynens nåd, som genom denna ledsamma händelse frälsat våra lif, ty om aftonen uppkom en storm så att vi, ifall vi med denna usla båt varit på hafvet, sannolikt omkommit, hvarigenom de kvarlemnade

des öde hade blifvit ännu mera olyckligt, efter de icke voro ifstånd att bistå hvarandra.

Vi voro nu i det mest ömkeliga tillstånd som man kan föreställa sig. Alla, utom jag, voro utmagrade och halfdöda af hunger och köld. Deras fötter och händer voro förfrusna och tvartnade. De hade stora djupa och ganska otäckta sår på benen och ingenting fanns hvarmed de kunde förbindas, utom ett stycke segelduk. Vi hade ingen eld; luften fortfor att vara ganska kall; vårt ringa förråd af ost var allt, och vi hade intet hvarmed vi kunde nära våra utmagrade kroppar, utom sjögräs och musflor, som vi i ringa antal och med mycken möda kunde förskaffa oss; hvar och en bekom icke mer än två eller tre stycken om dagen. Våra usla kroppar aftynade och våra själar nedflogos af den grusliga fruktan att vi sluteligen skulle dö af hunger, utan allt hopp om undfattning. Att om sike kunde ännu mer öka detta mångfaldiga elände, hade vi orsak frukta, att det snart väntade höga vattnet skulle, under häftiga vindar, helt och hållit betäcka den klippan, på hvilken vi vistades. Man kan icke beskrifva ohyggligheten af en sådan belägenhet, och hvad som för några gjorde den ännu mera odräglig, var att de plågades af häftiga samvetsagg, som icke lemnade dem någon ro.

Jag bemödade mig att vara vid godt mod, och uppmuntrade de andra att sätta sitt förtroende till Gud och med tålig undergifvenhet invänta hvad han ville göra till vår räddning. Att styrka vår tro och något lindra vårt lidande,
skic.

skickade oss Försynen en fiskmåse, som min styrman dödade och bar till mig. Jag utdelade den i lika portioner till alla. Fastän vi knappast bekommo en munsbit hvardera, emottogo vi och förtärde med tacksamhet denna råa mat.

Vi föllo äntligen på den tanka att göra en flåte, som kunde bära tvenne man: detta yrkade med ifver en af mina matrosar, som var Svensk till nation, en hederlig och stark karl, men som förfrusit begge sina fötter; han bad mig beständigt försöka att frälsa oss genom detta medel, och erböd sig att följa mig, samt, ifall jag icke ville fara med, att resa ensam. Sedan vi moget öfverlagt saken, beslöto vi att göra en flåte af storstången, vi klöfvo den och fastspikade andra trädstycken ofvanpå dess halfvor, härpå utfatte vi sedan en mast och segel af tvenne hängmattor; vidare förlägo vi oss med ett par åror och en reservår ifall en sådan skulle behövas. Men vår svaghet och brist på tjenliga verktyg gjorde detta arbete ganska besvärligt och långsamt. Sedan flåten var färdig, frågade mig Svensken om jag ville följa honom, och lät mig förstå att en annan i vidrigt fall ville göra det.

Vid denna tid sågo vi ett fartyg utkomma ur Piscataqua-floden på sju Engelska mils afstånd; vi gjorde åter alla signaler, men fartyget seglade rätt fram, utan att närma sig, och var snart ur ögonsigte, hvilket gjorde oss ganska nedslagne.

Dagen derpå var vädret tämligen vackert och vinden blåste åt land. De två karlar som skulle gå med på flåten, ville att den skulle utskjutas i
 sjön,

sjön, men styrman fette sig deremot emedan klockan redan var 2 på eftermiddagen; härpå svarade de, att man hade månken om natten, och begärde mitt samtycke, hvilket jag ändteligen gaf dem och önskade att Gud måtte välsigna deras företag. Begge gingo nu om bord på flåten, men då de kommo ut i bränningen, kantrade den. Svensken fann i land, hans kamrat, som icke var så god simmare, förblef en stund under vattnet, men då han kom upp fattade jag tag i hans kläder och räddade honom. Denna händelse betog honom modet så att han fruktade att göra ett nytt försök.

Jag bad då Svensken hjälpa mig att uppdraga flåten på land, och vänta på ett annat mera tjenligt tillfälle; men fastän denna man knappast orkade stå på sina fötter, stod han fast vid sitt beslut; han föll på sina knän, fattade mig i handen och bad mig på det högsta att följa sig. "Vi löpa väl fara att omkomma, sade han, men äga dock ett hopp att frälssa vårt eget och våra kamraters lif, och om ni intet vill gå med, har jag beslutit att ensam våga mig ut; hjälp mig derföre, jag ber er derom, att omvända flåten och fatta mig derpå." Jag försökte att afråda honom, i det jag sade att han nu behöfde dubbelt så lång tid att komma i land som förut, emedan han icke hade hvarken mast eller segel, men han förblef obeveklig och tillade med en ed, att han häldre ville omkomma i böljorne än tillbringa en dag till i en så usel belägenhet.

Här-

Härpå erböd sig en annan matros att följa med Svensken. När de kommit på flåten anmodade de oss på det mest rörande fått att bedja Gud för dem, och efterse hvad de afblefvo, hvilket jag också gjorde. Jag tyckte att de vid solens nedgång kunde vara halfvägs, och förmodade att de vid pass klockan 2 om morgonen skulle ankomma till landet. Jag tänker att de drunknade i bränningarne vid stranden, eller att deras flåte kantrade, så att de derigenom omkommo, ty vinden blef om natten ganska stark; flåten hittades tvenne dagar efteråt på strand, och ett stycke längre bortt en död sjöman med en år fastbunden vid sin hand, men den stackars Svensken hörde man aldrig mera omtalas.

Emellertid blef vårt hopp om räddning åter lifligt, då vi efter tvenne dagar sågo rök uppkomma från skogarne, hvilket var det tecken vi aftalat med våra kamrater ifall de anlände till landet; röken syntes alla dagar och ehuru vi icke märkte någon ankomma till vår undsättning, förmodade vi att denna signal skedde för vår skuld, och inbillade oss att dröjsmålet härrörde från omöjligheten att skaffa båtar. Detta hopp upprätthöll ännu någon tid vårt mod.

Brist på föda plågade oss mäkt. Det höga vattnet hade icke vidare skadat oss, än att vi med ännu större svårighet än förut kunde skaffa oss snäckor och sjögräs, som var det enda vi hade att äta. De andra kunde icke numera gå ut, men jag förfogade mig alltid vid lågt vatten till stranden, ehuru jag sällan kunde samla mer än två

två eller tre snäckor till hvarje man. Jag sjelf vämjdes vid denna föda, hvarföre jag endast åt sjögräs. Jag äfventyrade ofta att förtrysa händer och fötter i det kalla vattnet.

Vid vår ankomst till klippan hade vi sett åtskilliga skjalar, och som jag förmodade att de kommo upp om nätterne, bevandrade jag ön vid midnattstid, men kunde icke fånga någon. Vi hade också sett många sjöfoglar, men de återkommo icke sedan vi bosatt oss på klippan. Vi voro nu utan all tröst. Min bror och en annan yngling, som förut icke farit till sjös eller slitit något ondt, ledo alldramäst, de voro nära döden af svält och elände, och ingen mer än jag kunde sköta eller hjälpa dem.

På vatten ledo vi icke brist, ty holorne i berget voro fulla af regnvatten och snö. Då frosten var stark, åto vi is, som jag bar till tältet. Vattnet bar jag till de sjuka i ett kruthorn.

Vågorne hade uppkastat ett stycke rått läder på klippan, jag bar det till tältet, skar det i små stycken och utdelade det till min besättning, som med snålhet förtärde det.

Vid denna tid fysfelfatte vi oss med att upp-
rifva ett gammalt tåg, och jag betäckte sedan tältet dermed, hvarigenom det blef så tätt att det kunde uthålla regn och blåst, hvaraf vi förut mycket lidit; jag gjorde också deraf ett slags mat-
tor, hvaruti jag om aftenen insvepte mig, sedan jag aftagit mina kläder.

I de sista dagarne af December började vår
timmerman, som var fyratiofsju år gammal samt
fet

fet och okostig till växten, att beklaga sig öfver svår smärta i ryggen och styfhet i halsen. Han hade alltsedan vi uppkommo på denna klippa varit sjuk, och icke på länge kunnat gå, han qväfdes nu mer och mer af en svår andtäppa, och vi sågo att hans död nalkades. Vi läste böner för honom och gjorde allt hvad vi kunde för att tjena honom under hans sista ögonblick. Fastän han icke kunde tala, visade han glädje öfver vår vänskap; han dog påföljande natten.

Vi behöllo kroppen inne till dager, då jag sade åt dem som jag ansåg starkast att de skulle bära ut honom. Hvarpå jag gick bortt för att uppföka någonting, hvarmed vi kunde stilla vår hunger. Jag återkom före middagen, och såg att liket ännu låg på samma ställe. Jag frågade hvarföre man icke utburit det, och fick till svar, att ingen haft styrka nog dertill. Jag fäste då ett rep omkring liket, hvarpå det af ofs samfaldt blef utdragit. Men mödan af detta arbete, och känslan af vårt elände, verkade så häftigt på mig, att jag var på vägen att må illa. Jag gick åter in i tältet, men var knappt inkommen förrän mitt folk, till råga på mina bekymmer, begärde att jag skulle gifva dem deras kamrats lik att äta, att dermed uppehålla sina usla lif.

Jag medgifver att ingenting af hvad jag hittills erfarit hade synt mig så rysligt, som att vi, hvilka trenne veckor förut voro i det bästa tillstånd, nu blifvit författe i ett sådant elände, att tvenne man voro döda af hunger, tvenne andra

dra förlorade, och de ännu lefvande tvungne att äta lik för att icke omkomma.

Sedan jag öfverlagt saken, måste alla skäl vika för den tärande hungrens fordringar, och vi beslöto att tillfridsställa dem. Man afgjorde att skinnet, hufvudet, fötterne, inälfvorne och händerne skulle kastas i hafvet; men kroppen skulle sönderhuggas i stycken, för att kunna upphängas och torkas. Då detta förslag skulle utföras, ägde iugen styrka dertill, utan alla anhöllo att jag måtte åtaga mig det. Hvilket rysligt göra! mina olyckliga kamraters beständiga böner kunde ensamne besegra min vedervilja. Om aftonen hade jag slutat mitt arbete.

Jag sönderskar en del af köttet i tunna skivor, som jag sedan doppade i hafsvatten, och bar till tältet. Jag lät folket äta dem med sjögräs i stället för bröd. Det hvälfde sig i magen på mig vid den första munsbit deraf som jag sväljde, ehuru hungrens rysliga plågor många gånger kommit mig att med snålhet betrakta mina egna af sår betäckte fingrar

Styrmannen och tvenne andra nekade först att äta af denna rätt, men begärde dock dagen derpå, att lika med de andra erhålla sin andel deraf.

Som jag såg att alla åto med snålhet, bar jag köttstyckena på en udde af klippan, som låg tämligen långt från tältet, på det mina kamrater icke skulle kunna komma dit och föräta sig, och på det våra förråder icke alltför hastigt måtte tagas slut.

Jag

Jag gaf, för att undvika alla anledning-
 till tråtor och afund, lika mycket åt hvar och
 en, och hade så mycket mera orsak att följa
 denna regel, som jag inom få dagar märkte en
 ganska stor förändring i mitt folks lynne. De
 voro icke mera stilla till sinnes och vänliga emot
 hvarandra. Deras blickar voro vilda och hårda,
 deras skratt grymt och barbariskt, långt ifrån att
 med villighet lyda mina befallningar, som de
 alltid förut gjort, fann jag nu att hvarken mi-
 na tillfägelser eller mina böner efterfrågades.
 Man hörde icke annat än häftiga tråtor i stället
 för de ömma ord och andäktiga böner, hvarmed
 mina öron förut voro vana. Till råga på vårt
 lidande blefvo de sår som plågade mina kamra-
 ter, genom detta ätande af människokött, mera
 frätande och elaka; och jag sjelf erfor denna
 olägenhet. Jag tog ifret af den afidnes njurar,
 och gjorde deraf ett plåster, som jag lade på
 de sjuka delarne.

Full af bekymmer öfver denna rysliga be-
 lägenhet, betänkte jag med fasa det ögonblick
 då vi, sedan våra förråder voro förtärde, skulle
 nödsakas uppåta hvarandra, lyckligtvis fingo vi
 dock nu snart röna prof af Försynens nåd, der-
 igenom att folket, som bodde vid den strand på
 hvilken vår flåte blifvit kastad, föllo på den
 tanka att eftersöka oss, om morgonen den 2:dra
 Januari.

Jag hade nyligen utgått ur tältet, då jag
 halfvägs från landet fick se en slup som seglade
 directe till oss. Man kan svårigen föreställa sig
 vår

vår glädje då vi så hastigt blefvo sakra om en snar befrielse.

En slup ankrade på omkring tvåhundra alnars afstånd, föder om klippan, men bränningarne hindrade dem att komma närmare, och man måste förblifva på detta ställe till dess att floden skulle göra vattnet djupare. Emellertid oroades vi af tusende olika känslor; hoppet att blifva befriade, och fruktan att någonting skulle kunna hindra det, verkade våldsam på våra försvagade, och likfom förvirrade sinnen.

Jag underrättade de främmande om alla våra olyckor, undantagande vår brist på föda, emedan jag tänkte att de af fruktan för stormigt väder, som skulle kunna hindra dem att återvända, i sådant fall icke skulle vilja landstiga. Jag bad dem på det högsta ofördröjligen föröka att rädda oss, eller åtminstone skaffa oss eld. De utfände genast en båt med en man, som efter otrolig möda äntligen lyckades att komma i land på klippan.

Jag hjälpte honom att uppdraga sin lilla båt, och då jag icke i densamma såg några födoämnen, frågade jag honom om han kunde skaffa oss eld, hvilket han bejakade. Han var så förundrad öfver mitt magra och förskräckliga utseende att han i början icke kunde tala. Sedan han kommit sig före, och vi ömsesidigt gjorde hvarandra några frågor, följde han mig till tältet, och förvånades öfver att se så många människor i en så beklagansvärd belägenhet. Våra förtärda ansigten och insjunkna ögon, gjorde att vi

fågo förskräckliga ut. Då den främmande kastade sina ögon åt den fida der öfverlefvorne af vår affidne kamrats kropp hängde, betygade han sin tillfridsställelse deröfver att vi icke voro alldeles utan föda; jag svarade att han hade rätt, men aktade mig nöga att fåga honom sanningen.

Vi hade svårt vid att göra eld. Som jag hade beslutit att gå om bord med den främmande, och sedan efterfånda de andra, några i sender, steg jag med honom i hans båt, men sjön kastade oss med så mycken våldsamhet mot klippan, att vi föllo i vattnet. Mitt svaga tillstånd gjorde, att jag länge förblef utan fansning.

Den främmande gick om bord utan att taga mig med sig, men sade att han, om väderleken tillät, skulle dagen derpå återkomma, och medhafva allahanda saker, hvaraf vi kunde vara i behof.

Det var ett ganska bedröfligt ögonblick då vi fågo slupen återvända till landet, utan att vi fingo följa med. Men Gud, som styr allt, åsyftade utan tvifvel derigenom våra lifs räddning. Om aftonen sprang vinden på sydost, och blåste med yttersta våldsamhet; vädret var ganska mörkt: desse främmande förlorade sin slup, och förmådde med svårighet frälfa sina lif. Det är ganska troligt, att vi, om vi varit med dem, skulle hafva drunknadt, emedan vi varit för svaga att rädda oss ur faran.

Så snart desse främmande, som jag med skäl kan kalla våra vänner, kommit i land, skickade de ett bud till Portsmouth, och denna stadens

dens invånare beslöto, att, så fort som väderleken tillät, komma ofs till undsättning; men till vår forg, och att så mycket mer pröfva vårt tålamod, fortfor stormen ännu följande dagen. Fastän vi nu voro ganska säkra, att landets invånare, så snart omständigheterna tilläto, skulle hjälpa ofs, var vår belägenhet, efter vi icke visste huru länge det elaka vädret skulle räcka, och emedan vårt kött nästan var allt och vi voro utan friskt vatten, ganska beklagansvärd. I betydlig mon förbättrades dock vårt tillstånd genom elden, ty vi kunde nu värma ofs, och steka vår föda. Vi hade upptändt elden midt i tältet, och omgifvit den med stenar. Vi underhöllo den med små repstumpar. Röken besvärade ofs i början ganska mycket, så att några dånade deraf, men vi lemnade den sedan en utgång, genom en öppning, som vi gjorde i spetsen af tältet.

Mina olyckskamrater anhöllo dagen derpå med efterhängsenhet, att jag skulle gifva dem kött, jag lemnade dem ocklä något mera än vanligt, men icke så mycket som de skulle hafva önskat, ty då hade de uppätit alltsammans på en gång. Jag hindrade dem derifrån, men lofvade att utdela det öfriga dagen derpå, om det elaka vädret fortfor. Om natten hörde jag de tvenne man som voro på vakt, viska vid hvarandra, och märkte korrt derpå att den ena smög sig ut ur tältet. Han dröjde icke att återkomma med ett stycke af köttet, som dock hängde ett godt stycke derifrån, oakadt han, för att komma dit, hade varit tvungen att krypa på händerna och

knäna. Medan desse begge männer stekte köttet, uppsteg jag hastigt, tog det ifrån dem, och om- talade för de öfriga af besättningen hvad som tilldragit sig. Jag ämnade först, till en varnagel för de andra, allvarsamt straffa dem, men i an- seende till närvarande omständigheter, inskränkte jag mig till en sträng förmaning. Vi hade icke mera kött öfver, än som ämnades till nästa målt:

Gud skickade dock så att vinden om natten stillnade. Om morgonen, då vi gjorde bön, hör- de vi ett bölskott, och sågo, då vi kommo utur tältet, en slup, hvilken redan var oss helt nära. Om bord på den voro trenne kapitener, som voro mina gamla vänner, och tre matroser; de hade medfördt en mindre båt, och bringade oss inom tvenne timmar, till vår utfägliga glädje och sin egen tillfridsställelse, om bord. De ha- de varit tvungne att bära de mästa från tältet till båten, och afföra två eller tre i sänder.

Då vi kommo om bord på slupen, åto vi hvardera ett stycke bröd och söpo en sup rom. Vi fingo nästan alla ganska ondt af sjösjuka. Men sedan vi uttömt våra magar och smakat varma och födande rätter, blefvo vi ansatte af en så häftig hunger, att vi, ifall våra vänner icke hin- drat oss, säkert ätit oss sjuka.

Tvenne andra fartyg kommo också till vår hjälp, hvilket beviser huru menckliga och ädel- modiga Nya Englands invånare äro. Men deras hjälp var öfverflödig, och då desse sist ankomne sågo, att vi redan befunno oss om bord på slu- pen, återvände de hem.

Vi ankommo till fasta landet klockan 8 om aftonen, och blefvo der ganska väl behandlade. Jag och en annan, som hade vänner på stället och kredit, vistades i ett enskildt hus, men de öfrige blefvo på regeringens bekostnad underhållne; ömma och välgörande människor lernade dem allt hvad de behöfde, och anskaffade en läkare för att sköta dem, och en kvinna som skulle efterse och vårda dem, till dess att de återfått sin helsta. Derpå gäfvos de dem kläder, och bevisade genom sitt till alla delar verkeligen barmhertiga och exemplariska uppförande, att välgörandet för dem var den ljufvaste af alla njutningar. Mätte detta sätt att handla, som är så värdt beundran, finna många efterföljare.

Tvenne dagar efter vår ankomst till staden, måste ett stort stycke af foten afskäras på min kajutvakt. De andra singo behålla sina lemmar, men blefvo dock mer och mindre ofärdiga; emellertid led icke deras helsta. Jag har anledning att tacka Gud för dess utmärkta nåd emot mig, efter mina lemmar och min helsta genom denna förskräckeliga händelse icke i något afseende skadades.

Min besättning skingrade sig. Styrmannen och tvenne matrosar äro nu i England. —

Kapiten Jean Dean, som författat denna berättelse, blef sedan Engelsk Konsul i Flandern, och bodde i Ostende, hvarest han dog 1761.

*Grefvinnans af Bourk Skeppsbrott på
kusten af Gigeri i Riket Alsgir, och
hennes dotters, Fröken Bourks öden,
år 1719.*

Grefven af Bourk, som till nationen var Irländare, men i Spansk tjenst, hade blifvit utnämnd till detta hofs Ambasadör i Sverige, och hans hustru, som tillika med sin familj vistades i Frankrika, beslöt att resa till honom i Madrid. Hon begärde derföre och erhölett pass, för att med hela sin familj, undantagande en af sina söner, af tre eller fyra års ålder, som hon lemnade hos sin mor, Markisinnan af Varenne, begifva sig dit. I Montpellier afrådde man henne att fara landvägen, genom Fransyska och Spanska armeerne, fastän Marskalken af Berwick lofvat, att med säkerhet fortskaffa henne ända till Spanska gränsen, och hans son, Markisen af Berwick, utfäst sig att lemna henne en så stor eskort som hon önskade, från gränsen ända till Gironne, hvarest han kommenderade. Frukta för armeerne och hoppet om en bekvämligare resa, förlodde henne att antaga deras råd som påstodo, att hon, till undvikande af faror och många besvärigheter och kostnader, borde gå om bord i Cette, hvarifrån hon inom ett dygn kunde komma till Barcelona. Hon tog så mycket lättare detta beslut, som hon redan förut gjordt flere resor till sjös. Sedan hennes pass blifvit ändrat, be-

begaf hon sig till Cette; hon fann der åtskilliga Fransyska fartyg, men som de ämnade sig åt andra orter än Spanien, nödgades hon befrakta ett Genuesiskt, som var färdigt att segla till Barcelona.

Grefvinnan Bourk gick om bord med sin son, som var åtta år gammal, sin dotter, som var nio år och tio månader, Abbeen Bourk, en guvernant för sina barn, trenne kammarjungfrur, en hofmästare och andra betjenter; alla tillfammans utgörande elfva personer. Hon medtog också en del af sina möbler och åtskilliga dyrbara saker, hvaribland mycket silfver, Konungens i Spanien porträtt, infattat i guld och diamanter, och mycket annat. Alltfammans var inpackat i tjugosju blybeslagne kistor.

Fartyget gick till segels den 22:dra October 1719. Den 25:te i samma månad, i första dagningen, visade sig en Alsgerinsk kapare af fjorton kanoner, på omkring tvenne Engelska mils afstånd från det Genuesiska fartyget, som nu var nära kusten af Palamos. Kapare-kapiten affände sin slup med tjugo beväpnade Turkar, som, då de kommo till sidan, skjöto några skott, dock utan att någon menniska sårades, ty besättningen hade lagt sig ner på däck eller gömt sig. Turkarne uppstego med dragna sablar, och en af dem gaf en af Grefvinnan Bourks betjenter två eller tre slag med flata klingan. De gingo sedan till kajutan, der detta fruntimmer befann sig, och utfatte der fyra poster; hvarpå de förde det Genuesiska fartyget till kaparens skepp. Un-
der

der vägen plundrade Turkarne allt hvad de kunde öfverkomma. De funno skinkor, som de kastade i hafvet; detta gjorde de likväl icke med pastejernē, hvaraf de äto omåttligt; äfven drucko de ganska mycket vin och bränvin.

Då de ankommit till kapare-skeppet, förde de hela den Genuesiska besättningen om bord på det samma, der den genast belades med bojor. Kapiten gick sedan om bord till Grefvinnan, och frågade henne hvem hon var, af hvad nation, hvarifrån hon kom och hvart hon ämnade sig? Hon svarade att hon vore Fransyska, att hon ämnat sig från Frankrike till Spanien. Han ville se hennes pass och hon framvisade det, men höll det tillika i sina händer, af fruktan att desse barbarer skulle rifva sönder det; men då kaparekapiten försäkrade, att hon skulle få det igen så snart det blifvit genomläst, gaf hon honom det. Sedan han genom sin tolk granskat det, lemnade han det också tillbaka, sade att det var godt och att hon icke hade något att frukta för sig sjelf, sitt folk eller sina saker. Grefvinnan Bourk anhöll då, att han, efter hon som Fransyska och försedd med godt pass vore fri, måtte sätta henne i land på Spanska kusten, hvilken de nu voro så nära; han kunde derigenom spara henne mycken möda och hennes man mycken oro. Hon tillade att hon, ifall han ville göra henne denna tjenst, skulle belöna honom dertfore. Kaparen svarade, att som han var Rehogat, kunde han icke göra det, ty det skulle kosta hans hufvud; Dejen i Alsgir skulle då tro, att han, under

der förevändning af ett pass från Frankrike, låtit
 muta sig att släppa en familj från ett fiendtligt
 land, och återlemnna den till de Christna: hon
 måste derföre nödvändigt följa med till Alsgir,
 hennes person och hennes pass visas för Dejen,
 hvarest man skulle lemna henne till Fransyska
 Konsuln, hvilken sedan ägde att återfända henne
 till Spanien, på hvad sätt han och hon funne
 för godt. Han lemnade henne fritt val, att gå
 om bord på hans skepp eller förblifva på sitt
 eget fartyg, men rådde henne till det sista, eme-
 dan det vore svårt för henne, att befinna sig
 ibland nära tvåhundra Turkar och Morer, som
 utgjorde hans besättning. Grefvinnan antog det
 sista förslaget. Kapiten skickade endast sju Tur-
 kar om bord, att regera fartyget, som han fäste
 vid sitt eget för att boxera det, sedan han borit-
 tagit slupen, trenne ankare och alla matvaror,
 med undantag af dem som tillhörde Grefvinnan
 Bourk. Sedan detta var verkställt, togs vägen
 till Alsgir. Grefvinnan skänkte honom sin kloc-
 ka, en annan tillika med fyra Louisdor gaf hon
 den Turk som kommenderade hennes fartyg.

Den 28:de, 29:de och 30:de blåste en stark
 storm, under hvilken boxertåget brast och farty-
 gen blefvo åtskiljde. Turkarne, som voro gan-
 ska okunniga i sjömanskonsten, och icke hade
 någon kompass, ty den som förut funnits om
 bord, hade under äntringen blifvit skadad, visste
 icke hvart de togo vägen. Icke destomindre an-
 kom man, den 1:sta November, till Barbariska
 kusten, i en vik kallad Colo, belägen öster om
Gigeri.

Gigeri. Man kastade ankar, och fartygets befälhafvare, som icke kände igen landet, skickade tvenne Morer att simma i land, och af ortens invånare inhämta underrättelse om vägen till Alsgir.

Morerne hade, väpnade och i stort antal, begifvit sig till stranden, emedan de trodde att detta fartyg var besatt med Christna, som ville borttröfva deras boskap, eller anfälla dem sjelfve; men kaparens folk sade dem, att det var en pris, och att om bord på den vore en Prinsessa från Frankrike, som man förde till Alsgir. Den ene af Morerne förblef i land, men den andra kom om bord och inberättade för sin befälhafvare den vikens namn, i hvilken de gått till ankars, och huru långt de hade till Alsgir, tilläggande att sto men drifvit dem förbi denna stad. Den kommanderande Turken, som var otålig att hinna dit och åter råka kaparn, gaf sig icke tid att lyfta ankar, utan afhöggt tåget och afseglade utan ankare, slup, eller kompass.

Men han hade icke hunnit en half mil från viken, förrän han dyrt fick betala sin oförfigighet. En motlig vind uppkom, som återdref honom till kusten, han ville betjena sig af sina åror, men besättningens svaghet tillintetgjorde detta räddningsmedel; fartyget stötte, oaktadt hans bemödanden, mot en klippa, och brast genast i stycken. Hela aktern sönk, och Grefvinnan, som med sin son och sina kammarjungfrur gjorde bön i kajutan, blef derstädes dränkt med dem. De som stodo för ut, ibland hvilka var Abbe Bourk,

Irländaren herr Arthur, Hofmästaren, en kammarjungfru och en betjent, höllo sig fast vid vraket, som stod på klippan.

Herr Arthur, som såg en menniska arbeta i vattnet, drog upp den, och fann att det var Fröken Bourk, han lemnade henne till Hofmästaren och bad honom vårda henne, tilläggande att han själf ämnade kasta sig i hafvet och simma i land. Lyckligare hade det varit om han icke litat på denna konst, ty från detta ögonblick fick man icke mera se honom. Abben nedsteg först från vraket på den klippa, emot hvilken det strandat. Med sin knif, som han instuckit i en spricka på berget, sökte han en stund att hålla sig fast, men vågorne förde honom dock derifrån, till en annan klippa, som låg ett stycke från land; för att komma dit, måste han vidare våga sig öfver en liten vik, och sökte till den ändan att fatta ett bräda af vraket, som flöt nära intill, men han kunde icke hinna den, äntligen nådde han en år och flöt på den till stranden.

Morerne, som voro der, togo honom straxt till fånga, afklädde honom alla hans kläder, till och med skjortan, och slogo honom. Hofmästaren, som bar Fröken Bourk på sina armar, vinkade åt dessa barbarer, hvarpå de ankommo; han lemnade henne till dem, och de emottogo henne; den ena fattade henne i armen och den andra i en fot, hvarpå de buro henne till stranden, der de genast aftogo henne en strumpa och en sko till tecken att hon nu vore slafvinna.

Hof-

Hofmästaren, som beskrefvit alla omständigheter af denna bedröfliga händelse, omtalar att hon, då hon ännu låg i hans armar, med ett mod som öfversteg hvad man af hennes nästan späda ålder kunde vänta, sade: "Jag fruktar icke att desä människor skola döda mig, men väl att de vilja tvinga mig att förändra religion, dock vill jag heldre dö, än bryta mina löften emot Gud." Han stärkte henne i detta beslut, och sade, att han vore af samma tanka, hvarpå hon med nit uppmuntrade honom, att stå fast vid sin goda förefatts.

Kammarjungfrun och betjenten kastade sig i hafvet, men Morerne upptogo och förde dem öfver hafsviken till stranden, der de afkläddes nakna. Hofmästaren, som sist kastade sig i vatt-net, och med tillhjälp af ett rep sökte att komma från den ena klippan till den andra, blef snart omringad af Morer, och innan han hunnit landet, alldeles afklädd.

Under detta skamliga och usla tillstånd blefvo de förde till de i bergen närmast belägne kojor. Man tvingade dem med hugg och slag att gå på steniga vägar, som sönderkuro deras fötter. Kammarjungfrun var isynnerhet att beklaga, denna flicka var nästan öfverallt blodig, ty hon hade på flere ställen stött sig emot klipporne, då hon skulle begifva sig i land; man hade desutom lagt en börda af våta kläder på hvar och en af dem, och de måste ömsom bära den unga flickan. Då de halfdöda ankommo till byn, blefvo de emottagne med skrik och smädel-

delfer af Morerne och deras barn. Desfa barbarer hade många hundar, och desfa djur, som redades af oväsendet, förenade dermed sitt skällande. En af dem bet betjenten i benet och en annan tog ett stycke ur läret på kammarjungfrun.

Desfa olycklige blefvo nu åtskiljde, kammarjungfrun och betjenten kommo till en och samma husbonde, men Fröken Bourk, Hofmästaren och Abben till en annan, i samma by. Denne gaf dem hvardera en dålig kappa full af ohyra. Till föda fingo de, efter allt sitt lidande, icke mer än hvar sitt litet stycke bröd, bakat utan jäst och gräddat i askan, samt vatten, och måste sofva på bara marken. Hofmästaren, som såg att den unga flickan var alldeles utfrusen, emedan hennes kläder voro genomblötta, skaffade sig, ehuru med svårighet, tillstånd att upptända en eld, och torkade dervid till hälften hennes kläder, hvarefter han, emedan hon icke längre kunde berga sig naken, åter påklädde henne. Ändtligen ankom natten, som hon tillbringade på det mest oangenäma sätt, och under stor fruktan.

I denna by befunnos omkring femtio invånare, som alla vistades i fem eller sex kojor, byggde af qvistar och vass, der de bodde tillsammans med sin boskap och andra kreatur. Desfa barbarer samlades i den koja der de tre fångarne voro och rådslogo öfver deras öde. Somliga ville, i stöd af sina falska begrepp i religion, att de skulle dödas, emedan de trodde att de derigenom skulle försäkra sig om inträde i Moham-
meds

meds paradys; de andra, som hoppades en stor lösen, voro af olika tankar; församlingen åtskiljdes derföre utan att hafva tagit något bestämt beslut.

Dagen derpå återkommo de i större antal, åtföljde af närliggande byars invånare. Denna dag blef ganiska svår för de nya slafvarne. Många af desla barbarer visade dem elden och hotade att uppbränna dem lefvande; andra drogo sina sablar och tillkännagafvo genom sina vilda åtbörder, att de ville afhugga deras hufvud. En af dem tog Fröken Bourk i håret, och lade äggen af sin sabel på hennes hals; andra laddade sina gevär i deras närvaro, och lade an på dem. Hofmästaren gjorde genom tecken begripligt för dem att han och hans landsmän höllo för en lycka att dö för sin religion, men att de sjelfva genom denna omänskliga gerning skulle förlora den lösen de kunde hoppas för sina slafvar. De häftigaste stillade sig något härigenom, men kvinnor och barn förnyade beständigt sina misshandlingar.

Man aktade dem med så mycken noggrannhet, att en Mor med ett spjut i sin hand följde dem då nödvändiga behof tvingade dem att gå ut, af fruktan att de skulle rymma eller att några andra Morer skulle borrtrofva dem. Några dagar efteråt blefvo de också verkligen hotade af Bejen i Constantine, som skickade bud att de skulle sända desla slafvar till honom, tilläggande att han i vidrigt fall med sina troppar skulle komma ätt bemäktiga sig dem.

Men

Men Morerne svarade, att de icke fruktade hvarken honom eller hans troppar, om han än hade hela den Alsgerinska armeen med sig. Dessa Morer erkänna icke Alsgirs öfvervalde, ehuru deras land ligger inom detta rike, och de ursprungligen äro des underfätare. De lefva oberoende under namn af Cabails, som betyder upproriske. Couco-bergen, som i anseende till sin otillgängliga belägenhet icke kunna intagas, utgöra deras värn, mot hela den Alsgerinska makten.

Sådant var dessa olyckliga offers öde, som utmattade af mödor, plågade af hunger, öfvergifne och värnlösa, måste förblifva i dessa barbarers händer. Dessa grymma menniskor syntes så uppretade emot dem, att elden lystes ur deras ögon då de talade dem till, och man icke i dem kunde urskilja det hvita, som eljest hos Morer och Negrer, så tydligt visar sig. Kammarjungfrun och betjenten, som icke utstodo mindre ondt, voro derjemte beröfvade den tröst att få råka sina olyckskamrater, eller höra huru det gått med dem.

Alla dessa lidanden, under hvilka de icke kunde njuta någon annan tröst, än den de hämhade af sin religion, kunde likväl icke jämföras med fasan af det ohyggliga skådespel, som snart inträffade. Morerne, som icke åtnöjdes med de fem fångar, hvilka efter skeppsbrottet blifvit räddade, ville derjemte åtkomma de saker som lågo i hafvet, och som de höllo före vara af stort värde. Som de äro äfven så snälla att dyka som att springa i bergen, upptogo de snart både de
 sjunk-

sjunkna kistorne och de dödas kroppar från hafsbotten; de hade medtagit Hofmästaren och betjenten för att hjälpa sig att bära de saker som de kunde uppfiska. Sedan de uppdragit kroppen på stranden, afklädde de dem nakna, för att bekomma deras kläder, de afskuro äfven med stenar Grefvinnan Bourks fingrar, emedan de ville hafva hennes ringar, men fruktade att vanhelga sina knifvar, om de nyttjade dem på en Christen kropp. Huru smärtande var det icke för desä olyckliga fångar, att se så vördnadsvärda personers kroppar blifva ett rof för foglar och villdjur, och hvad som var ändå mera ohyggligt, ett mål för Morernes försmädelse, som roade sig med att kasta stenar på dem, och höra på det låte desä af vattnet uppsvällde lik dervid gåfvo ifrån sig! Hofmästaren ville föreställa dem, så godt han under sin förskräckelse kunde, att de handlade emot all menklighet, och att de åtminstone borde tillåta honom att begrafva dem; men de svarade att de aldrig låto begrafva hundar. En Mor, som gifvit betjenten en packa att bära, ville att han skulle gå förbi desä kroppar, emedan det var den kortaste vägen, men kunde icke förmå honom dertill; denna dygdiga tjenare, som ryste vid denna syn, ville häldre gå en omväg öfver en brant klippa, än på nära håll blifva vittne dertill. Hofmästaren, som var ganska bestört, vågade vid sin återkomst icke omtala denna händelse för Fröken Bourk, utan döljde för henne det ohyggliga uppträde, hvartill han varit ett vittne.

Emel-

Emellertid delade Mörerne rofvet, de dyrbaraste tygerne blefvo skurna i stycken och utdelade till barnen, att dermed pryda sina hufvud. Silfret såldes på auction. Men några böcker som de bekommit, lemnade de till Hofmästaren och betjenten. Den förra bekom också sitt skrifdon, hvilket blef honom ganska nyttigt.

Under de trenne veckor som de förblefvo på detta ställe, skref Fröken Bourk, på det papper som befanns i början och slutet af de böcker Hofmästaren bekommit, trenne bref till Fransyska Konsuln i Alsgir; men de blefvo icke framlemnade. Trenne veckor efter sitt skeppsbrott blefvo de förde till de höga Couco-bergen, der desse barbarers Scheik vistades. Tolf Mörer, väpnade med bössor, sablar och pikar, följde dem. De tvingade Abben och Hofmästaren, att ömsom bära den unga flickan öfver de branta bergen. Desfa Mörer, som voro vana att med skyndsamt bevandra desfa oländiga vägar, nödgade dem, med flötur af sina gevärskolfvar, att gå öfver förmågan. De tillryggalade en lång dagsresa: om aftonen erhöles de hvardera ett stycke bröd, och fingo för första gången ligga på bräder.

Scheiken och de förnämsta af desfa Mörer rådgjorde rörande fångarnes öde, men som de icke kunde komma öfverens om delningen, beslöt de att återfända dem till sitt förra ställe. Medan de voro på denna ort, tog Hofmästaren en gång litet halm från boskapen för att lägga under den unga flickan, men stugans ägare blef

deröfver så förtörnad, att han tvingade honom att lägga sitt hufvud på en stock, samt tog en yxa och var färdig att afhugga det, då en annan Mor, som händelsevis kom in, hindrade honom derifrån. Tre eller fyra gånger om dagen inkommo de, togo dem i halsen, drogo sablarne och fokte, sedan de stängt dörren till sin stuga, på det ingen skulle kunna hindra det, att mörda dem; men en högre makt tillbakahöll deras arm och betvingade deras raseri.

Då man, oakadt det beslut som blifvit tagit, att sända dem tillbaka, icke gjorde det, ankom deras första husbonde, i sällskap med en Turk från Bugia, att afhämta dem; men sexton Morer af dem som bodde i bergen, tvingade dem, med vapen i hand, att derifrån afstå. Den gamla husbonden blef häröfver så förtörnad, att han fattade den unga flickan i håret, och drog sin sabel för att hugga hufvudet af henne; Turken hindrade honom dock genom sina föreställningar, att begå denna ogerning. Ändtligen afgjordes dock att fångarne skulle återvända. De som ledsagade dem och som hänfördes af sin falska religion eller sin naturliga grymhet, ville under vägen ofta taga lifvet af dem. De förde en gång bland andra, Abben och Hofmästaren bakom en buske att göra detta offer åt sin Profet; men desse olycklige undgingo också nu, genom Guds beskydd, den hotande faran.

De ankommo om aftonen till byn. Man gaf dem råa rosblad utan bröd att äta, hvilket också ofta förut skedt. Emellertid erhöll den lilla
flic-

flickan, genom den vänskap som barnen efterhand fattat för henne, stundom litet mjölk, som man gaf henne med sitt bröd. Morerne hafva den sed, att för sin sons skull bevilja en anhållan som sker i hans namn, eller hvad han sjelf för ens räkning begär. Också säger man vanligen då man vill bekomma någonting af dem: *gif mig det för din sorts skull.*

Det sjerde brefvet som Fröken Bourk skref till Konsuln, och det enda som blifvit framlemnadt, ankom till Alsgir den 24:de November: Dejen skickade det till Fransyska Konsuln, som genast lemnade Konungens Minister, Herr Dufault, del af dess innehåll. Hon omtalade med barnslig enfald, men rörande uttryck, att hon efter sin mörs skeppsbrött, tillika med sitt medfölje råkat i den förskräckligaste fångenskap; att de blifvit svälte och på det grusligaste handterade af dessa fiender till christenhet och mensklighet, och ändtligen att de förtärdes af ohyra, och icke ägde några kläder. Hon bad honom på det högsta visa medlidande för deras elände och skicka dem något understöd, till dess att han framdeles kunde återkaffa dem deras frihet. Hvarom desse barbarer, i hvilkas händer de befunno sig, likväl icke lemnade dem något hopp. Detta bref rörde alla dem som läste det ganska mycket. Hvar och en erböd Herr Dufault sitt biträde, och han sjelf önskade lifligt att kunna rädda Fröken Bourk, hvars familj han ganska väl kände. Han befallte genast att ett Fransyskt fartyg, som låg i hamnen, skulle göras färdigt,

lät uppköpa kläder och matvaror, och bekom af Dejen ett rekommendationsbref till Öfverstepresten i Bugia, som äger mycken inflytelse öfver detta folk. Han skref också till Fröken Bourk, och skickade henne några presenter. Om aftonen samma dag gick fartyget till segels och ankom inom kort till Bugia.

Der lemnade Fransyska nations tolk, Ibrahim Aga, som Herr Dufault medfänt, des och Dejens bref till Öfverstepresten. Denne, som icke mädde väl, uppstod dock genast, satte sig till häst tillika med Presten i Gigery, Tolken och sex eller sju Morer, och tog vägen till bergen, som äro belägne fem eller sex dagresfär från Bugia. Då de ankommo och Morerne som rådde om fångarne fingo se dem på långt håll, väpnade de sig och instängde sig i sin koja, till ett antal af tio eller tolf stycken. Presterne klappade hårdt på dörren och frågade hvar de Christna voro; man svarade att de voro i ändan af byn; men en Mor som stod utanföre, tillkännagaf genom tecken, att de voro i flugan. Då stego de resande af sina hästar och låto öppna dörren. Morerne togo flykten och presterne gingo in.

Vid deras åsyn trodde slafvarne att stunden för deras död var kommen; men deras oro stillades af Öfverstepresten, som nalkades Fröken Bourk, öfverlemnade henne Konsulns bref, samt gaf henne bröd och nötter af sitt eget förråd; ty då man reser i Afrika måste man alltid föra matfäsk med sig. Han och hans medfölje tillbrin-

bringade natten i kojans och läto följande morgon Morernes barn uppsöka sina föräldrar. Då de ankommit, kyste de alla, enligt landets sed, Öfversteprestens hand; ty dessa Morer hyfa en djup vördnad för sin Öfverste prest; de frukta honom mer än sina egna Furstar och äro mer rädda för hans bannlysning än för hela den Alsgersiska makten. De fattiga begära icke allmog i Guds, utan i Öfversteprestens namn.

Öfverstepresten lät ockfå efterskicka denna traktens Scheik samt husfäderne i byn, då de voro församlade sade han sitt ärende vara, att återbegära de fem Fransoser som blifvit räddade efter skeppsbrottet, och att som Frankrike hade fred med riket Alsgir, borde de intet qvarhålla dessa Fransoser, som voro olyckliga nog derigenom att de förlorat sina vänner och sin egendom, utan att förlora sin frihet och tilläfventyrs sina lif; att dessa trakters invånare, ehuru de icke erkände Alsgirs öfvervälde, dock njöto alla fördelar af freden med Frankrike, samt ändtligen att de begingo en stor orättvisa, om de icke släppte dem, efter de redan tillräckligen riktat sig af deras egendom. Morerne fökte, ehuru med svaga skäl, att så godt de kunde försvara sin sak.

Fångarne förlorade under denna tvist, småningom, det hopp de haft att snart blifva befriade från sin hårda fångenskap: fruktan följde den stråle af glädje som upplifvat dem, och deras bedröfvelse nådde sin höjd då tolken sade dem, att Scheiken ändtligen samtyckt till fångarnes lösgifvande, med vilkor att han finge behålla

hålla den unga flickan, som han ämnade till hustru åt sin son, hvilken nu var fjorton år gammal; med tillägg att han, om hon än vore Konungens i Frankrike dotter, icke vore henne ovärdig, ty han vore född att blifva desse bergens Furste. De ansågo denna nya omständighet mera bedröflig än hela sitt öfriga lidande, och deras fångenskap syntes dem mindre hård, än att nödgas lemna denna unga flicka, utan allt stöd, ensam bland desfa barbarer.

Deras oro och Fröken Bourks fruktan var ganska stor, så länge Scheiken fortfor att vara obeveklig. Men då Öfverstepresten äntligen förde honom affides, lemnade honom en summa penningar och lofvade honom ännu flere, blef han straxt mera estergifvande. Man öfverenskom om allas återlösande mot niohundra piaster, som med första skulle betalas. Morerne sade sedan de afflutat detta kontrakt, att de gjordt det af vördnad för sin Öfverstepest, men icke af fruktan för Dejen i Alsgir. Sedan Öfverstepresten, som säkerhet för den lofvade lösen kvarlemnade en Turk och åtskilliga sina egna fruntimmer tillhörande dyrbara smycken, afförde han fångarne.

De togo vägen till Eugia. På vägen togo de kvarter i Morernes kojor, så ofta de kunde finna några, och bodde, bland andra, hos en gammal gumma. Denna elaka qvinna var ganska förtörnad deröfver, att hennes landsmän icke dödat de Christna, och sade att de voro galna som icke gjordt detta offer åt Mohammed, då
de

de derigenom så lätt kunde inkomma i paradiset, hon tillade, med harm, att om en sådan händelse inträffat i hennes by, skulle de icke hafva undsluppit, och att om hennes man icke hade velat göra det, skulle hon med egen hand hafva mördat dem. Under det hon så talade, tillagade hon maten åt prästerne, men på ett så osnygt sätt, att man, om än aldrig så hungrig, derigenom kunde förlora all matlust.

Då de ankommo till Bugia den 9:de December, gaf man dem skjortor under sina kappor, men de kläder som för deras räkning hade blifvit uppköpte, hade blifvit använde till presenter, för att lätta underhandlingarne rörande deras frihet. Den 10:de om aftonen gingo de om bord, och ankommo till Alsigir den 13:de i dagningen. Då man blef dem varse lät kapiten på herr Dufaults skepp lossa ett kanomskott; som af det fartyg, på hvilket de voro, besvarades med fyra; denna signal tillkännagaf deras ankomst, som man med oro och otålighet väntade. Man sände genast slupen från skeppet, för att bringa dem i land. Konsuln och de förnämsta Fransoser på stället, gingo emot dem, att ledsaga dem från hamnen till Ambasadörens hus, som var uppfyllt af Christna, Turkar och Judar. Ambasadören emottog Fröken Bourk på gården och förde henne först till kapellet, der hon afhörde mesan, hvarpå man genom ett offentligt te deum tackade Gud för deras lyckliga befrielse.

Der

Der fanns knappast någon, som kunde afhålla sig från tårar. Turkar och Judar syntes äfven rörde. Denna unga flicka, som icke ännu var tio år gammal, ägde oaktadt allt det lidande, de faror och de sorger hon undergått, en viss värdighet i sitt väsende; hennes sätt att vara och hennes tal, bevittnade en vårdad uppföstran, och en själ, som var öfver de grymma pröfningar hon uthärdat. Hennes olyckskamrater förfätrade att hon varit den första att uppmuntra de andra; att hon ofta förmanade dem att snarare undergå döden än brista i sina skyldigheter emot Gud; att hon, liknande Tobias i sin fångenskap, icke allenast afskydde de otrognas vederstyggligheter, utan äfven allt hvad som bar en stämpel af vidsklippelse. Man ville många gånger smörja hennes hufvud med olja, hvilket Morerne ofta göra vid sina barn; men ehuru illa man handterade henne, ville hon aldrig tåla det, af fruktan att det kunde vara någonting som hörde till Mohammedanska religion.

Efter några dagar, sedan desse olyckliges ledsagare hunnit uthvila efter resan, lemnade man till den Öfversteprestens uskickade, de niohundra piaster, hvarom man öfverenskommit, såsom lösen för Fröken Bourk och de personer som varit fångne med henne. Herr Dufault skickade desutom presenter till Öfverstepresten och de andra, som varit honom behjelplice vid denna underhandling.

Den 5:te Januari 1712, afreste Fröken Bourk, åtföljd af sin farbror och sin kammarjungfru,

fru, på herr Dufaults skepp; hon ankom till Marseille den 20:de Mars samma år. Hennes morbror, Markisen af Varrenne, emottog henne af herr Dufault.

Fröken Bourk förblef ännu några år hos sin släkt, till dess hon blef gift med Markisen T . . . . Hon lefde lycklig med honom, och dog icke förrän 1780. Hennes söner bekläda ännu vigtiga embeten i Provence.

Filip Ashtons öden, hvilken, sedan han rymt från Sjörofvare, i sexton månader vistades på en obebodd ö.

Sedan jag någon tid seglat med en skonert, som hade fyra matrosar och en gosse till besättning, befann jag mig den 15:de Juni 1722 på höjden af Cap Sable; jag seglade till Cap Rosarway, och ämnade blifva der hela dagen den 17:de. Då vi, klockan 4 om eftermiddagen ditkommit, blefvo vi bland andra fartyg varse en brigantin, som vi ansågo vara destinerad från Vestindien till Nya England. Vi hade varit till ankars i fyra timmar, då en flup från denna brigantin kom till sidan på vårt fartyg. Deri voro fjorton man, som genast uppstego på vårt däck; framtogo sina pistoler, drogo sin sablar och begärte att vi skulle öfverlemna våra personer och
vårt

vårt fartyg; alla föreställningar voro förgäfvade. Om vi än hade känt desfa menniskor innan de kommo om bord, hade vi icke kunnat försvara oss; efter vi icke voro mer än fem man och en gosse; vi blefvo derföre tvungne att gifva oss. Samma olycka hände tretton eller fjorton andra fartyg, som genom ett dylikt öfverraskande blefvo tagna.

Då jag kommit om bord på brigantin, fann jag att jag fallit i händerne på Ned-Low, en gemen sjöröfvare, hvars fartyg hade fjorton kanoner och fyratiotvå mans besättning. Man ville att jag skulle sluta mig till desfa röfvare, och derom underskrifva ett kontrakt med dem, men jag nekade ständaktigt, och blef derföre ganska illa handterad. Sedan jag med de fem andra blifvit uppförd på däck, kom Low till oss med pistoler i sina händer, och sade med hög röst: "Är der några gifta karlar ibland er?" Denna oväntade fråga, hvars affigt vi icke kunde begripa, förenad med åsyn af pistolerne, gjorde oss stumma; vi fruktade att han hade i sinnet att döda oss, och svarade derföre intet. Med vrede spände han nu sin pistol, höll den emot mitt hufvud och ropade: "Din hund, hvarföre svarar du intet? Jag slår kulan i dig." Hans hotelser och hans raseri uppfyllde mig med förskräckelse, men häldre än jag vid detta tillfälle ville förlora mitt lif, svarade jag att jag icke var gift; desfa ord ord syntes något stilla honom, och han lemnade mig.

Jag

Jag såg häraf, att Low icke ville hafva någon gift man om bord på sitt fartyg, hvilket i början mycket förundrade mig, men ändtligen uttänkte jag orsaken dertill. Hans hustru hade blifvit död en kort tid innan han blef sjöröfvare, men han hade i Boston en son, som ännu var barn, och för hvilken han, då han någon dag var nykter, visade så mycken ömhet, att jag flere gånger sett honom sätta sig att gråta då man påminte honom denna gosse. Jag höll derföre troligt, att han icke ville taga gifta män med sig, emedan han, slutande från sina egna känslor, fruktade att de skulle ledsna vid hans tjänst, och längta hem till de sina.

Då desä rövare sågo att de icke med våld kunde förmå oss att inträda i deras förbund, bemödade de sig att öfvertala oss dertill. De sökte att genom beskrifningar om den del jag skulle få af bytet, och de rikedomar hvaraf jag skulle komma i besittning, locka mig; derjemte nödgade de mig att dricka med sig. Men som jag icke destomindre fortfor att neka, hotade Low att skjuta ihjäl mig; jag anhöll väl på det högsta att han skulle släppa mig, men det oakadt blef både mitt och mina medfångars namn inskrifvit i deras rullor.

Den 19:de Juni ombytte desä sjöröfvare fartyg, och gingo om bord på en ny skonert, som var bygd i Marblehead, och som de bemäktigat sig; derpå flyttade de alla fångar, som de ville skicka ifrån sig, om bord på sin brigantin, och läto dem segla till Boston med detta fartyg.

Jag

Jag gjorde nu ett ytterligare försök att återvinna min frihet; men fastän jag knäföll för Low, förblef han döf för mina böner, och jag måste se brigantinen afresa med alla fångarne, undantagandes mig och sju andra.

En liten tid efter des afresa gjorde jag ett försök att rymma. Man hade händelsevis lemnat en hund i land, som tillhörde Low. Han befallte att några man skulle gå i jollen för att föka den; hvarpå tvenne ynglingar från Marblehead, hvilka äfvensom jag voro fångar, sprungo åstad; som jag tänkte att jag, endast jag kom i land, nog skulle finna utvägar att frälsa mig, ville jag följa dem, men en af dessa röfvere tog mig i axeln och ryckte mig tillbaka. Som gosarne icke kommo igen, trodde Low att jag kände deras affigt; och afskjöt, emedan jag envist nekade att jag ägt någon kunskap derom, under de förskräckligaste eder, sin pistol emot mig. Alldeles rasande deröfver att den klickade, skjöt han ännu tre gånger på mig, men hade beständigt samma otour, då kastade han pistoln i sjön och i det samma smäll skottet. Hans raseri var nu gränslöst och han sprang emot mig med dragen sabel, men jag skyndade mig ner under däck.

På höjden af Saint-Michel, togo röfvarne ett stort Portugisiskt skepp, lastadt med säd, som kom från denna hamn. Som detta fartyg seglade väl, och förde fjorton kanoner, gingo de om bord derpå. Det behöfde sedan repareras och de begäfvu sig derföre till trenne små öar, kallade

Tri-

Triangeln och belagne fyratio mil öster om Surinam.

Low lät, för att kränga skeppet, så mycket folk uppstiga i vanten och på råerne att det derigenom kantrade. Han sjelf och fältskären voro i detta ögonblick i kajutan: så snart den förra märkte faran sprang han ut genom fönstret; fältskären ville följa honom, men vattnet, som inströmmade, dref honom tillbaka, emellertid fattade Low honom i armen och ryckte honom ut. Fartyget låg nu alldeles på sidan, des s köl var uppe ur sjön, och i den mon det blef fullt af vatten, fönk det till botten på sex famnars djup.

Då råerne togo emot botten, blefvo masterna stående något öfver vattnet. Besättningen, som såg att fartyget kantrade, skyndade sig ur vanten ner till den uppstående relingen, och då det fönk, åter upp i vanten, som ännu stodo öfver vattnet.

Som jag simmade illa, råkade jag vid detta tillfälle i stor fara, men blef ändtligen räddad af dem som voro i båten. Fastän skonerten seglade i vårt fallskap, och icke var långt borta, märkte des besättning, som under ett tält lagade segel, icke vår olycka, förrän vår slup, full med folk, lade till sidan.

Som rövvarne nu förlorat sitt förnämsta fartyg och största delen af sin proviant och sitt vatten, råkade de i stor förlägenhet, isynnerhet genom brist på denna sista artikel. Vid Triangeln kunde man icke få något och till Tabago kun-

kunde de för stilltie och ström icke komma. Vi måste derfore segla till Grenada, dit vi äntligen ankommo sedan vi i sexton dagar ganska mycket lidit af törst.

Grenada var ett Fransyskt nybygge. Då Low kom dit, behöll han icke mera folk på däck än som behöfdes att sköta fartyget, och skickade de andra ner i skeppsrummet. Han sade att han kom från Barbados, och ville förse sig med vatten.

Man misstänkte alldeles icke att det var en sjöröfvare, men som man föll på den tankan att han kunde vara en lurenräjare, ville man lägga beslag på hans fartyg. I denna affigt utfände man dagen derpå, en slup om fjuttio tons drägt, som hade fyra kanoner och trettio mans besättning, hvilken seglade intill oss och lade sig längs fidan. Low misstänkte ingenting, förrän han fick se den myckenhet folk som var om bord på slupen, och des manöver. Då uppkallade han nittio man på däck, och som han desutom hade åtta laddade kanoner, bemäktigade sig med lätthet detta fartyg.

Med desä tvenne skepp krysfade röfvarne vid Antilliske öarne, gjorde sju eller åtta priser, och kommo äntligen till ön Sanct Croix, hvar-est de ytterligare togo tvenne fartyg. Under det vi lågo til ankars vid denna ö, behöfde Low en medikaments-kista, och skickade fyra Fransofer med ett af de fartyg som han hade tagit, för att anskaffa en sådan från Sanct Thomas; han gaf dem penningar att handla den före, och lof-
vade

vade att han för denna tjänst skulle frigifva dem och alla deras skepp, men förklarade derjemte att om de bedrogo honom, skulle han döda deras kamrater och uppbränna fartygen. Fransoserna återkommo inom tjugofyra timmar med medikamentskistan, och Low höll redligen sitt löfte.

Härpå seglade desä sjöröfvare till de Spaniska besittningarne, och blefvo, då de kommit på halfva vägen mellan Cartagena och Portobello, varse tvenne skepp, som de började att jaga. Men huru stor blef icke deras förvåning, då de kommo på närmare håll, och af de dubbla batterierne funno att det var ett Engelskt linieskepp, som konvojerade ett köpmansfartyg, hvilket kom från Guinesiska kusten. Röfrarne vände om och skyndade sig det fortaste de kunde, men örlogsskeppet förföljde oss och kom oss beständigt närmare. Jag medgifver att jag nu var räddare än någonsin förut. Jag trodde att vi ofelbart skulle blifva tagne, och att jag skulle blifva hängd, derföre att jag blifvit träffad i så dåligt sällskap.

Kaparefartygen skiljdes åt. Farrington Sgriggs, som kommenderade det fartyg på hvilket jag befann mig, seglade till fasta landet. Örlogsmannen, som märkte att slupen, hvilken fördes af Low, var det största af desä begge fartyg, tillsatte alla segel och kom sluteligen så när att kulorne började hinna fram. Lyckligsvis kände en af Lows matroser ett grund, öfver hvilket han kunde gå. Men örlogsskeppet stötte på det samma, hvilket för denna gången frälsade desä sjöröfvare för galgen.

Spriggs

Spriggs och en af hans förtrogne, som med rätta fruktade det öde de hade att befara ifall de blefvo tagne, fattade sina pistoler och svuro, i det de bekräftade sin ed med en suprom, att de, ifall de icke sågo någon möjlighet att frälfa sig, skulle skjuta ihjäl hvarannan. Lyckligtvis undgingo de, derigenom att de seglade kusten ganska nära, denna fara.

Vi ankommo till en liten ö, vid namn Uvilla, belägen omkring sju Engelska mil från ön Roatan, i Hondurasviken. Här skrapade vi fartygets botten. Vi voro tjugotvå man om bord, och åtta af oss uppgjorde en komplott att bemäktiga oss de andra och sätta oss i frihet. Spriggs ämnade segla till Nya England, för att skaffa sig proviant och rekrytera sin besättning, och vi uppgjorde att vi, då vi kommit dit, skulle passa på ett tillfälle då de andra, som ofta inträffade, voro rusiga och lagt sig att sofva, för att innefänga dem under däck, och öfverlemna dem i regeringens händer.

Men fastän vi höllo vårt företag ganska hemligt, fick Spriggs, genom en af de sammansvurnes otrohet, veta det. Han råkade Low under vägen, och klagade på oss. Men denne brydde sig, till vår lycka, icke mycket derom. Spriggs återkom ganska förtörnad om bord på vårt fartyg, och sade att fyra ibland oss skulle blifva arkebuserade. "Ashton, din hund, ropade han till mig, du förtjenar att blifva hängd under storraen, för ditt förslag att förråda oss." Jag svarade honom, att jag icke ville skada någon, men att jag gerna skulle

Skulle se, att han ville låta mig återfå min frihet. Lyckligtvis stillade han sig sluteligen, och jag slapp med ovet.

Hamnen Vid Roatan är liksom hela trakten omkring Høndurasvik, full af små öar och bankar. Low, med några af sina förnämsta kamrater, landsteg på en liten ö, som han kallade Port-Royals bank. De läto derstädes uppfatta köjor och tillbringade tiden med att dricka och roa sig, under det att skeppen blefvo reparerade.

Den 9:de Mars gick tunnbindarn med sex man i slupen, för att hämta vatten. Då de lågo vid sidan begärde jag hans lof att få gå med. Som jag såg honom villrådig, tillade jag, att jag aldrig hade fått gå i land, och att det vore ganska hårdt för mig, att icke äfvenfå väl som de andra, någon gång få lemna fartyget. Low hade förut sagt mig, då jag begärt att få gå om bord på det fartyg som han aflände med fångarne, att jag skulle få komma till Nya England då han anländt dit, men desförinnan icke fatta foten i land. I detta ögonblick befinnade jag, att om jag endast kunde komma i land, om än i den allra uslaste belägenhet, vore det en lycklig befrivelse; och jag beslöt att icke mera gå om bord.

Tunnbindaren tog mig ändtligen med sig. Low och hans förnämsta officerare voro då på en annan ö, än den, på hvilken vattenhämtningsplatsen var. Jag hade icke mer på mig än en väst, ett par långbyxor och en mössa, men hvarken skjorta, strumpor eller skor.

När vi landstego, visade jag mig ganska flitig att arbeta med vattenfatens upptagning ur slupen och deras framrullande till källan; härpå drack jag mig väl otörfilig och spatserade fram och tillbaka på stranden, hvarest jag plockade småsten och snäckor. Då jag kom på något afstånd från de andra, närmade jag mig skogskanten. Tunnbindaren frågade mig hvart jag skulle gå, hvarpå jag svarade att jag ville hämta frukt af några kokosträd som jag såg, men så snart som jag kom ur mina kamraters åsyn, började jag springa så fort som skogens täthet och mina bara fötter tillät. Fast jag redan kommit ett stycke in i skogen, var jag ännu så nära rövvarne, att jag hörde deras röster då de talade högt; jag satte mig ner i en tät skogsdunge, der jag trodde att de icke skulle kunna upptäcka mig.

Sedan de hade fyllt sina fat, ropade tunnbindaren på mig, men jag svarade intet. Ledsen att ropa förgäfvets, sade han äntligen till en af sina kamrater: "Den hunden har säkert gått vilse i skogen, och kan intet hitta tillbaka. De kallade mig ännu flere gånger, hvarpå de sade till hvarandra: "Han är rymd, han kommer icke mera igen till oss." Härpå svarade tunnbindaren, att om han hade känt min affigt, skulle han nog hafva aktat sig att taga mig med. Som de väl visste att de icke skulle kunna få rätt på mig bland trä och buskar, ropade han slutligen: "Om du intet genast kommer fram, vilja vi resa ifrån dig." Men som jag icke svarade,
och

och de sågo att de förgäfvades längre skulle vänta på mig, foro de sin väg.

Jag befann mig nu på en öde ö, utan all mencklig hjelp, och på en trakt, dit skepp fallan komma; men då jag jemförde min belägenhet med den i hvilken jag förut befunnit mig, ibland en hop röfvare, ansåg jag mitt öde lyckligt, och den ödemark i hvilken jag vistades behaglig.

Då jag förmodade att de voro borta, kröp jag ut från mitt gömställe, och gick till en liten bäck, som låg ett stycke från det ställe der de hämtat vatten, för att se hvad de togo sig före. Efter fem dagar affeglade begge fartygen, åt olika håll.

Jag betänkte nu min ställning. Jag vilste icke hvar jag skulle få någonting att äta, ingen mencklig varelse bodde på flere mils afstånd, mina kläder voro otillräcklige och jag hade ingen utväg att skaffa mig flere. Desla sorgliga utsigter kommo mig att utgjuta en ström af tårar; men Gud hade hört min önskan, i det han befriat mig från människors sällskap, som endast sysselfatte sig med att skada sin nästa; och hvarje lidande borde därför synas mig lätt. Emellertid tillät icke Low någon af sitt folk att arbeta om söndagen; denna dagen använde de deremot att spela kort, dock såg jag flere af desfa uslingar läsa i andeliga böcker.

På det jag måtte finna några utvägar till bergning för framtiden, började jag att gå omkring ön. Den var omkring tio eller elfva Engelska mil lång, och belägen ungefärligen på

16° nordlig Latitud. Jag insåg snart att mitt enda sällskap skulle blifva djur och foglar, ty på hela ön fanns icke något tecken till hus eller menniskor, jag fann dock lemningar af lerkärl vid en allée af trån, hvilka, som man sedan berättat mig, blifvit planterade af Indianer, som fordom bebodt denna ö.

Den äger tillräckligt vatten och är full af höga backar och djupa dälдер. I desfa sista finnas många frukt bärande trån, såsom fikon och kokostrån samt vinrankor; jag fann också ett slags frukt, som var större än pomerans, och af aflång skapnad, men jag vågade icke äta deraf, förrän jag sett vildsvin göra det utan olägenhet. Jag fann då att den var ganska smaklig.

På denna ö fanns öfverflöd af många saker, men jag kunde icke begagna någonting annat än frukt, emedan jag hvarken hade vapen hvarmed jag kunde döda några djur, eller eld hvarmed jag kunde tillaga min föda.

Jag tänkte på att gräfva gropar och betäcka dem med qvistar för att deruti fånga vildsvin och rågetter, men jag hade ingen spade, och öfvertygades snart att mina händer voro otillräckliga till detta arbete; jag måste därför nöja mig med frukt, hvilken för en menniska i min belägenhet kunde anses som ett ganska lyckligt fynd.

Då jag en dag gräfdde i sanden med en pinne, för att söka sköldpaddägg, som jag hade hört sägas att desfa djur vid stranden nedgräfva, följde ett stycke af ett sådant med min pinne.

Jag

Jag tog genast undan sanden, och fann omkring hundradefemtio stycken, som voro i ganska godt stånd; jag förtärde några och lade de andra att torkas i solen på palmlöf, hvarigenom de tjocknade och fingo en bättre smak: de voro icke ferdeles välsmakande, men utgjorde en kostelig föda för en menniska som icke på länge bekommit någonting annat än frukt. Sköldpaddorne värpa sina ägg i sanden, der de göra hol af en eller en och en half fots djup, som de sedan lå väl fylla och jemna, att man icke kan märka dem. Efter hvad jag trodt mig finna, kläckas ungarne inom aderton eller tjugo dagar, och krypa genast till hafvet.

Roatan och närliggande öar hyfa en myckenhet ormar; ett slag deraf är tolf till fjorton fot långt, och så tjockt som en menniska, men är icke giftigt; då denna orm ligger utsträckt på marken, liknar han en gammal trädstam, öfverväxt af korrt mossa; men oftast ser man honom rulla sig fram i form af ett tunnband. Första gången jag såg en sådan, hade jag kommit honom ganska nära innan jag märkte att det var ett lefvande djur; han öppnade ett gap så stort, att han hade kunnat svälja en hatt, och blåste på mig. Benvärligare äro ett slags små svarta flugor, hvilkas oändeliga myckenhet skulle vara odräglig, om man intet hade den utväg att begifva sig till små skoglösa holmar, hvarifrån vinden fördrifver dem.

Jag förblef i nio månader på denna ö, utan att se någon enda menisklig varelse. Dagarne för-

förflyto utan att jag just vet huru, ty jag hade ingen annan fysselfattning än att söka efter födan, vandra från det ena stället till det andra och betrakta hafvet och himmeln. Fastän jag var ganska sorgsen, betänkte jag dock, att jag, då jag blef tagen, varit stadd på löstiga vägar, och att jag icke sjelf varit vållande till den olycka jag iråkat. Jag tröstade mig också dermed, att jag haft mina föräldrars tillstånd till denna resa, och hoppades att jag, fastän jag icke visste på hvad sätt, genom försynens nåd skulle återkomma till mitt fädernesland. Jag beslöt derföre att med tålmod fördraga min olycka.

Jag gick dagligen från den ena sidan af ön till den andra, men vistades mest vid stranden. Jag byggde der en koja, som skyddade mig för solens hetta om dagen, och om natten för den starka daggen; jag tog, bland sådane qvistar som fallit af träden, de bästa som jag kunde finna, och fäste dem med palmlöfs-stjelkar vid en nedhängande gren af något träd, hvarpå jag betäckte denna byggnad med stora löf. Jag hade uppfatt flere sådane kojor, för det mästa invid stranden, med öppningen vänd åt hafvet, på det jag så mycket bättre måtte kunna se, hvad der tilldrog sig, och äfven njuta sjövindarnes svalka.

Men flugorne blefvo så besvärliga, att jag, för att slippa dem, beslöt begifva mig till de yttre små öarne. Jag kunde icke mycket simma, och hade hvarken någon båt eller utväg att förskaffa mig någon, sluteligen tog jag dock ett tjockt bamburör, som var iholigt och lätt, och lyc-

lyckades efter åtskilliga förfök, att med detta rör under mina armar och mitt bröst, simma till en liten sandbank, belägen på et kanonskotts afstånd från landet.

Denna lilla ö var icke mer än två eller tre hundra alnar i omkrets, samt platt och utan skog eller buskar, men den var fri för flugor. Jag befann mig som i en ny verld och lefde der mera lycklig. Jag begaf mig derföre alltid dit midt på dagen, då värmen isynnerhet gjorde insekterne plågsamma; men måste sedan återvända till den stora ön, för att skaffa mig föda och vatten, och få hvila öfver natten i min koja.

Då jag samm mellan desfa öar, fäste jag min väst och mina byxor omkring mitt hufvud, och om jag också kunnat medtaga qvistar och löf, för att bygga en hydda, skulle jag hafva tillbringat större delen af min tid på denna lilla ö.

Desfa resor voro likväl icke utan fara, en gång flöt mitt bamburör ifrån mig, utan att jag märkte det, och strömmen dref mig med så mycken kraft, att jag med största svårighet kunde komma till stranden. En annan gång flötte mig en hay på låret, hvilka fiskar, äfvensom aligatorer, i myckenhet vistas i desfa haf, just i det ögonblick min fot vidrörde botten; troligen blef vattnet honom för grundt, så att han icke kunde få tag i mig; jag hade ondt af denna stöt i flere timmar sedan jag kommit i land. Sedan jag genom öfning blifvit skicklig simmare, roade jag mig med att besöka än en ö, och än en annan.

Jag

Jag led mycket af att vara barfota, mina fötter blefvo så ofta sårade, då jag gick genom skogen, hvarest marken var betäckt af stenar och trädstycken, eller längs stranden, der jag måste trampa på skarpa snäckor, att jag sluteligen knappast kunde gå. Ehuru försigtigt jag gick, blefvo ofta gamla sår öppnade, hvilket förorsakade mig en sådan smärta, att jag föll omkull liksom om jag blifvit skjuten. Jag satt sedan ofta hela timmar stilla, och jämrade mig öfver mitt elände. Jag gick sluteligen intet oftare, än jag nödvändigt måste göra det, för att skaffa mig min föda. Stundom satt jag hela dagen med ryggen lutad emot ett träd och ansigtet vändt emot hafvet, för att se efter skepp.

Då jag en dag, af alla desä plågor blifvit alldeles kraftlös, kom ett vildsvin springandes till mig; som jag icke förmådde att försvara mig, blef jag ganska rädd, men då jag såg det närmas, fattade jag en gren och lyfte mig till hälften upp, svinet ryckte med sina huggtänder ett stycke ur mina redan förut söndriga långbyxor, och lemnade mig. Detta var den enda gång något vildjur anföll mig. Jag ansåg mig hafva undsluppit en ganska stor fara.

Min svaghet tilltog dagligen, och jag föll ofta sanslös till marken. Då jag lade mig att sofva, trodde jag att jag aldrig mera skulle vakna. Vid denna tid glömde jag att räkna dagar och veckor; jag visste icke när jag hade söndag, och sluteligen sedan min sjuklighet tilltagit, icke heller någon reda på månaden.

Jag

Jag hade ingen tjenlig salfva till mina fötter, ej heller någon dryck hvarmed jag kunde stärka mig. Med största möda förmådde jag stundom skaffa mig fikon och rusfin. Mina försök att göra eld, derigenom att jag gned tvenne stickor mot hvarandra, misslyckades. Regnårstiden ankom, åtföljd af kalla vindar, och jag led mycket deraf.

Under de nio månader jag på detta sorgliga sätt i enslighet tillbringade, tänkte jag ofta på mina föräldrar. Jag betänkte att, oaktadt den tröst jag skulle hafva deraf, att jag visste att de kände mitt öde, skulle det för dem vara ett ämne till sorg. Ju mer jag såg döden, som jag väntade, nalkas, ju mera lifliga blefvo mina böner till Gud.

Ungefärligen i November månad 1723, såg jag en liten indianisk båt, med en man uti, nalkas; men denna syn rörde mig icke mycket, jag väntade ingen serdeles fördel häraf, och fruktade icke heller någon fiende, efter jag tyckte att mitt öde svårligen kunde försämrast. I den mon denna man närmades, tillkännagaf han tecken till förundran; han ropade på mig, och jag svarade honom att han med all säkerhet kunde landstiga, ty jag vore ensam på ön, och nästan döende. Då han kom intill mig, visste han icke hvad han skulle tänka om mig; min drägt och mitt utseende, föreföllo honom så besynnerlige, att han steg tillbaka af förundran, och betraktade mig med nyfikna blickar; ändtligen betygade han sitt nöje öfver min dervaro.

Den-

Denna främling var hemma i Nya England; han var något gammal, hade ett vördnadsvärdt och alfvarsammt utseende, samt ett tyflåtit väsende. Jag fick aldrig veta hans namn, ty han underrättade mig icke derom under den tid vi voro tillsammans. Han sade mig dock, att han bodt i tjugutvå år bland Spaniorerne, som nu hotade att bränna honom; men jag vet icke af hvad anledning; derföre hade han beslutit att föka en fristad på denna ö. Han hade medfört sin hund, sin bössa och ammunition, samt ett förråd af fläsk.

Denna främling gjorde mig mycket godt under den korrrta tid vi voro tillsammans, han fökte alltid att vara mig till nöjes och hjälpa mig i hvad han kunde, fastän han icke talade mycket. Han delade sitt fläsk med mig.

Trejde dagen efter sin ankomst sade han, att han med sin båt skulle afresa att bese närliggande öar, och jaga vildsvin och rågetter, och ville öfvertala mig att följa sig. Fastän hans sällskap och elden, som mycket väl bekommit mig, någorlunda upplifvat mitt mod, kunde jag, i anseende till min svaghet och mina fötters dåliga tillstånd, icke följa honom; han reste derföre ensam, sägande att han inom några timmar skulle återkomma. Vädret var vackert, och man kunde icke på en så kortt resa förmoda någon fara, isynnerhet som han förut lyckligen färdats tolf mil med sin lilla båt. Men en timma efter hans afresa uppkom ett häftigt oväder, åtföljdt af regn,

under hvilket han förmodeligen omkom, ty jag fick aldrig mera se eller höra talas om honom.

Sedan jag i trenne dagar njutit det nöjet att hafva sällskap, blef jag härigenom åter författ i min förra enslighet, på ett äfven så oförväntat sätt, som jag bekommit en kamrat. Men Gud hade frälst mitt lif derigenom att han icke hade gifvit mig krafter nog att åtfölja denna okända man. Dessutom var jag icke så mycket att beklaga som förut, jag hade omkring fem marker släsk, en knif, en butelj krut, tobak, en tång och en flinta, och desfa saker bidrogo att göra mitt lif mera behagligt. Jag kunde nu göra eld, hvilket under närvarande årstid var så nödvändigt. Jag kunde döda en sköldpadda och anrätta mig god mat. Ocklå återvann jag härigenom småningom mina krafter, ehuruval mina fötter fortforo att vara sjuka. Dessutom kunde jag också nu, stundom förskaffa mig en rätt kräftor, hvilka, sedan de blifvit stekte, utgjorde en god föda. Då jag ville fånga dem, vidtog jag följande method: Jag sammanbant en bunt af risqvistar, som jag påtände i den ena ändan, tog den i handen och gick ända till medjan i vattnet. Kräftorne, som lockades af skenet, kommo till mina fötter, då jag med en klyka upptog och kastade dem på landet.

Två eller tre månader sedan jag förlorat min kamrat, fann jag en liten båt, som låg vid stranden. Vid denna syn förnyades min sorg, ty jag trodde att den tillhört honom, och ansåg nu säkert, att han omkommit under ovädret; men
då

då jag nogare betraktade denna båt, fann jag att det var en annan, som jag icke förut sett.

Sedan jag bekommit detta lilla fartyg, inbillade jag mig att jag var amiral öfver desha haf, äfvensom ensam ägare och monark öfver alla närliggande öar. Jag kunde nu dermed flytta mig från ett ställe till ett annat, på ett mera bekvämt sätt än genom simmande.

Efter någon tid beslöt jag att begifva mig till några af de större och längre borrt belägne öarne, dels för att inhämta kunskaper rörande deras invånare och produkter, och dels för att roa mig. Jag fäste mig derföre i min båt, sedan jag medtagit ett litet förråd af rusfin, fikon och sköldpaddkött samt elddon, och begaf mig till ön Bonaco, som är fyra eller fem Engelska mil lång och ligger fem eller sex mil från Roatan.

Under vägen såg jag ett fartyg vid öns östra ända, och skyndade mig derföre att komma i land på den västra, först och främst derföre att ett stenref, som sträckte sig långt ut till sjös, och som jag icke vågade ro öfver med min båt, hindrade mig att komma till detta fartyg, och vidare emedan jag först ville veta af hvad nation des besättning var. Då min belägenhet varit som alldrasämst, hade jag aldrig kunnat uthärda den tanka att återvända om bord på ett röfvarefartyg; utan skulle alltid hafva föredragit att leva och dö under min närvarande belägenhet. Jag drog upp min båt på land, och sedan jag hade fäst den det bästa jag kunde, började jag min resa. Mina fötter voro ännu i så dålig belägen-

genhet, att jag använde tvenne dagar och större delen af tvenne nätter, till fulländande af denna resa. Buskarne voro på många ställen så tätt ihopväxte, att jag måste krypa på händer och fötter för att komma igenom dem, hvilket mycket försenade min vandring.

Då jag kom på ett par Engelska mil från det ställe der jag förmodade att fartyget låg till ankars, vände af mig till stranden, och nalkades småningsom och med varsamhet, att icke för hastigt visa mig. Men då jag ankommit, såg jag intet fartyg, och trodde derföre att det gått till segels, medan jag vandrade öfver ön.

Som jag var trött af resan, satte jag mig emot stammen af ett träd, med ansigtet vänt emot hafvet, och infommade ganska djupt. Men jag hade icke länge sofvit, förrän jag hastigt väcktes genom smällen af ett böfskott. Jag uppsprang under största förskräckelse och blef varse nio stora båtar, fulla af folk, som skjöto på mig. Jag flydde genast inåt skogen, så fort som mina sjuka fötter tilläto; och jag hörde desfa menniskor ropa på Spanska: "Det är en Engelsman. Vi skola icke göra dig något ondt." Frukthan hindrade mig att stadna och tala med dem, hvilket jag kanske gjordt om jag icke förut blifvit skräm. Jag fortsatte mitt lopp inåt skogen och Spaniorerne började åter att skjuta. De sköto åtminstone hundrade och femtio skott, och kulorne nedflogo löf och grenar omkring mig. Då jag kommit till ett ställe der skogen var ganska tät, och der de icke kunde se mig, höll jag mig
stilla

stilla i flere timmar. Ändtligen flöt jag af åror-
nes buller att Spaniorerne afreste, och utgick
derföre från mitt gömställe. Jag såg deras far-
tyg segla under Engelsk flagg och boxera båtar-
ne, hvarföre jag förmodade att det var Engelskt
och att Spaniorerne bemäktigat sig det i Hondu-
rasviken.

Jag återvände dagen derpå till det träd, vid
hvilket jag på ett så obehagligt sätt blifvit öfverra-
skad; och man kan sluta sig till min förundran, då
jag såg sex eller sju kulor som hade fastnadt i
dess stam, på mindre än en half fot öfver det
ställe, hvaremot jag hade lutat mitt hufvud. Guds
förunderliga nåd hade ensamt bevarat mig för
desa kulor, hvilka likfom på en skott-tafel blifvit
afskjutne emot mig.

Jag återvände derpå till öns vestra sida, dit
jag efter trenne dagar ankom, sedan jag i anse-
ende till mina sjuka fötter och brist på föda sli-
tit mycket ondt. Denna ö var icke så fruktbar
som Roatan, och jag hade, under de sex dagar
jag vistades der, mycken svårighet att förskaffa
mig något uppehälle: flugorne voro också mera
elaka än på min förra vistelseort. Jag öfvergaf
derföre mitt förslag att nogare bese denna ö. Jag
ankom ganska trött och uthungrad till min båt
och afreste till Roatan, som jämförelsevis till
Bonaco var ett ganska angenämt ställe för mig.
Dit anlände jag lyckligen om natten.

Jag lefde nu som förut ensam, och lysfel-
fatte mig med anskaffande af föda, och refor
från den ena ön till den andra.

I Juni månad 1724, hände sig en gång, när jag var på den lilla ön, dit jag ofta for för att slippa flugorne, att jag fick se tvenne båtar, som rodde till Roatan. Då de menniskor som voro om bord på dem kommo närmare, märkte de röken af en eld, som jag upptändt. Som de icke visste hvad den kunde betyda, blefvo de villrädiga och vågade icke lägga intill landet. Som jag ännu ihogkom mitt äventyr på Bonaco, och ej hade lust att erfara ett dylikt, återvände jag till min båt, som låg bakom den lilla holmen, och skyndade till Roatan, hvarest jag hade säkra gömställen, i hvilka jag kunde dölja mig för mina fiender.

De som voro i båtarne sågo mig öfverfara den lilla kanalen, som icke var mer än några hundra alnar bred, och emedan de voro äfvenså rädda för röfvare som jag, nalkades de stranden med mycken varsamhet. Jag kom då fram och visade mig, efter deras uppförande kom mig att förmoda det de icke voro röfvare, och jag ville tala vid dem på afstånd, på det jag i tid måtte kunna begifva mig inåt skogen, ifall detta folk icke behagade mig. Men innan jag talade dem till upphörde de att ro, och frågade mig på Engelska, hvem jag var och huru jag kommit till denna ö. Jag svarade dem att jag vore en Engelsman, som blifvit tillfångatagen af sjöröfvare, och rymt. De frågade sedan huru många kamrater jag hade på ön, och blefvo förundrade då de hörde att jag var ensam. På min tillfrågan svarade de sedan, att de kommo från Hon-
du-

duras vik. Jag bad dem nu gå i land, hvilket de gjorde; men på något affstånd från det ställe der jag var. En man närmade sig mig och jag mötte honom. Han steg tillbaka af förundran då han på närma håll fick se mig, ty min sjukliga magra gestalt, och mina trasiga kläder gifvo mig det mest beklagansvärda utseende. Emellertid kom han sig snart åter före, och tog mig i handen, hvarpå vi gingo till hans kamrater, som blefvo äfvenså förvånade som han, men dock emottogo mig med glädje, och behandlade mig som bröder.

Jag omtalade för dem i korrthet, huru jag rymt ifrån Low, och huru jag, med undantag af trenne dagar, i sexton månader lefvat ensam på detta ställe, samt det lidande och de faror jag utstådt. Min berättelse förorsakade dem den största förundran. De kunde icke begripa att jag ännu lefde, och fagnade sig öfver att de kunde hjälpa mig. Som de märkte att jag var ganska svag och nedslagen, gifvo de mig en thesked rom, för att stärka mig; men som jag icke på så länge smakat några starka drycker, mådde jag så illa deraf, att jag först föll i en häftig darrning, och ändtligen i ett tillstånd af dvala. Några af mina landsmän, som sågo mig i denna belägenhet, ville gifva mig ännu mera rom, men de andra, som voro mera förståndiga, hindrade dem derifrån; lyckligtvis kom jag mig åter snart före.

Mina nya kamrater, som till antalet voro aderton, hade tvenne anförare, den ene hette
Jan

Jan Ford och den andre Jan Hope, de kallade honom också Fader Hope. De hade bodt på kusten af Honduras, men nu kommit till Roatan, derföre att de fått veta, det Spaniorerne ämnade anfälla dem. De utgjorde egenteligen tvenne ferskildte sällskap. I sina båtar medförde de tvenne fat mjöl samt annan mat, bösför, jagthundar, fisknät och en Indianisk qvinna, som skulle tillreda deras föda. Till sin förnämsta vistelseort valde de en liten holme, som de kallade *Treflighetens ö*; endast derföre att den var skoglös och platt, och således fri förflugor och andra besvärliga insekter. När vi kommo dit, hämtade de från närliggande öar allt hvad de kunde behöfva, för att uppbygga tvenne flugor.

Jag hoppades nu få tillbringa ett mera behagligt lif, än jag under de föregående sexton månaderne gjort; jag hade sällskap, och mina nya kamrater visade mig på sitt sätt mycken vänskap; de klädde mig och gäfvor mig tillräckligt mat. Deras umgänge var dock dåligt och deras uppförande lika ohyffat som sjöröfvarnes. Likväl kunde jag icke märka hos dem några brottsliga affigter, eller någonting, som kunde hindra mig att förena mig med dem.

Efter någon tid återfick jag mina krafter, så att jag kunde följa mina kamrater på jagt. På närliggande öar var en myckenhet vildsvin, rådjur och sköldpaddor. Vi reste ofta dit att jagga, och då vi bekommit mer än som för dagen behöfdes, rökte och förvarade vi det öfriga till framtida behof.

Jag anslåg mig nu säker för alla fiender; ty om än slumpen skulle hitföra några, var jag omgifven af menniskor, som ständigt voro beväpnade. Men i det ögonblick då jag anslåg mig alldräskraft, var jag på vägen att återfalla i sjöröfvare-händer.

Sex eller sju månader sedan jag förenat mig med desä nya kamrater, gick jag med tre af dem om bord på en båt, för att jaga och fånga sköldpaddor på Bonaco. Under vår frånvaro ämnade de andra att resa till Hondurasviken, för att höra hur der stod till, och om de icke vågade kvarstanna, åtminstone föra sina kvarlemnade säker till Roatan. De hade icke ännu rest då vi med vår båt, full af fläsk och sköldpaddor, om aftonen under ett vackert månlyft väder, återkommo till hamnen. Vi fingo se en stor eld på landet, och hörde ett skott, som var mycket starkare än ett bösskott, lossas från ett fartyg, som låg vid Treflighetens ö. Vi blefvo häröfver ganska skrämde, isynnerhet då vi en minut efteråt hörde vid pass tjugo bösskott lossas från landet, och andra från sjösidan besvara dem; vi förmodade då att fiender, antingen Spaniorer eller sjöröfvare, anföllo vårt folk, och som fiendens båtar hindrade oss att komma våra vänner till undsättning, beslöto vi att smyga oss bortt. Vi nedlade derföre vår mast och vårt segel, och rodde med största skyndsämhet till en liten ö, som låg vid pass en half mil derifrån. Men vi hade säfångt smickrat oss att icke blifva upptäckta, ty fienden, som antingen sett oss innan vi
ned-

nedlade vår mast, eller hörde bullret af våra åror, förföljde oss snart i ett fartyg som röddes med tio åror. Då vi sågo det, började vi att rö med all kraft, för att hinna ön; hvarpå man skjöt efter oss med en nicka, så att kulan gick öfver våra hufvuden. Vi försökte icke desto mindre att komma till stranden, innan gevärselden skulle kunna hinna oss; de förföljande skjöto likväl en salfva just då vi satte foten i land.

De ropade då att de icke voro Spaniorer, utan fribytare, och att vi icke skulle vara rädda för dem, emedan de icke ville göra oss något öndt. De trodde att de genom detta tal skulle förmå oss att stadna; men ingenting kunde mera bidraga att påskynda min flykt; blotta namnet fribytare förkräckte mig, och min första afsky för dem ökades nu, genom fruktan att de skulle hämnas på mig, derföre att jag rymt ifrån dem. Jag beslöt således att skynda mig undan det förtäste jag kunde, och som mina kamrater voro af samma tanka, sprungo vi in i skogen. Dessa röfvare borttogo vår båt med allt hvad den innehöll, på det vi icke måtte hafva någonting att äta på den lilla holme der vi voro, men vi oroades icke mycket deraf, emedan vi hade gevärs hvarmed vi kunde skaffa oss vildt, och eld hvarvid vi kunde tillreda det.

Våra fiender anfördes af min gamla kapiten Spriggs, som undandragit sig Lows öfverbefal, och satt sig sjelf i spetsen för en hop fribytare. Han hade ett godt skepp med tjugo kanoner och ett annat som förde tolf, hvilka nu begge

lågo i Roatans hamn. Han hade gått till ankars för att hämta vatten, och förse sina fartyg, på samma ställe der jag rymde ifrån honom, och då han derifrån upptäckte mina kamrater på den lilla holme der de vistades, skickade han en slup med manskap för att taga dem till fånga. De blefvo alla tillika med ett barn och den Indianiska qvinnan, förde till Roatan. Så snart de kommit i land dödade rövvarne en man af vårt folk, kastade hans kropp i en Indiansk båt, i hvilken var något tjära, och tände eld derpå, så att alltsammans brann upp; de förde sedermera vårt folk om bord på sina skepp, der de behandlade dem på det mest barbariska sätt. En man af våra förenade sig med deså fribytare, och sade dem att Hope hade mycket saker af värde, som han gömt i skogarne; hvarföre de utan allt medlidande började slå denna gamla man, till deså han upptäckte sin skatt, hvilken de borttogo.

Sedan de behållit deså menniskor under fem dagars tid om bord på sina skepp, gifvo de dem en båt, hvarmed de kunde fara till Honduras vik, men de erhöillo inga lifsmedel för resan, och de tvungo dem att svärja på det de icke skulle närma sig till den lilla ö, dit jag med mitt fällskap flyktadt.

Så länge deså skepp lågo till ankars i hamnen voro vi beständigt vaktsamma, på det vi icke måtte blifva öfverraskade; vi vågade icke upptända eld, för att tillreda vår föda, af fruktan att röken skulle förråda oss; hvilket var ganska besvärligt, ty vi måste i fem dagar lefva af rått kött.

Så

Så snart som desfa fribytare gått till segels, kom Hope, som icke ansåg sig bunden af den ed, till hvilken de tvingat honom, att underrätta oss om hvad som tilldragit sig; jag kunde icke nog erkänna Försynens godhet emot mig, som låtit mig undgå desfa röfvares förföljelse, emedan de utan tvifvel på det grymmaaste fått skulle hafva mördat mig.

Hope och allt hans folk, med undantag af en vid namn Jan Symonds, beslöto att återvända till Honduras vik. Symonds, som hade en Neger med sig, önskade ännu någon tid förblifva på ön, för att drifva handel med skepp som skulle återkomma från Jamaika. Jag trodde att jag från Honduras vik lättare skulle kunna återkomma till Nya England, och bad därför Hope, att han skulle taga mig med sig. Denne hedersman ville väl gerna göra det, men hans båt var nog liten, och han hade ondt om lifsmedel, icke heller visste han hvad vändning faken kunde taga för honom sjelf, då han kom fram, han rådde mig därför att kvarblifva, men sade dock, att om jag äntligen ville, skulle han medtaga mig.

Symonds bad att jag skulle hålla honom fällskap. Han bevisste mig att jag med fartyg från Jamaika lättare skulle kunna återkomma till Nya England från detta ställe, än från Honduras vik. Som hans tankar i detta fall syntes grundade, samtyckte jag till hans önskan; jag tackade därför Hope och hans kamrater för den godhet

het de visat mig, och tog afsked af dem, hvar på de seglade sin väg.

Symonds hade en båt, skjutgevär, och tvenne hundar, hvarföre han trodde att vi skulle kunna förskaffa oss så mycken föda som vi behöfde. Vi tillbringade trenne månader på vanligt fatt, med jagande och resor från den ena ön till den andra, men det beständiga regn som under denna årstid här inträffar, hindrade oss att bekomma mera villbråd, än vi för dagen behöfde.

Då den årstid inträffade vid hvilken skepp från Jamaika brukade ankomma, föreslog Symonds att fara till andra öar, och der skaffa oss sköldpaddskal, som han ämnade byta bort för skor och kläder. Vår fängst lyckades väl, och vi begåfvo oss sedan till Bonaco, som ligger närmare fasta landet, och hvarest skepp oftare infinna sig.

Vi hade nyligen kommit till Bonaco, då en förskräcklig storm uppkom, som räckte i trenne dagar; vi sågo då flere fartyg som sökte att komma till denna hamn; det största gick till ankars långt ut på reddan, men en brigg seglade öfver de bankar som ligga midt emot vattenhämningsstället och skickade sin båt i land med vattenfat. Som jag af de ankommandes drägter såg, att de voro Engelsmän, förmodade jag att det var vänner, och visade mig derföre på stranden; de upphörde att ro då de sågo mig, och sedan vi något talat med hvarandra, och jag besvarat deras frågor i anseende till mig, sade jag dem att de med all säkerhet kunde landstiga, hvil-

hvilket de också gjorde; och denna händelse blef för mig ganska lycklig.

Jag fick veta att de fartyg jag såg, hörde till en flotta som seglade till Jamaika, under konvoj af örlogsskeppet Diamanten. Dets kapiten hade skickat denna brigg att hämta vatten, emedan besättningens sjuklighet, derpå förorsakat stark åtgång.

Symonds, som stadadt på något afstånd, framkom nu och deltog i min glädje, fastän han var ledsen öfver den sannolika förmodan, att jag nu skulle fara ifrån honom. Briggen kommanderades af kapiten Dove, som jag kände, och som bodde i Salem, på trenne Engelska miles afstånd från min fars hus. Kapiten Dove behandlade mig icke allenast ganska väl, och lofvade att jag skulle få följa med honom hem, utan antog mig äfven i sin tjänst, i stället för en man som han mist. Dagen derpå skickade Diamanten sin slup i land, för att hämta vatten, jag tog farväl af Symonds, som utgjöt tårar vid vår skilsmessa, och gick derpå om bord på briggen.

Vi seglade med Diamanten, som ämnade sig till Jamaika. Vi hade nu slutet af Mars månad 1725; vi följdes åt till den 1:sta April; seglade Gadilåf lyckligen öfver Floridas vik, och ankommo den 1:sta Maj, två år tio månader och fjorton dagar sedan jag blifvit tagen af rövare, och två år och två månader sedan jag gömt mig på ön Roatan, till Salems hamn. Om aftonen gick jag till min far, der man i början trodde att jag spökade.

*Johan Deans berättelse om Engelska
Ostindiska Kompagniets Skepp Sus-
sexs, förolyckande på kusten af Ma-
dagaskar, år 1738.*

Skeppet Sussex, som återvände från Canton till England, iråkade öster om Goda Hoppsudden den 9:de Mars klockan 6 om morgonen, en häftig storm. Man bergade seglen och gjorde fast dem, men de blefvo icke destomindre sönderblåste. Skeppet, som icke kunde komma upp i vinden, lutade ganska hårdt och lade relingen i vattnet. Timmermannen undersökte pumparne och fann att vattnet upplifvit tre fot i skeppet; man satte genast alla pumpar i gång, men vattnet tilltog så mycket att det fram- på morgonen redan stigit till tio fot. Man må- ste nu kapa mesanmasten och stormasten, hvarige- nom skeppet uppreste sig. Man pumpade med all makt, och lyckades så vida, att efter några timmar icke fanns mer än två och en half fots vatten i skeppet, så att man icke sedan behöfde pumpa med mer än en pump. Skeppet Sussex seglade hela natten i sällskap med skeppet Vin- chester, och hade beständigt en eller två pum- par i gång.

Klockan 6 om morgonen höll kapiten råd med alla sina officerare i kajutan, rörande hvad som borde företagas, sedan kom han upp på däck- ket med dem och framkallade besättningen. Han frågade hvilka de voro som ville gå om bord
på

på skeppet Vinchester, och innan man han svara honom, sade han att officerarne beslutit att begifva sig dit, och att timmermannen aflagt ed derpå att skeppet icke kunde pasfera Goda Hoppsudden, samt tillade: ”Jag råder er att allefamans gå om bord på Vinchester, ty om ni förblifver på Sussex, och ni råkar ut för hårdt väder, då ni komma under Cap, skolen j ropa: Gud var oss nådig! Då skolen j ångra att ni förblifvit på Sussex och intet godt om bord på Vinchester. — En stor del af besättningen samtyckte att gå om bord på Vinchester, men Dean och trettio andra sade till kapiten, att de på vinst och förlust ville blifva kvar och föra skeppet till någon hamn, ty det vore skam att öfvergifva ett sådant fartyg. Kapiten befallte då att slaggen skulle hispas och två skott skjutas, på det Vinchester måtte komma närmare. Dean och de som ämnade blifva kvar, gingo ner för att pumpa. Men kapiten, officerarne och de af besättningen som beredde sig att lemna skeppet plundrade så mycket de kunde af lasten, derjemte befallte kapiten att man skulle hugga hol på båten, hvilket genast skedde. Trenne matrosar afhöggo relingarne på detta fartyg och hoppade sedan på des stävar, så att kölen blef bräckt, hvilket lätt kunde ske emedan detta fartyg endast stod på ett par klosar som voro lagde midt under desamma; timmermannen arbetade på flere ställen, och isynnerhet i krutdurken, hvaraf man förmodade att han ville sönderhugga bordläggningen eller göra någon annan skada, hvarföre man följde

ho-

honom, på det han icke måtte få tillfälle att uppfylla sitt elaka uppsåt.

Klockan omkring 7, lemnade kapiten och superkargerne Sussex; och alla de som hade lust att följa dem, kommo efter, så fort som båtarne kunde hinna att transportera dem. Endast sexton man förblefvo på Sussex, ehuru väl trettio stycken från början haft denna affigt. De som förändrade sin tanka, hade blifvit öfvertalade af officerarne, som sade att skeppets läcka var så betydlig, att man, i händelse af en stark storm säkert skulle omkomma; några misstänkte också att timmermannen i hemlighet bårat hol på botten. Under de resor båtarne gjorde från det ena skeppet till det andra, plundrade äfven Vinchesters besättning allt hvad de kunde öfverkomma, flere matrosar sökte att bortstjåla segel och andra saker, men Dean och några andra drefvo dem bortt. Första styrman lemnade Dean och hans kamrater ett bevis, att kapiten och officerarne frivilligt lemnat skeppet, samt att de som voro kvar själfva önskat att kvarblifva. De hade begärt ett sådant document till sin säkerhet, på det de icke i nästa hamn måtte blifva anhållne som sjöröfvare.

Då Dean och hans kamrater blifvit ensamne, hisfode de segel och seglade till Madagaskar. De kastade tvenne kanoner i hafvet för att lätta fartyget. Emellertid låg Vinchester bi, men vid pås klockan 3 eftermiddagen gick detta skepp till segels och var efter tvenne timmar utögnafigtet.

Tren-

Trenne man af dem som voro på Sussex togo befålet. Man uppsatte en nödtakling, och förlåg den med segel. Man delade sedermera de kläder som man fann om bord.

Efter fem dagar anlände man till S:t Augustins vik på Madagaskar. Man hisfde flaggan, och skjöt ett kanonskott, för att nedkalla öboarne på stranden. Om aftonen såg man en eld på kusten, hvilken man anlag för en signal. Man besvarade den, dörigenom att man hisfde en lanterna.

Om morgonen kommo tvenne man, af hvilka den ene kunde tala Engelska, om bord. De medförde en krukka honung, sägande att det var en skänk från Konungen i Barbar till kapiten. Skeppet var nu icke mycket läck. Besättningen, som hela veckan varit ganska fysfelfatt, arbetade icke dagen derpå, som var en söndag, utan man gjorde bön som vanligt. Om måndagen arbetade man med båtens reparerande, och under hela följande veckan fysfelfatte man sig med att tillverka vant och tackling till en ny stormast.

Om söndagen gingo några man af besättningen i land, att göra bekantskap med infödingarne, men de råkade icke flere än de två som redan varit om bord, och en till med sin hustru. Efter någon stund infunno sig dock fyra af Konungens förnämsta officerare; desse gingo sedan om bord och förblefvo öfver natten på skeppet. De berättade oss att Konungen nyligen återkommit från ett krig, och nu med sin här skulle marschera till Jubar. Tolken sade till den sjö-

man

man som föreställde kapiten, att Konungen önskade se honom i Jubar. Denne sjöman begaf sig också dit, och blef väl emottagen. Då Konungen frågat huru mycket manskap han hade om bord, svarade han: trettio. Konungen visade honom en Fransos och en Portugis, som han tilböd att sända med honom, men de medföljde likväl icke denna gång. Efter tvenne dagars vistande i Jubar återvände denne sjöman om bord, och Konungen skickade oss en myckenhet proviant.

Efter tvenne dagar kom Hans Majestät, åtföljd af den förut omtalte Fransosen och Portugisen, om bord; man bemötte och trakterade honom det bästa man kunde. Som han såg så litet folk på däck, frågade han hvar de öfrige voro, hvarpå svarades att de voro sjuka och befunno sig nere i skeppet. Man började en slags handel och köpte matvaror för porcelin.

Emellertid blefvo infödingarne, då de sågo så litet folk, till den grad näsvisa och besvärliga, att man måste sätta beväpnade poster vid begge relingarne, för att hindra dem att komma om bord.

Man gjorde åtskilliga reparationer på taklingen. Äfven handlade man för 3:ne centner krut, sex slafvar, som man lät arbeta om dagen, och fångslade om nätterne. Man skänkte Konungen en bössa och några kannor arrack; som han betalte med en återskänk af tvenne getter. Han kom sedan ännu en gång om bord, med

tio af sina fruntimmer Hvardera bekom en porcelinskål och hvar och en af dem gaf oss en get.

Emellertid hade skeppet blifvit färdigt att återgå till sjös, det var skrapat och tjärat så långt ner som man kunnat åtkomma det.

Som infödingarne fortsoro att vara ganska besvärliga, ty de fortsoro beständigt att komma om bord och sköto äfven pilar in i fartyget, borde man frukta att de beslutit vid första tillfälle öfverfalla och mörda besättningen. Engelsmännen ville derföre, att rädda sig sjelfva och skeppet, segla till Mozambik och der invänta en tjenlig årstid, för att komma förbi Goda Hoppsudden. De hoppades också bekomma undsättning från Anjouan. De skrefvo derföre ett bref som de lemnade till Konungen i Barbar och anhöllo, att han måtte lemna det till något skepp, som ämnade sig till Europa; de omtalade i detta bref den utväg de valt för att frälssa skeppet och dess last.

De lättade ankar och gingo till segels, sedan de tillbringat omkring trenne veckor i St: Augustins vik. Vädret var ganska vackert. Den andra dagen af sin resa hade de icke mer än sexton tums vatten i skeppet, och efter några dagar läckte det alldeles icke.

Franfosen och Portugisen som förut blifvit nämde, hade begge blifvit tagne om bord på skeppet, men den senare före skeppets afresa återvänd, emedan han beständigt trätte med Fransosen.

Vädret blef mulet om aftonen, och klockan 10 på natten stötte skeppet på grund; vid andra stöten förlorade det rodrät och blef qvarstående. Slupen och båten uthisfades. Man betraktade sedan Wagenaers sjökört och fann, att man stod på Judias-bankarne. Enligt en observation som blifvit tagen om middagen skulle man redan vara norr om det ställe der dessa grund voro utfatte på körtet. Härigenom hade man blifvit narrad och ansatt sig utom all fara. De lade en kompass, sjökört, vapen, krut och timmermansverktyg i slupen; samt tillbringade natten under böner. Vågorne bröto sig med häftighet emot skeppets akter, som snart blef inslagen. Klockan 6 om morgonen gingo niö man i slupen, men de andra beslöt att blifva i skeppet, efter de icke ansågo möjligt att berga sig i detta fartyg. De an blef skadad i handen då han skulle hjälpa till att utfatta slupen. De voro icke väl inkomne om bord på den, förrän en våg kastade en man i sjön, hvilken dock utan skada återfam till skeppet, men nästa våg kullkastade slupen, alla föllo i böljorne, trenne man blefvo dränkte, fem summo omkring, och kommo äntligen till ett ref som höjde sig öfver vattnet.

En af desse, som såg slupen flyta förbi sam dit och kallade sina kamrater; hvilka följde honom, man fann också en butelj som flöt, den var half med arrack; de togo sedan en hop bräder, som vågorne lösbrütit från skeppet, och utlade dem som ett däck öfver slupen. Emot mid-

da

dågen sågo de att skeppet kommit löst och drefs af böljorne, men om aftonen stadnade det åter ibland klippor. De uppdrogo sin söndriga slup och reparerade den så godt de kunde, men de hade inga andra verktyg än två små knifvar och en krok, som de löstryckt ur detta lilla fartyg.

Följande natten sågo de en eld, och om morgonen ett stycke af ett segel som hördt skeppet till; de försökte att upptaga det, men hindrades af strömmen. Vidare funno de en fläskfida och en tunna, som var till hälften full med friskt vatten. Tredje dagen sedan de lemnat skeppet, gingo de till sjös och färdades i sjutton dagar innan de kommo till Madagaskar. Under hela tiden hade de ingenting annat att lefva utaf än denna fläskfida, det lilla vattenförråd som var i tunnan, och tvänne humrar, som de funnit flytande på vattnet. De gjorde bön två gånger om dagen, och då de kommit i land, tackade de Gud som så förunderligen frälst dem från denna fara.

De fem man som landstego på Madagaskar, utgjordes af fyra Engelsmän, nemligen: Jacob Holland, Stephan Wicks, Wilhelm Eadnell och Johan Dean, samt den förr omtalte Fransosen. Engelsmännen gingo inåt skogen och tillbringade natten der; men Fransosen blef efter, emedan han icke vågade följa dem till Jubar, dit de ämnade gå och visa sig för Konungen i Barbar.

Om morgonen simmade de öfver en ström, och råkade, sedan de vandrat ett stycke, åter
Fran-

Franfosen, härpå kommo de till en annan ström, och sågo åtskilliga kojor, som de ansågo vara Youngoult, de gingo dit, men funno inga människor. De fatté sig på ett ställe der de funno vilda bönor, hvaraf de åto och lade sig att sofva.

Dagen derpå lemnade Fransosen dem. Dean och Wicks skiljde sig från sina kamrater, som icke orkade följa dem, och gingo framåt, i hopp att finna något bebodt ställe, der de kunde få undsfättning. Efter en dags såfångt vandrande, återvände de till sina kamrater, som de med smärta funno mällösa. Dagen derpå hade den ena återfått sin talförmåga och bad dem gifva sig vatten, men ehuru mycket de sökte kunde de icke finna något; deras kamrater anmodade dem derföre att gå och söka infödingar, af hvilka de kunde bekomma någon undsfättning. De togo farväl och begåfvo sig på vägen.

Sex dagar efter sin ankomst till detta land, funno Dean och Wicks åtskilliga Negrer, som handterade dem ganska väl; de hade förut funnit vatten och äfven sett Fransosen som plockade plummon i skogen. Negrerne stadnade, läto upptända eld och tillredde köttet af en oxe, hvilket de delade med Engelsmännen; då de åter gifvit sig på vägen, märkte deras anförare att resans längd utmattat de hvita och sårat deras fötter, hvarföre han befallte att de skulle bäras. Denna tropp vandrade norr ut, och man återfann efter tvenne dagar de andra hvita, som nu mådde mycket bättre än förut, emedan de funnit vatten.

Man

Man tog sedan vägen åt föder. Infödingarne drogo försörg om de hvita, gåfvo dem frukt och alla födoämnen som de kunde förskaffa sig, ty de hade icke mera något kött; de förbundo också de får, som de bekommit under sina vandringar i skogarne. Efter trenne veckor, råkades två andra hopar af resande Negrer; bland dem var en man som talade något Engelska, och hvilken som ett bevis på sin aktning för de hvita, skänkte dem en ko.

Fransofen var ganska besvärlig, han grälade beständigt och isynnerhet med Holland. Han sade till Negrerne att de hvita icke voro Engelmän utan Holländare, emedan han tänkte, att de, ifall man satte tro till denna osanning, icke skulle blifva så väl handterade som förut; men han förlorade sin möda. Denna illafinnade historia hade han hopsmidt af harm deröfver, att Negrerne visade Engelmännen mera aktning än honom.

Ändtligen ankom man till en stad. Anföraren förde de hvita till Chafen på stället och han förförjde dem en vecka, men nekade dock att behålla dem hos sig, då den vandrande tropens anförare vid sin afresa ville kvarlemna dem; de blefvo derföre förde till en annan stad, men hade der samma öde; ändtligen kommo de till en anförare vid namn Rameover, som samtyckte att emottaga dem. Efter tvenne dagar gick Fransofen ifrån dem. De förblefvo på detta ställe i två månader, men blefvo icke så väl handterade sedan den kringvandrande hopens an-
 a Del. I fö-

förare skiljts vid dem, för att begifva sig till Konung Renouf i Sacclaver; de beslöto derföre att gå till Moharbo, i hvilken stad denna Konung bodde; de flydde om natten, och skyndade sig mycket, af fruktan att blifva förföljde. Om morgonen kommo de till en stor ström. Eadnell och Wicks fimmade öfver den; men Holland och Dean vågade icke följa deras efterdöme; de önskade derföre sina kamrater en lycklig resa och återvände till Rameover, af hvilken de nu blefvo bättre handterade. De begge andra återkommo också efter en veckas tid; hvarest man behandlade dem ännu sämre än förut. De trodde detta härröra deraf, att infödingarne upptäckt, att de icke hade någon hjälp att vänta.

Efter omkring fjorton dagar återkom anföraren för den förut omtalte kringvandrande hopen till Konungen, och sade till Engelsmännen, att han dagen derpå skulle ledsaga dem till Konungen, men afreste, oaktadt denna yttran, utan att säga dem till; de beslöto derföre att ensamne gå till Moharbo. På första dagen af sin resa råkade de trenne Negrer som lofvade att på åtta dagar föra dem till Konungen. Efter tvenne dagar ankommo de till Rafahare, som näst Konungen var den förnämsta herre i landet; man lemnade dem hos honom. Han var ganska god emot dem, isynnerhet sedan han fått veta att de voro Engelsmän, han talade också något deras språk. Han anförtrodde Holland och Wicks till sin förnämsta hustru, och de begge andra till en annan; tillsade dessa kvinnor att be-

hand-

la dem väl, och vara som mödrar för dem. Holland dog efter tvenne månader af en tärande sjukdom; hans kamrater begrofvu honom det anständigaste de kunde.

En månad derefter dog också Wicks ganska hastigt; fläckar som visade sig på hans lik, väckte hos hans kamrater den förmodan att han hade blifvit förgifven. De voro sjelfve så sjuka, att de icke kunde följa honom till grafven.

Rasahare hade en faster, som drog försorg om de begge som ännu lefde: hon var afvenlå mån om dem som hans hustrur förut varit; hon gaf dem tillräckligt mat, lät bygga dem en koja och skänkte dem ett stycke lärft till kläder.

Rasahare låg nästan beständigt i sält med en tropp af omkring femtio man. Men då han någon gång var hemma behandlade han Engelmännerna med mycken aktning. Sedan de hade varit hos honom i fem månader, sade han dem att några af hans folk skulle resa till Konungen, och att de kunde följa med dem, han tillade att han hade hört talas om trenne skepp som voro vid Youngoult; Dean svarade att hans kamrat Eadnell vore för sjuk att kunna begifva sig på resan, men denne blef så glad då han fick höra talas om skepp, med hvilka han kunde komma till sitt fädernesland, att han fick nya krafter, och önskade att gifva sig på vägen.

Begge Engelmännerna togo afsked af Rasahare och hans qvinnor, tackade dem för deras godhet och begafvo sig på vägen till Moharbo. Men Eadnell hade allt förmycket litat på

fina krafter, och kände snart att han icke kunde gå längre. Dean rådde honom att vända om, och erböd sig att följa honom, men den stackars Eadnell förmådde icke att röra sig. Negrerne buro honom i tvenne dagar, och lade honom sedan i en matta, på det de så mycket bekvämligare måtte kunna föra honom med sig, han blef dock beständigt sjukare och dog den sjettede dagen af deras resa, då de ankommit till en liten by; Dean insvepte hans kropp i mattan, och begrafde honom. De resande hvilade sig i fem dagar på detta ställe, hvarest de åter begåfvo sig på vägen, och ankommo efter tvenne dagars vandring till en liten by, icke långt från det ställe der Konungen bodde; man nekade här att gifva dem mat, men erböd dem tobak, som de likväl icke emottogo.

Denna tropps anförare, vid namn Rache-pore, skickade ett bud till Konungen, för att säga honom hvar de befunno sig, att man icke ville gifva dem föda, och att de hade en Engelsman med sig. Då Konungen bekommit dessa underrättelser, befallte han att man skulle lemna dem allt hvad de behöfde. Man gaf dem en ung ox, hvaraf de uppåto en del, de medtogo det öfriga och afreste till Moharbo, dit de anlände följande dagen.

Dean blef förd till Konungen, som satt på en stol under ett stort tamarindträd, och åt mjölk och ris utur en trädbunke, med en trädsked; vid pass fyratio beväpnade män stodo omkring honom. Dean gick fram för att hälsa. Konun-
gen

gen sade sig heta Renauf, och var Konung af Rambor; han frågade honom sedermera om han vore Fransos eller Engelsman. Dean svarade honom på landets språk att han vore Engelsman. Konungen befallte att man skulle gifva honom ris och mjölk. Dean fick se den förr omtalte Fransosen, som någon tid varit i Moharbo. Konungen befallte sedan Rachapore att dagen derpå föra Dean till en man vid namn Roboi, och emellertid draga försorg om honom. Men denna Roboi skulle resa inåt landet och Dean ville icke följa honom, emedan han fruktade att sedan aldrig kunna komma tillbaka. Roboi skickade honom derföre till sin bror Renose, som värdade honom ganska väl i fyra månader; emellertid blefvo Deans kläder utflitne, så att han icke hade mer än ett stycke tyg omkring medjan. Han infann sig dagligen hos Konungen att begära kläder, men i en hel månad förgäfves; äntligen gaf Konungen honom en ox, som han bortbytte för ett stycke kläde, som icke var mer än tre kvarter i fyrkant. Efter fyra månader bekom han ett litet förråd af risgryn, och afreste till Andreck, hvarest han ämnade bortbyta det mot fisk och salt. Under vägen träffade han i Monghavo en man vid namn Rabbalow, som var ganska mäktig, och stod i mycken nåd hos Konungen. Som han redan förut varit på detta ställe, blef han af Rabbalow, som kände honom, ganska väl emottagen; denne man lofvade också att draga försorg om honom, och gifva honom allt hvad han kunde behöfva, hvarföre

Dean

Dean beslöt qvarstadna. Men han gick alla dagar till Moharbo för att uppvakta Konungen, och deltaga i des nöjen, som förnämligast bestodo i ett spel med ett slags lerkulor, som man kastade emot hvarandra.

Då Dean i en månad varit hos Rabbalow, fick han veta att ett Fransyskt skepp kommit till Youngoult; kapiten, styrmannen och understyrmannen, stadnade vid Monghavo, då de kemmo för att hälfa på Konungen. Man lät genast instänga Dean på det han icke måtte få råka Fransoferne; men om natten smög han sig ut och gick till dem. De sade att de fagnade sig att se honom; understyrmannen kunde tala Engelska.

Dagen derpå gingo Fransoferne till Konungen, hos hvilken de förblefvo hela dagen för att afgöra sina handelsärender. Sedan återkommo de till Monghavo, och hvilade der öfver natten. Dean blef af dem ganska väl behandlad, de gånge honom kött, ris och frukt, med ett ord allt hvad de sjelfva hade. De gånge sig åter på vägen om morgonen. Korrt efter följde Rabbalow och andra infödingar dem, de medtogo också Dean. Efter en resa af tjugo Engelska mil upphunno de Fransoferne, som stadnat för att hvila sig. Desse bjödo Dean att äta med sig, och understyrmannen gaf honom en näsduk som han bandt omkring des hufvud. Rabbalow, som mistrodde Deans affigter och förmodade att han ville gå borrt med Fransoferne, befallte honom att skiljas vid dem, hvartill han nekade.

Se.

Sedan Fransoferne ätit och hvilat sig, gåfvo de sig på vägen till Youngoult; Dean följde dem; men då han blifvit litet efter, blef han fasttagen af en Neger vid namn Revoy och några andra, som blifvit skickade af Rabbalow, de fatte ett rep om hans hals och sade att han måste återvända till Konungen i Moharbo. Han svarade att han hade ondt i fötterne och icke kunde gå. Då bann Revoy honom vid ett träd, fatte flere gångor sin lans på hans strupe och hotade att döda honom, om han icke följde med. Dean sade att han ville det, endast han förut finge hvila sig. Medan han var bunden vid trädet blef han af Negrerne illa handterad, och man sökte att frantaga honom hans näsduk som han fått af understyrmannen, men han lyckades att försvara sig, så att han fick behålla den. Man lät honom dock få sofva om natten, och dagen derpå blef han under bevakning af en man och en qvinna skickad till Konungen i Moharbo. Man fann Konungen sysfelfatt att spela med lerkulor. Renouf frågade honom hvad han ville; Dean svarade att han ville gå till Fransoferne som voro i Youngoult. Konungen lofvade att han skulle taga honom med sig dagen derpå, emedan han då sjelf ämnade afresa till denna hamn. De gåfvo sig också verkligen åstad med ett talrikt sällskap.

Då de kommo till Monghavo stadnade de hos Rabbalow. De mästa allidne Konungar äro begrafne på detta ställe, hvar och en i ett litet hus. Konungen befallte sin tropp att döda en

ore, slå på trumma, blåsa i sina horn och afskjuta sina gevär vid Konungarnes grafvar. Sedan klädde man sig och dansade, hvilket alltid brukas då Konungen kommer till detta ställe.

Följande dagen reste de till Youngoult, och uppfatte om aftonen kojor, i hvilka de tillbringade natten. Renose högg, på Konungens befallning, hufvudet af en af des hofmän, som slagit benet af en hund. Om morgonen frågade Konungen Dean, om han hade någon tobak, hvartill han svarade att han icke hade någon; då sade Konungen, att som han intet vore Fransos, skulle han icke komma med till Youngoult; hvarpå han lät sända honom till sin moder Rytempitt att hos henne förvaras.

Nu misströftade Dean att någonsin återvinna sin frihet. Efter fjorton dagar återkom Konungen från Youngoult, och stannade hos sin mor; han var då klädd som en Europé; han befallte Dean att följa sig till Moharbo. Denne bad att han skulle få gå till Youngoult, men fick afslag och måste följa Konungen; man stannade vid Monghavo der de förut omtalte ceremonierne förnyades. Då de ankommit till Moharbo återfände Konungen Dean till Revoi.

Efter åtta dagar kom en Fransos som bodde på ön, men som icke var densamma om hvilken förut blifvit talat och hvilken nu nyligen blifvit död, till Moharbo och sade till Konungen, att den Fransyska kapiten mycket mistyckte, att han med våld qvarhållit Engelsmannen, och nekat honom att få gå till Youngoult. Dean var lyck-

ligt-

ligtvis hos Konungen, då denna Fransos framfört detta ärende, och Renauf sade honom att han skulle få gå dit. Dean återvände genast till sin koja, tog sin matta och lans, tog farväl af Renose och hans qvinnor och tackade dem för sin godhet, han skänkte äfven sin näsduk, hvilket var allt hvad han ägde, till den ena af dem. Sedan gick han åter till Konungen och begärte litet oxkött, men han kunde icke bekomma mer än några tarmar, hvarpå han tackade Konungen, tog farväl och gick till Monghavo, der låg han öfver natten hos Rabbalow; dennes hustrur begärde oxtarmarne af honom; han gjorde dem en present deraf och bekom till återskänk litet ris att äta, men icke så mycket att han kunde medtaga något på resan. Under vägen var han inne hos Rytempitt, som skänkte honom tvenne sockerrör och några bananas, hvaröfver han blef ganska nöjd och tackade henne mycket. Sedan han vandrat sex Engelska mil längre bort, kom han in i en liten by, der han stekte sina bananas och tillbringade natten i en liten koja. Följande morgon vandrade han vidare och kom om eftermiddagen till Rabbalows hus i Youngoult.

Dean blef varse tvenne skepp i denna hamn, och hörde att det ena var Engelskt, hvilket upplifvade hans hopp att ännu en gång få återse sitt fädernesland, efter allt det lidande och alla de faror han uthärdat. Rabbalows hustru skickade en slaf att underrätta Fransyska Faktorn det Dean vore i Youngoult. Faktorn svarade att
man

icke borde tillåta Dean att gå till honom, ty Fransoferne skulle icke köpa honom, och han kände icke Engelsmännernes affigt. Dean beklagade sig öfver hunger, och bad Rabbalows qvinnor att de skulle låta honom gå till Fransyska Faktoret för att skaffa sig mat; men de nekade dertill, sägande: att de fått befallning att icke låta honom gå ur huset. Derföre paslade han på ett tillfälle och smög sig bort, i affigt att gå till Fransoferne. Man märkte snart hans frånvaro, och sände en slaf till Rabbalow för att omtala hans flykt, denne underrättade Engelska kapiten om Deans ankomst till Youngoult, och befallte sedan, på des begäran, slafven att föra honom till Faktoret. Slafven fann honom sittande på en sandhög, ty som han vandrat lång väg med bara ben och fötter, hade han blifvit så illa stött och sönderrifven att han icke kunde gå långt utan att hvila sig, efter han led ganska mycket af sina sår. Då han kom till det Fransyska Faktoret, fick han den obeskrifliga glädje att derstädes råka den Engelska kapiten, som emottog honom med godhet och lofvade att draga förforg om honom. Sedan han fått mat och något kommit sig före, omtalade han sitt skeppsbrott och sina andra olyckor. Han tillbringade natten i det Fransyska Faktoret. Då kapiten dagen derpå frågade honom om han ville förblifva i land eller gå om bord, föredrog han det senare; ty han fruktade att infödingarne ännu en gång skulle föra honom inåt ön, om de kunde få tag i honom. Han gick derföre om bord på Ostindiska

ska Kompaniets skepp Prins Wilhelm, som kommanderades af kapiten Josef Langworth, och skulle gå till Bombay.

Huru glad var icke nu den stackars Dean, att åter befinna sig ibland sina landsmän. De lyckönskade honom, och fagnade sig uppriktigt att han undgått så stora och mångfaldiga faror, hvilket endast genom Guds underbara nåd kunnat vara möjligt.

Vid sin återkomst till England, skickade Dean berättelsen om sina äfventyr till Ostindiska Kompaniet, som beviljade honom en pension, och befalle att des porträtt, som ännu i Kompaniets hus kan ses, skulle målas. Han dog den 17:de December 1747.

Om fyra Ryska Matrosers kvarlemnande på en obebodd ö, öster om Spitzberg år 1743.

År 1743 utrustade Jeremias Okladnikoff, som var handlande i staden Mesen i Archangelska Guvernementet, ett fartyg med fjorton mans besättning, som skulle gå till Spitzberg på valfiskfångst.

De första åtta dagarne seglade de lyckligt, men den nionde blef vinden motlig, så att de i stället att komma öster om Spitzberg blefvo dref-

ne

ne väster om detta land, till en ö, som på Ryfka kallades Maloybroun. Fartyget närmade sig denna ö på ett afstånd af tre verst, och blef plötsligen instängdt af is. Under denna svåra belägenhet, rådslog man om hvad som borde företagas till räddning. Understyrmannen Alexis Himkof påminte sig att han hört sägas, att några invånare i Mefen, några år förut, icke långt från hafvet uppbygdt en fluga, och derstädes tillbringat vintern. Härigenom upplifvades allas mod, och man beslöt att vistas i den till dess att hafvet blef segelbart. Man valde fyra man som skulle gå att uppföka denna fluga och uppfinna någon utväg att frälja besättningen, hvars undergång var oundviklig om isen fortfor att hindra all segling, och man måste förblifva i skeppet. Följakteligen begåfvo sig understyrmannen och hans bror samt Stefan Scharapof och Theodor Weragin på vägen. De förfägo sig med allt hvad de kunde behöfva under en vandring på en obebodd ö. De hade nära tre verst att gå på isstycken innan de kommo till landet, hvilket gjorde deras expedition äfven så besvärlig som äfventyrlig. De aktade sig därför att belasta sig med alltför tunga bördor, utan medtogo endast en bösfa, tolf skott krut med tillhörande kulor, en yxa, en panna, tolf marker mjöl, en knif, elddon, en tobakspung och hvar sin pipa.

De ankommo lyckligen till landet, gingo omkring ön, och upptäckte flugan på omkring en och en half Engelsk mils afstånd från stranden. Den var trettiosex fot lång, aderton hög, och nästan äfven så bred, och delsutom försedd med en

slags förstuga af tolf fots bredd. Denna byggnad hade mycket lidit af ålder. Men de måste dock der tillbringa natten. Dagen derpå i gryningen, skyndade de sig tillbaka, att för den öfriga besättningen tillkännagifva denna lyckliga uppträckt, och hjälpa dem att föra proviant, verktyg och andra saker, som de under sitt vistande på ön kunde behöfva, till landet. De ankommo snart till det ställe der de gått i land. Men huru stor blef icke nu deras förvåning och deras smärta? Hafvet var alldeles fritt för is, och deras skepp försvunnit. En häftig orkan hade upkommit om natten, som skingrat isarne, men förmodeligen derjemte sönderslagit skeppet, ty man har icke mera hört omtalas, hvarken detta fartyg eller dess öfriga besättning.

Den enda utväg desse olycklige nu hade öfrig, var att återvända till sin stuga, och der utan hopp att någonsin återse sitt fädernesland, kämpa mot de faror och det elände de väntade sig.

Väggarne på detta hus hade spruckit af köld, men de lagade och stoppade alla öppningar med mosfa. Detta verkställdes med så mycket större lätthet som nästan hvarenda bonde i Ryfsland kan handtera yxan och bygga sitt hus sjelf. Sedermera sökte de att skaffa sig lifsmedel. Med sina tolf skott dödade de tolf renar, hvarigenom de bekommo uppehälle för någon tid. Den stränga köld, som nästan beständig herrskar i detta land och icke tillåter mer än några få djurarter att der kunna vistas, hindrade
också

ockfå vegetationen; man finner icke på denna ö hvarken buskar eller trån. Men huru skulle de kunna lefva utan eld i en så förskräcklig köld? Med hvad skulle de kunna erfatta veden? Fördjupade i desfa dystra betraktelser, vandrade de längs stranden, de funno der stycken af sönderflagna fartyg, och hela trån som med rötterne blifvit uppryckte från andra land och af vågorne drefne till denna ö. Härigenom bekommo de tillräckligt bränfle.

De funno ockfå på stranden åtskilliga plankor, och vid en af dem en stor jernkrok, några spikar af fem till sex tumslängd, samt andra jernstycken som för dem blefvo ganska nyttiga. Deras krut var allt, deras lifsmedel i det närmsta förtärde och desfa olycklige sågo brist och elände nalkas med stora steg. De gjorde vid denna tid ockfå ett annat viktigt fynd; de hittade en lång stark rot som af naturen var böjd nästan som en båge. De bemödade sig att forma detta vapen med sin knif; men hvar skulle de taga en bågsträng och pilar? Som de insågo att de i anseende till denna brist icke kunde fullända sitt arbete, företogo de att göra lansar, för att kunna försvara sig mot hvita björnar, af hvilka de hade allt att frukta. Men nu möttes de af en annan svårighet; huru skulle de kunna förfärdiga spetsarne på desfa vapen?

Efter många fruktlösa förslager beslöto de att af den stora kroken, som de funnit, sinida dem, de glödgade den derföre vid elden, nyttjade en sten till städ, en annan till hammare, ett par bockhorn

horn till tång och bekommo äntligen tvenne spetsar, som de med renhudsremmar fästade vid raka grenar af träd, hvilka hafvet uppkastat på stranden. Sålunda väpnade anföllo de en hvit björn, och dödade efter den mest envisa och farliga strid, detta djur, samt erhöillo derigenom nya förråder af föda. De funno hans kött ganska godt och tyckte att det smakade som oxkött, äfven upptäckte de att detta djurs senor kunde fördelas i fina trådar och att de deraf kunde göra strängar till sina bågar.

De smidde nu jernspetsar och fäste dem med sådane snodder vid sina pilar, hvilka de i den andra ändan förlägo med sjöfogelsjädrar som de funnit. Sålunda förskaffade de sig anfallsvapen, hvarmed de dödade tvåhundra femtio reinar, och ett stort antal blåa och hvita räfvar. Desä djurs kött tjenade dem till föda och deras skinn till kläder.

Deras expeditioner mot de hvita björnarne voro icke så lyckliga; de dödade icke mer än tio stycken, och hvarje gång med största lifsfara. De hade anfallit den första, men sjelfva blifvit anfallne af de nio andra; somliga hade gått ända in i deras stuga. Alla voro icke lika glupska, somliga voro mindre uthungrade eller mindre grymma, och sökte, så snart de inkommit i stugan, att åter komma ut derifrån. Emellertid besvärades desä olyckliga ganska mycket af de ofta förnyade striderne med dem, och fruktade beständigt att de sluteligen skulle blifva uppätta.

Nä-

Någon tid bortåt måste de äta sina födoämnen nästan råa, och utan bröd eller salt, ty de voro alldeles utan begge delarne; den förskräckliga kölden, samt brist på kokkärl, hade hindrat dem att koka sitt kött; de hade icke mera än en eldstad i sin koja, hvilken var bygd efter Ryfka sättet, nästan som en ugn, och således mindre tjenlig till matlagning. De voro så rädda om ved att de icke ville upptända någon eld utanför stugan, emedan den då icke hade kunnat tjena dem att värma sig vid. Tvenne andra orsaker hindrade dem att koka sin mat i fria luften: för det första fruktan att blifva öfverfallen af björnar, och för det andra den stränga köld som här varade större delen af året.

På det de icke måtte blifva tvungne att äta rått kött, beslöto de derföre att om sommaren torka en del af sina förråder i fria luften, och sedan upphänga dem i sin koja, som alltid från taket ända till fönsterne var full af rök; genom denna utväg blef köttet alldeles torrt, de nyttjade det sedan som bröd till sitt färska kött, som de stekte så godt de kunde. Denna utväg, som de funno ganska god, nyttjade de sedan under hela den tid de vistades på denna ö, och hade derigenom alltid ett tillräckligt förråd af föda. Det vatten de om sommaren bekommo från små bäckar som nedrunno från klipporne, och om vintern af smält snö och is, utgjorde, som man väl kan föreställa sig, deras enda dryck; och deras lilla panna var det enda kärl de, så väl till detta, som till många andra ändamål, kunde begagna.

De

De blefvo anfallne af skjörbjugg, och denna sjukdom gjorde snart stora framsteg. Iwan Hinkof, som flere gånger förut vistats öfver vintern på den östra kusten af Spitzberg, rådde sina kamrater att äta rått frusit kött och dricka varm renblod, sådan som den flöt ur desla djurs ådror, sedan de dödat dem; att taga sig så mycken motion som de kunde, och förtära cochlearia, som, ehuru sparsamt, växer på denna ö.

Denna kur hjälpte, så att de tre blefvo botade, men den fjerde, Theodor Weragin, som af sin natur var något lat, så att han icke ville röra sig, och icke heller kunde förmås att dricka renblod, blef beständigt sämre, och författes sluteligen i det mest beklagansvärda tillstånd. Mot slutet af sin lefnad var han så svag, att han icke kunde sitta uppe eller föra sina händer till sin mun, utan hans kamrater måste betjena honom och mata honom som ett lindebarn, till dess att han ändtligen slutade sina dagar.

Ett stycke upp på ön, funno de en slags lera, hvaraf de gjorde lampor. Det mörker som om vintern beständigt råder på denna ö, gjorde deras vistande der så mycket mera ohyggligt. De skyndade sig därför att göra en lampa, fylde den med renister och insatte en veke af linne; men detta kärl höll icke tätt, så snart fettet blifvit smält af värmen, började det att tränga sig igenom leran. De gjorde därför en ny lampa, torkade den först i fria luften, och brände den sedan i elden till dess den blef glödande, hvarpå de nedstucko den i sin panna, i hvilken de kokat

kat ett tjockt klister af vatten och mjöl. Detta förfök lyckades så vida, att kärlet icke mera läckte, men de öfvertäckte det till så mycket mera säkerhet med linne, som också blifvit doppat i klister. De tillverkade icke allenast en förrådslampa, i fall den första skulle gå sönder, utan gömde det mjöl de ännu hade i behåll att deraf framdeles till samma ändamål kunna betjena sig. De hade på stranden samlat dref, som hafvet uppkastat, och gjorde sig veckar deraf. Sedermera togo de fina skjortor och fina byxor, så att lampan beständigt brann i deras sluga.

Andra behofver inträffade snart; de hade icke mera skjortor eller byxor, deras skor och andra klädesperfedlar började blifva utslitna, och påminte dem att de måste försä sig emot kölden. De hade ren- och räfskinn i ymnighet, endast de kunde bereda dem, men detta var icke det lättaste. Efter många förslag föllo de på den tanka att de skulle garva dem, de läto renhudarne under flere dagar ligga i friskt vatten, till dess att håren losnade, gnuggade sedan med sina händer dessa våta skinn, öfverströko dem med ister och gnedo dem, till dess att det inträngt i huden, härigenom blefvo de mjuka och böjliga. De hudar som skulle tjena dem till pälsar, lade de endast en dag i blöt, och beredde dem sedan som de andra. En bit mesfingstråd, tjenade dem till fynål och rensenor till tråd.

Sålunda besegrade desse olycklige, genom sin verksamhet, den rysliga brist och de faror, hvaraf de i anseende till sin öfvergifna belägenhet

het och klimatets hårdhet hotades, och om ett djuriskt lif vore nog för människan, hade de nu icke kunnat önska sig någonting mera; men att lefva skiljde från hela världen, utan hopp att någonsin återkomma till sitt fädernesland, och i den grymma förväntan att deras antal genom döden småningom skulle förminskas, till des's alla sluteligen omkommit, var en ryslig tanka.

Af detta bekymmer plågades de beständigt. Hoppet lindrade det i början, men mot slutet af deras vistelse på denna ö, tilltog deras sorg. Ifynnerhet begret Alexis Himkof sitt öde. Han var make och far, och hans hustru och barn voro alltid närvarande i hans tankar och hans hjerta. Under så rysliga omständigheter, kunde icke förnuft och sinnesstyrka lemna dem någon tröst, och framtiden visade sig för des'sa olyckliga ännu mera ryslig än det närvarande; de tyckte sig se den som lefvat längst, sedan han tillslutit sina beklagansvärda kamraters ögon, förtärd af ålder och elände, blifva ett rof för björnarne. De tyckte sig höra denna vilda ödemark genljuda af hans rop och suckar.

De hade tillbringat omkring sex år på detta rysliga ställe, då Theodor Weragin ändtligen dog, sedan han under de sista månaderna af sin lefnad lidit de största plågor. Hans kamrater, som måste dela sin uppmärksamhet mellan de omsorger hans tillstånd fordrade, och dem deras egen bergning och säkerhet gjorde nödvändiga, insågo nu mera än någonsin höjden af sitt elände: deras kamrats belägenhet, under hvilken

han icke kunde erhålla någon lindring, hvarken af konsten eller naturen, var ett förebud till det som framdeles väntade dem, under de sjukdommar som de måste befara. Weragin, som icke kunde bekomma några läkemedel, måste äntligen duka under för sina plågor. Hans kamrater greto honom som en af sina försvarare, som en vän hvilken förminskat deras lidanden, derigenom att han delat dem. Han dog vintern före deras återvändande, och blef begrafven så djupt ner i snön som man kunde, på det han icke måtte blifva uppäten af björnarne.

Den 15:de Augusti 1749 visade sig ett Ryskt fartyg. De upptände eldar på närmast belägne backar, lupo till stranden och vinkade med en renhud fäst vid en lång stång. Skeppet nalkades äntligen stranden, och de blefvo emottagna om bord, der de lofvade att under resan göra tjenst och desutom vid framkomsten i frakt betala åttio rubel. Härpå läto de bringa all sin egendom om bord, den bestod af tvåtusen marker renister, hudar af renar, björnar och räfvar, deras lanfar bågar och pilar, samt deras synål, knif och yxa, hvilka sista voro nästan alldeles utslitna.

Efter en lycklig resa ankommo de äntligen till Archangel den 28:de September 1749, sedan de tillbringat sex år och trenne månader i den ohyggligaste ödemark. Alexis Himkofs hustru befann sig händelsevis på stranden då fartyget anlände. Hon igenkände sin man och sprang med så oförligtig glädje om bord, för att omfam-

famna honom, att hon föll i hafvet, men blef dock, ehuru med möda, räddad. Det fartyg som hade befriat desä olycklige, skulle hafva tillbringat vintern på Nya Zembla, men direktören för hvalfisket hade föreslagit besättningen att tillbringa denna årstid vester om Spitzberg, och en motlig vind hade drifvit dem till den östra sidan. Desä tre matrosar hade lefvat så länge utan bröd, att de icke kunde vänja sig dervid; denna föda var för mycket vädergifvande för dem. Starka drycker kunde de icke eller framdeles förtära, utan måste åtnöjas med vatten.

Auditören vid Amiralitetet i Archangel, Klingstedt, examinerade dem ferskildt och lät föra ett protocoll öfver deras svar, som alla voro fullkomligen öfverensstämmande. P. L. Leroy, Profesör i Historien vid Kejsarliga Academien i Petersburg, efterfände tvenne af desä sjömän, nemligen Alexis och Ivan Himkof, och deras uppgifter voro likalydande med hvad de förut yttrat.

Engelska Skeppet Doddingtons förlisning på en klippa i öppna sjön mellan Goda Hoppsudden och ön Madagaskar den 17:de Juli 1755.

Skeppet Doddington, kommenderat af kapiten Samson, affglade den 25:te April 1755 från Dunerne i England; i dess sällskap voro skeppen Pelham, Houghton, Streatham och Edgecourt, som alla tillhörde Ostindiska Kompaniet. Efter sju dagar kommo de utur kanalen. Kapiten Samson, som såg att hans skepp seglade bättre än något af de andra, ville icke förlora den fördel han genom denna öfverlägsenhet kunde vinna. Han seglade därför ifrån dem, och ankom den 20 de Maj till Bonavisa, som är en af Capverds-öarne, belägen på 16° nordlig Latitud; den 21:sta gick han till ankars i viken Porto-Prior eller Praja. Han märkte då att han bedragit sig, då han ansett sitt skepp mera välseglande än de andra, eller att han förlorat tid genom de kursar han styr, ty han fann att Pelham och Streatham tvenne timmar före honom inkommit i hamnen; Houghton ankom korrt derpå; men Edgecourt icke förr än den 26:te.

Då Doddington, Pelham, Streatham och Houghton den 27:de Maj fylldt sitt vatten, fortsatte de sin resa, men Edgecourt blef efter dem på reddan. De seglade tillsammans till den 28:de, men kapiten Samson, som tyckte att man flyr-

styrde för mycket ofsligt, befallte att Doddington skulle segla rätt söder ut, hvarigenom de ännu en gång blefvo åtskiljde. Efter sju veckors vackert väder fick han sigte af Goda Hoppsudden, hvilken han förbifeglade och styrde öster ut i tjugofyra timmar, hvarpå han befallte att man skulle styra ostnordost.

Han fortsatte samma kurs till torsdagen den 17:de, då han klockan tre kvart till 1 om natten stötte på en klippa. Den officer, hvars Journal tjenat till grund för denna berättelse, sof då i sin hytta; men då han af stöten hastigt väcktes, sprang han ganska bestört ur fången och skyndade sig upp på däck, hvarest hela rysligheten af hans belägenhet visade sig för honom. Han såg matroserne kullkastas af de öfversvämmande vågornes häftighet, och skeppet af varje störtsjö mer och mer sönderbrytas; med nöda förfogade han sig till den sidan på däck som stod högst öfver vattnet. Han råkade der kapiten, som endast sade: "Nu måste vi alla dö . . ." Efter några minuter blefvo de af en våg åtskiljde, och han fick sedan icke mera se honom. Han bemödade sig att komma till andra sidan af däck, men förmådde icke, emedan han af en sjörtjö blifvit så hårdt kastad mot relingen, att den lilla benpipan i den understa delen af hans högra arm blifvit aforuten. Skeppet var nu nästan alldeles sjunkit, och brast allt mer och mer sönder.

Under denna förfräckliga belägenhet, då han varje ögonblick väntade sig att drunkna, hörde han någon ropa: "land! land!" Han började

Jade då att se sig omkring, men fastän han såg någonting mörkt, som han ansåg vara hvad man höll för landet, trodde han att det endast var hafvet på andra sidan bränningarne. Korrt derpå kastades han af en våg med sådan våldsamhet till andra sidan af skeppet, att han förlorade fansningen och blef liggande afdånad på vraket, till dess det var full dager. Då han åter kom sig före, fann han att han fastnat på en spik, som trängt sig in i hans axel. Utom den smärta han kände af sina sår och de hårda stötar han bekommit, var han så stel af köld, att han icke kunde röra sina händer eller fötter. Han ropade det mästa han orkade, och blef äfven hörd af dem som voro på klippan, men de kunde icke hjälpa honom, och en betydlig tid förflöt innan han förmådde att arbeta sig lös, och komma i land. Detta land var en ö, bestående af en ofruktbar och obebodd klippa, på 33° — $44'$ sydlig Latitud och på ett afstånd af tvåhundra-femtio mil öster om Goda Hoppsudden *).

Han fann der första styrman, Evan Jones; andra styrman, Jean Collet; tredje styrman, Wilhelm Wel; femte styrman, S. Powell;
tim-

---

*) I Journalens författares räkningar är säkert ett misstag, intet sjökort utvisar den ifrågavarande klippan på 33° — $44'$ Latitud och på tvåhundra-femtio mil från Goda Hoppsudden. Den kurs som blifvit satt den 9de Juli och styrd ända till den 17de, nämligen ostnordost, bevisar att misräkningen måtte hafva varit betydlig.

timmerman, Ricard Topping; kvartermästare, Noel Bothwel och Nathanael Chisholm; holmästaren, Daniel Ladova; fältkärns upp-
passare, Henric Scharp; kapitens betjenter, Negern Thomas Arnold, och Johan Mag-
dowel; matrosarne, Robert Breasley, Jo-
han Ding, Gilbert Chain, Terentius Mo-
le, Jonas Rosenbury, Johan Glafs-Tay-
lor och Henric Schantz; kadetten Johan
Yetz, samt skeppsgosarne Johan Lister,
Ralph, Smith och Edward Disfoy. Desfa
menniskor, till antalet tjugotre, voro de enda som
af tvåhundrafjuttio man, som då skeppet flötte
voro om bord, ännu lefde.

Deras första omsorg blef, att bland de sty-
cken af vraket, som vågorne uppkastat på landet,
hopföka bräder och plankor, hvaraf de kunde
bygga en koja, och de lyckades i detta företag
öfver förmodan; hvad de dernäst bäst behöfde
var eld, men de kunde icke så lätt förskaffa sig
den. Några gnedo i denna affigt tvenne träd-
stycken emot hvarandra, men utan framgång;
andra sökte mellan klipporne efter någonting som
de kunde begagna i stället för eldstål och flinta.
Ändtligen funno de, efter mycket letande, en
dos, som innehöll tvenne flintor samt ett stycke
af en afbruten sil, och blefvo öfver detta oför-
modade fynd ganska glada. Emellertid kunde
de icke använda stålet och flintan, förrän de be-
kommit någonting som kunde ersätta snöske. De
började derföre att med mycken slit ånyo söka,
och funno slutligen en knutskerding; men till sin
stora

förg funno de att krutet var vått; dock hittade de midt i fjerdingen en liten quantitet som icke blifvit skadad. De krossade något deraf på en lärtsbit och fingo nu med lätthet eld. Den sårade officern gömde desfa, för dem dyrbara verktyg, och hans olyckskamrater gingo att hopsamla andra faker, som hafvet uppvärkte bland klippor-
ne, och hvilka förutan denna ö, endast skulle hafva tjent att förfena deras undergång.

Om eftermiddagen funno de en kista med ljus och en ankare bränvin. Desfa faker kommo dem väl till måtta, isynnerhet bränvinet; hvaraf de togo sig en liten sup hvardera. Efter en stund kommo några och sade, att de funnit en tunna, som nästan var full af friskt vatten, hvilket för dem var ännu nyttigare än bränvinet. Jonas uppfiskade några stycken salt fläsk, och kort derpå kommo några man, som drefvo sju stycken svin framför sig, hvilka summit i land. Man såg också på afstånd åtskilliga tunnor, i hvilka var vatten, dricka eller mjöl; men det var icke möjligt att kunna berga dem.

Nattens annalkande påminte dem om att skaffa sig något skygd, följakteligen började de uppsätta ett tält af några stycken af sönderslitna segel, som drifvit i land, men det blef så litet, att de icke alla deruti kunde få rum. Denna ö besöktes mycket af en slags sjöföglar, som voro något större än fiskmåsar, och desfs öfversta del var alldeles betäckt af desfa djurs träck, men icke desfmindre måste de skeppsbrutne, af fruktan att närmare stranden hinnas af sjövallet, der
upp-

uppfatta sitt tält; i det samma inlade de dem som blifvit slötte och sårade; och upptände en eld nära intill; men som de tillbringat hela dagen utan föda, kunde de för hunger skull icke sofva. De vore till en fots djup nedfänkta i orenligheten; natten var derjemte så stormig och regnig att elden slocknade.

Fredagen den 18:de Juli begåfvo sig de som kunde gå till stranden, att se hvad hafvet vidare tillfördt dem; men funno, till sin sorg, att alla de tunnor man aftenen förut sett, med undantag af ett dricksfat och ett mjölfat, vore sönderslagne. Sedan desfa fat blifvit uppdragne på klippan, steg vattnet så mycket att de icke längre kunde fortsätta sitt arbete. Alla samlade sig sedermera att äta sitt första mål, och man stekte i denna affigt några stycken fläsk på glöden. Men då de fatte sig till denna sorgliga måltid, jemförde sitt förra lyckliga tillstånd med sitt närvarande elände och besinnade att de troligen innan kort på denna usla klippa skulle omkomma, blefvo de så innerligen bedröfvade, att de började vrida sina händer och gråta af ångst och förtviflan.

Midt under desfa häftiga utbrott af sorg och nedslagenhet, yttrade en matros, i det han händelsevis vände sig till timmermannen, att efter han vore med dem, kunde han nog bygga en flup, endast han hade nödiga verktyg och materialier. Denna anmärkning upplifvade genast alla de andras hopp; hvar och en af dem såg frågande på timmermannen, och denne svarade, att
han

han utan tvifvel vore iftånd att bygga en flup, på hvilken de alla skulle blifva räddade, om han endast, som den första af dem sagt, kunde bekomma verktyg och materialier. Man visste väl ingen utväg att kunna förskaffa sig alla desfa saker, ej eller hvad som fordrades till fartygets utrustning och proviantering, ifall man kunde bygga det, men så snart man fallit på den tanka, att man möjligtvis kunde blifva räddad, tviflade man icke längre på företagens framgång. Från detta ögonblick mildrades allas sorg, man åt med mindre vedervilja, och flupens byggnad blef enda föremålet för desfa olyckligas samtal; man talade icke allenast om detta fartygs storlek och om sättet att bygga det, utan man tviflade äfven om den hamn till hvilken det borde föras, antingen till Cap eller Delagoa.

Så snart de slutat att äta, gingo somliga att söka verktyg, de andra arbetade att upplaga tältet. Men de funno denna dag intet, som kunde tjena till fartygets byggande.

Lördagen den 19:de Juli, bergade de fyra vattenfat, en tunna mjöl, ett fat bränvin och en liten julle, som böljorne i ganska dåligt tillstånd uppkastat på klippan; men de hade icke ännu sett något verktyg, mer än en krats.

Söndagen den 20:de Juli, hade de den lyckan finna en korg, i hvilken befanns åtskilliga filar, segelnålar, näsvare och ett sjökört. De funno också tvenne octanter, en hyffel, en sax, tvenne värjklingsor och en penningkista. Desfa saker hade de hittat ganska bittida om morgonen,

ty

ty som sjögången den föregående natten varit stark, förmodade de att hafvet skulle hafva uppkastat några saker, som de kunde begagna, och voro derföre tidigt ute. Klockan 10 samlade de sig att göra bön, och utgingo icke sedan, förrän eftermiddagen. De funno åtskilliga bref som tillhörde Konungen och Kompaniet, hvilka de tor-kade och gömde.

Samma dag funno de en kvinnas lik på stranden, de igenkände att det var andra styrmannens, Collet, hustru. Dessa makar hade ganska mycket älskat hvarandra; och man sökte derföre att för Collet dölja denna händelse. Jones förde honom under någon förevändning med sig till öns motsatta sida, och emellertid begrofvade de andra styrmännen, biträdde af timmerman och några matrosar, hans hustru; de läste också böner öfver henne, ur en franlysks bok, som blifvit uppkastad på stranden. Efter några dagar omtalade de för Collet hvad de gjort, på det han måtte skonas från en syn, som för honom skulle hafva varit allt förmycket rörande, och möjligen hade kunnat förorsaka hans egen död; de lemnade honom också vigselringen, som de tagit af hans hustrus finger. Han emottog den med djup sorg, och lysfelfatte sig sedan i flere dagar med uppresandet af en grafvård öfver henne. Han samlade alla tjenliga stenar som han kunde finna, lade dem i en hög och uppreste på dess spets en plankan af aln, på hvilken han utskar sin hustrus namn och ålder, tillika
med

med en kortt beskrifning om den olyckliga händelse, som vållat hennes död.

Måndagen den 21:sta Juli, funno de några fat friskt vatten, något fläsk, trädstycken, plankor, tågvirke och segelduk, hvilket allt de med nöje hopfamlade till sin slups byggnad och utrustning, fastän de ännu voro i brist af åtskilliga verktyg, hvilka förutan timmermannen omöjligen kunde arbeta. Han hade väl förfärdigat en såg, men hade hvarken hammare eller spikar. Lyckligtvis hittade, samma dag, en matros, som till nation var Svensk och hette Henric Schantz, en gammal puft, som han bar till sina kamrater. Han underrättade dem att han varit smed, och att han med denna puft och en smedja, som man lätt kunde uppfätta, vore isfänd att skaffa timmermannen alla verktyg och äfven så mycket spik som han behöfde. Han tillade att han ansåg detta företag så mycket mera möjligt, som jern nog vore att tillgå bland de upplutne styckena af vraket. Hans anbud emottogs med aldrastörsta glädje, och han började genast att laga puften, de tre följande dagarne blefvo använde att uppfätta ett tält och en smedja; man samlade också alla de trädstycken och plankor som timmerman kunde begagna, och han sysfelfatte sig med tillagandet af sina verktyg, på det han med första måtte kunna begynna slupsbyggnaden.

Thorsdagen den 24:de Juli, började timmermannen tillika med kvartermästaren Chisholm att arbeta på kölen; man beslöt att göra slupen trettio fot lång och tolf bred. Samma dag fick sme-

Smeden sin smedja färdig, och hopsamlade nödigt bränsle. Från denna stund arbetade de begge med största slit. Smeden hittade lyckligtvis ett stycke af ett ankare, som tjenade honom till städ, och smidde sedan tänger, yxor, hammare, spikar och alla andra jernsaker som timmermannen behöfde, hvilken med äfven så mycken skicklighet som slit betjenade sig deraf, till dess att han den 31:sta, blef sjuk.

Som alla de andras lif berodde på timmermannens, blefvo de häröfver ganska oroliga. Men till obeskriflig glädje för dem, återvann han så snart sin hälsa, att han den 2:dra Augusti ånyo kunde begynna att arbeta.

Emellertid voro de lifsmedel som efter skeppsbrottet blifvit bergade, nu redan så nära förtärde, att man måste inskränka sig till tvenne unts bröd om dagen, på hvarje man; af salt fläsk hade de icke eller mera än som nödvändigt behöfdes för att proviantera slupen; det friska vattnet var också nästan allt. Under denna förlägenhet vidtogo de åtskilliga utvägar; de gräfde en brunn, i den tanka att de skulle finna en vattenåder, men utan framgång; de försökte att döda några af de fiskmålar som samlade sig på klippans spets, och lyckades också deruti; men de funno deras kött tranigt och nästan svart. De sammansatte sedan en flåte, i afsigt att dermed idka fiske; äfven dödade de några skjalar, men de som åto deraf blefvo sjuka. Till erhållande af tjenlig föda måste de ändtligen slagta ett af sina fvin.

Fisken på flåtarne lyckades få väl, att de flundom satte två lädare i sjön, men Collet och kadetten Yetz råkade i stor fara på en af dem, och hade så när blifvit drefne till hafs och omkommit. Den 24:de Augusti metade de ända till klockan 4 eftermiddagen, då de ämnade återvända till klippan, men en stark landvind, som i det samma uppkom, dref dem till sjös. De som voro i land sågo deras nöd, men visste icke huru de skulle kunna hjälpa dem; ändtligen rodde de dock ut med den andra flåten, vid hvilken de bundit ett rep, hvars ena ända var fast i land; de hoppades att deras kamrater skulle kunna hålla sig fast dervid, till dess vinden stillnade; men sjögången var så stark att denna sista flåte trenne gånger kantrade, och de personer som voro på den, måste simma i land. De sågo Collet och Yetz bortföras af böljorne och voro ganska bedröfvade att de icke förmådde frälsa dem, då timmerman ändtligen sade att han trodde sig i hast så pass kunna laga jullen, att den icke skulle läcka mer än en karl vore istånd att ösa ut. Detta löfte fagnade alla ganska mycket, och der fanns ingen ibland dem, som icke ville våga sitt lif för att rädda sina kamrater. Inom en fjerdels timma blef jullen färdig, den anlände snart till flåten och hämtade Collet och Yetz derifrån, men den läckte så mycket att den, då de ankommo till klippan, var nästan full af vatten, och ofelbart hade sjunkit, om de intet så hastigt hunnit fram. Denna händelse skrämde dem så mycket, att ingen mera vågade nyttja flåtarne till

metande; men timmermannen upplagade jullen, så att den sedermera dertill kunde begagnas.

Deras lycka med fisket var ganska osäker, och deingo ofta intet; äfvenså var det med den fångst de kunde göra på land; stundom kommo fiskmålarne i stor myckenhet, men ofta kunde också flere dagar förflyta, under hvilka de icke sågo någon. Engelsmännen bemödade sig därför att uttänka något medel, hvarigenom de födoämnen man erhöi, skulle hindras ifrån att blifva skämde, på det de måtte kunna gömma hvad de af en lycklig fångst icke genast behöfde förtära, till sådane dagar, då de icke bekommo något. De gjorde flere försök att röka fiskar och foglar, men utan framgång. De ville också genom kokning skaffa sig salt, men råkade derigenom allesammans i fara att blifva förgifna. Sedan smeden upplagat en kopparkettel, började de genast att deruti koka hafsvatten, utan att betänka det kärlet genom denna operation måste blifva ärgigt, och att ärg är förgiftigt. De bekommo verkligen salt, men det fick en odrägligt elak smak, och alla de som ätit deraf blefvo anslatte af häftiga koliker, kallsvett och konvultioner.

Onsdagen den 3:dje September, då de i nära sju veckor vistats på denna ödsliga klippa,ingo de se en stark rök, på den sidan som låg närmast fasta landet, och beslöto att ditsända jullen, för att göra sig underrättade om detta lands beskaffenhet, och huruvida någon hjälp derifrån kunde bekommas. Följakteligen afreste Bothwel, Rosenbryr och Taylor samma dag, att

underföka det. De andra upptände en stor eld på klippans spets, hvilken om nätterne skulle tjena dem till igenkänningstecken.

Medan de väntade på jullens återkomst, blefvo de ganska bestörte af en olycka som hände timmermannen, hvilken med en yxa högg sig i benet. Emedan ingen fältkär fanns på stället, som kunde förbinda såret, och han förlorade mycken blod, fruktade man i början, att han skulle dö. Men äntligen blef blodflödet, ehuru med möda, stillat, och såret läktes småningom.

Då vädret Lördagen den 6:te, i tvenne dagar varit vackert, väntade de att få återse sin julle. Vid middagstiden började de blifva ganska oroliga deröfver att den icke syntes, men just då de skulle sätta sig att äta, ropade två man, som varit på klippans spets, att de sågo den ankomma; alla fagnade sig deråt och skyndade till stranden, i hopp att resan gått lyckligt; men de sågo snart att jullen endast rodde af en man, och slöto deraf, att de begge andra omkommit eller blifvit tillfångatagne. Efter en stund fingo de likväl se ännu en man uppkomma från botten af båten; de förmodade då att han derstädes sofvit eller ätit. Middagen blef alldeles bortglömd, och sedan de under största otålighet tillbringat en timma på stranden, kom båten äntligen till lands. De begge männen voro Rosenbury och Taylor, hvilka, så snart de landstigit, kastade sig på knä för att tacka Gud, som ännu en gång tillätit dem uppkomma på denna klippa, hvilken de, ehuru naken och ofruktbar
den

den än var, anågo som en fristad mot större faror och lidanden. De voro så utmattade af roende, att de nedföllu på marken och förmådde icke uppfliga utan sina kamraters hjelp.

Så snart de kommit till tältet, skyndade man sig att gifva dem någonting att äta, emedan man märkt att i båten icke fanns hvarken mat eller vatten. Man kokade fisk åt dem, och som man fann att de voro alldeles utmattade af arbete och vakande, ville man icke besvära dem med frågor, utan väntade med ett tålmod, som under sådana omständigheter var märkvärdigt, att de skulle få hvila sig och sofva. Då de vaknat, tillfridsställde de sina kamraters billiga nyfikenhet, genom en berättelse öfver sina öden under resan.

Samma dag de afreste, hade de om aftonen hunnit en udde, belägen omkring sex mil öster om klippan; i den mon de nalkades, hade de märkt att denna udde delade sig i tvenne spetsar, hvarföre de hoppades att i öppningen mellan dem finna en hamn; men de hade blifvit bedragne i sin förväntan, och funnit kusten omgifven af bränningar. Som de icke sågo mer än en enda inföding på stranden, försökte de att ro i land, men då de kommo i bränningarne, kantrade deras julle, och de hade den olyckan förlora Bothwel, som omkom i böljorne. De begge andra ankommo ganska utmattade till landet, utan andra lifsmedel än en flaska bränvin. Då de något återhämtat sina krafter, började de gå längs stranden, för att uppsöka sin båt, ty de hade icke något annat skygd mot de vilda djuren

rens anfall, som de, ifynnerhet om natten, hade anledning att vara rädda före. Sedan de en stund sökt, funno de den; men de voro så svaga att de icke förmådde uppdraga den på stranden. Natten påkom och de nödfakades förblifva på sanden, utan annat skygd än några grenar, och der invänta dagen. Så snart det blef ljusst, gingo de åter att söka jullen, men vågorne hade fördrut den från det ställe der den dagen förut legat.

Under det de gingo längs kusten fingo de se en karl och skyndade att hinna honom, men han flydde till en närbelägen skog, dit de icke vågade sig. Efter en stund funno de den olyckliga Bothwels kropp, som blifvit släpad på sanden ett stycke uppåt från hafvet, och sönderrifven i stycken, förmodeligen af villdjur. Denna syn förorsakade dem den största förskräckelse. Emellertid funno de sin båt, och fruktan att tillbringa ännu en natt på stranden, bevekade dem att tänka på hemresan; de begåfvo sig också verkligen på vägen, men blefvo af en häftigt uppkommande stark västlig vind hindrade i sitt företag; jullen blef af vågorne kullslagen och kastad på stranden. Efter de häftigaste bemödanden lyckades de att komma i land, men som de icke på en hel dag ätit, voro de utmattade af hunger och trötthet. De funno då ett träd, hvars frukt, som liknade ett äpple, de nedplockade och begärligt förtärde, fastän de icke kände dess namn och beskaffenhet, men mådde icke illa deraf.

Sedan de nu blifvit mätta, uppdrogo de sin båt på landet, och kröpo under den, på det de icke om natten måtte blifva anfallne af villdjur. Deras hvila blef dock korrt, ty de lågo illa och voro desutom ganska rädda. De vaknade före dager och tittade under kanten på sin båt, då de blefvo varse fötter af åtskilliga djur, som de trodde vara tigrar, hvilka gingo fram och tillbaka; de höllo sig derföre stilla till långt fram på morgonen, då de åter tittade under relingen och blefvo varse en människofot. Nu kröpo de fram, till stor förundran för den vilda, som stod vid båten, och tvenne andra som tillika med en gosse befunno sig på något afstånd derifrån. Då dessa vildar samlat sig och hunnit fansa sig från sin första förvåning, vinkade de åt Engelmännerna att de skulle gå sin väg; hvilket de gjorde, men de voro så trötta att de icke kunde komma mycket fort.

De voro icke ännu långt från båten, då ett stort antal infödingar kommo efter dem med lanfar. Rosenbury hade tagit båtens mast och en pistol, som hafvet uppkastat på stranden; då han såg de vilda komma och kände sig oförmögen att springa, var han oförsigtig nog att vända sig emot dem, använde alla sina krafter, och steg fram med en hotande min, i tanka att de derigenom skulle blifva rädda och fly inåt skogarne. Han bedrog sig dock i denna förmodan, ty han blef i desf ställe omringad, och de började slipa sina lanfar på jorden. Taylor, hvilken höll före att ödmjukhet vore det enda sättet att
fräl-

frälssa sig från en så stor fara, kastade sig på knä och utsträckte sina armar på ett bedjande sätt, under det att Rosenbury flydde till hafvet. De vilda omgäfvos genast Taylor, och började att afkläda honom. Han lät dem utan motstånd frantaga sig sina strumpor och sin skjorta; men då de ville bemäktiga sig hans öfriga kläder, vägrade han sig något och anhöll genom tecken att de icke skulle afkläda honom naken, hvarföre de läto honom vara. De vinkade sedan till Rosenbury, som sammant uti hafvet, att han skulle komma till dem; men han nekade att göra det, emedan han trodde att de ville döda honom. De visade honom Taylor för att låta honom se att de icke ämnade göra honom något ondt; då kom han närmare, kastade ifrån sig sin pistol och alla sina kläder, med undantag af sin skjorta, hvarpå han öfverlemnade sig i deras händer. De misshandlade honom intet, men visade honom båtasten och pistolen, liksom för att göra narr af hans förslag att skrämma dem.

Ändtligen började de plundra jullen, de togo alla rep som de kunde finna, samt den jernhake på hvilken styret hängde, och började sönderbryta relingarne, i affigt att bekomma de jernskenor som derpå voro fastspikade. Man kunde icke utan att döda de stackars Engelsmännenne göra dem större skada, derföre började de också att gråta, då de sågo att man ville förstöra deras lilla fartyg. De ödmjukade sig för vildarne och visade tecken af en så stor sorg, att de
ändt-

ändtligen lemnade båten i samma ställning som de hade funnit den. Uppmuntrade af denna eftergifvenhet och desutom tvungne af hunger, tecknade Engelsmännen att de skulle gifva dem något att äta; de förstodo dem och lemnade dem några rötter, de befallte dem sedan genom tecken att afresa. Engelsmännen utskjöto sin båt i sjön och satte sig uti den, men vädret blåste så hårdt från väster, att de icke kunde komma från stranden. Då vildarne sågo att de ville lyda dem, men icke kunde, betäckte de dem med sin båt, på det de måtte få sofva, och lemnade dem i ro. Påföljande morgon var vädret ganska vackert och vinden ostlig, de utfatte därför ånyo sitt lilla fartyg och lyckades ändtligen att åter komma till klippan.

Timmerman och smeden arbetade dagligen med största ifver, och man samlade med glädje det tågvirke och de segel hafvet efterhand uppkastade, och som man till slupens upptacklande ville använda; man fann också några fat friskt vatten och ökade dermed de förråder af denna nödvändiga artikel som man aflagdt för resan. Samma dag den 28:de September, funno officerarne att penningkistan blifvit öppnad, och att man borttagit större delen af de summor den innehöll.

Man torde färandras att menniskor som faran gjordt gudfruktiga, icke destomindre kunde begå en stöld; men man måste till deras urskuldande anmärka: att matrosarne, då ett skepp förliser, förlora sin aflöning och kapiten sitt befäl;
att

att all åtskillnad och lydnad upphör, och att allt hvad som af vraket blir kastat i land, anses som en samfällt egendom. Således funno desfa sjö-
män för godt att i hemlighet tillgripa hvad de ansågo som sin tillhörighet, och trodde sig icke derigenom begå något brott, efter deras affigt endast var att bringa i säkerhet hvad de fruktade att officerarne till deras skada eljest skulle bemärk-
tiga sig; och detta deras hemliga fått att göra sig sjelfva betalte förekom också alla tvister, hvil-
kas följder under närvarande omständigheter icke kunde annat än blifva skadeliga.

Emellertid föreflogo officerarne, då de märkte hvad som händt, och funno att ingen ville bekänna något, att man skulle uppfätta en ed och tvinga hvar och en ferskildt att aflägga den, de ville också sjelfva vara de första. Men de mästa af besättningen satte sig deremot, emedan de höllo en ed onyttig och nästan ogudaktig, då frågan endast var om en sak, hvilken de icke ansågo brottslig. Härigenom blef hela faken nedtyf-
stad och sedan icke mera omtalad.

Den 6:te Oktober funno de en böfsa, hvilket förorsakade dem mycken glädje; pipan var skadad, men blef af smeden snart lagad, och man betjenade sig med framgång deraf, för att döda foglar, som man förut icke hade kunnat få annorlunda, än att man slog ihjäl dem med käppar.

Om fredagen den 10:de Oktober, återsågo de fiskmåsarne, som på någon tid öfvergifvit dem, men nu i stor myckenhet flögo omkring
klip-

klippan; Engelsmännen hoppades att de der skulle värpa sina ägg, och deras förhoppningar blefvo icke bedragna, de fingo ägg i öfverflöd, ända till början af Januari, då värptiden alldeles var förbi.

Om söndagen den 19:de Oktober, vågade sig Collet, Webb och tvenne andra ännu en gång ut på en flåte; men då vinden hastigt tilltog blef den sönderlagen och de sjelfva kastade på andra närliggande klippor. Som blåsten fortfor hela dagen och sjögången blef ganska stark, kunde man omöjligan sätta ut jullen, de måste således hela natten, med skjälarne, förblifva på desfa klippor, utan skygd eller föda. Men fastän deras belägenhet var ganska obehaglig, funno de en stor anledning till tröst, då de tänkte att den skulle hafva varit mycket mera ryslig, om böljorne i stället att kasta dem på desfa klippor, drifvit deras flåte utåt hafvet. Vinden stillade sig icke förrän dagen derpå om middagen; man skickade genast jullen till deras undfättning; men som vågorne ännu voro ganska starka, kunde man icke afföra mer än två af dem i sänder, och man kvarlemnade flåten. Vädret blef då regnigt, hvilket var dem ganska behagligt, emedan det tjenade att öka deras vattenförråder. De voro vid denna tid i stor brist på bröd, fastän de länge inskränkt sig till en ganska liten portion. De företogo sig derföre att bygga en ugn, emedan de hade åtskilliga mjölfat, som hafvet efter deras skeppsbrott uppkastat på klippan; de lyckades öfver förmodan, och tillverkade temligen goda

goda skeppskorpor; men då de sågo att det hastigt gick åt, blefvo de ännu en gång tvungne att inskränka sig till några unts om dagen. De nödgades också vara utan bränvin, ty det lilla förråd som ännu var kvar, måste noga gömmas åt timmermannen; till råga på sina svårigheter, hade de också så litet vatten igen, att de måste nöja sig med ett halffop om dagen.

Oaktadt denna svåra belägenhet, hade de alla den lyckan att bibehålla sin hälsa och sina krafter. Den 16:de Februari 1756 skjöto de sin slup, som de kallat *Lyckliga Befrielsen*, i vattenet. Den 17:de inlastade de det ringa förråd af proviant, som de hade öfrigt; gingo ändtligen den 18:de till segels, och lemnade denna klippa, som de kallade *Foglarnes ö*; sedan de i sju hela månader vistats der.

Hela deras proviantförråd bestod af tvenne större och fyra mindre vattenfat, tvenne lefvande svin, en bytta smör, omkring fyra marker bröd för hvarje man, och salt kött för tio dagars konsumtion, ifall de inskränkte sig till tvenne unts om dagen hvardera. Denna lilla quantitet var desutom nästan skämd.

Den 18:de klockan ett eftermiddagen, gingo de till segels, med en svag västlig vind, i afsigt att söka floden Sanct Lucia, vid kusten Natal; men deras vanliga otur utfatte dem i tjugo-fem dagars tid, för alla möjliga motgångar; deras proviant var nästan all; strömfättningar, som gjorde en och en half mil i timmen, aflägsnade dem så mycket från sin kosa, att icke en gång
den

den bästa vind kunde hjälpa dem. Som deras belägenhet med hvarje dag blef mera usel, förlo-
rade de allt hopp att uppnå stoden Sanct Lucia,
och beslöto äntligen, då de sågo att strömmen,
fastän vinden mäst var ostlig, med häftighet för-
de dem åt sydvest, att ändra kosa och förföka
att komma till Goda Hoppsudden. Följakteli-
gen vände de den 2:dra Mars åt detta håll. Föl-
jande dagen blef vädret töcknigt och de för-
modade att de voro hotade af en stark vestlig
storm.

De bedrogo sig icke i sin förmodan; vinden
tilltog med största häftighet ända till den 4:de i
månaden, då den något stillnade; men sjögången
var så stark att de hvarje ögonblick fruktade att
deras lilla fartyg skulle sänkas, och nödgades seg-
la med mycken varsamhet. Böljorne syntes lik-
som branta berg omkring dem. De fortforo att
segla under beständig lifsfara, ända till den 5:te
om morgonen, då vädret åter blef vackert.

Den 7:de var det lugnt, och de gingo till
ankars på något afstånd från kusten Natal, hvar-
est de snart fingo se åtskillige infödingar, som
nedkommo från bergen. Denna syn uppmuntra-
de dem att förföka en landstigning. Thomas
Arnold, som var Neger, skickades med tvenne
matrosar i jullen, man gaf honom ett halsband
af bernstenspärlor, som han skulle skänka åt de
vilda. Så snart jullen kom intill landet, hoppa-
de Arnold i sjön och samm till stranden, un-
der det jullen återvände till fartyget, som sökte
ett ställe der man med lätthet kunde landstiga.

Arn-

Arnold, åtföljd af omkring fyratio infödingar, följde fartyget ända till ett tjenligt ställe, hvarest man sände jullen tillbaka att hämta honom. Han berättade att de vilda, då han kommit till landet, likfom visat sig rädsla för honom; men sedan hade de alla fatt sig, och anmodat honom att göra desamma; han hade lemnat bernstenschalsbandet till den äldsta, och denne hade med största glädje emottagit det.

Han hade genom tecken tillkännagifvit att han behöfde mat, hvarpå de gifvit honom gryn, frukt och vatten i en kalebas. Han tillade att de vilda skickat inåt landet för att anskaffa får, oxar och andra födoämnen. Han yttrade mycken hog att återvända till dem; men som vinden fortfor att blåsa vestlig, skickade man endast tvenne matrosar i jullen, hvilka snart återkommo med så mycken ved, som man för flere dagar behöfde.

De fortforo att följa landet, ända till den 10:de Mars, då vinden vände sig på ostlig, och de kastade ankar på en half Engelsk mil från kusten. Om aftonen kommo många vildar ner till stranden, och gjorde tecken att man skulle gå i land; men en landstigning syntes icke ännu möjlig. Om morgonen förnyade infödingarne sin bjudning, och drefvo ett stort antal getter och oxar framför sig. Denna syn var ganska behaglig för människor som nästan voro uthungrade, men af alla desra rika förråder kunde de likväl, i anseende till omöjligheten att komma i land, ingenting bekomma.

ma. Sådan förblef deras belägenhet ända till den 14:de, då tvenne matroser anhöllo att man på vinst och förlust måtte sätta dem i land, emedan de häldre ville förblifva bland infödingarne än dö af hunger om bord, ty de hade icke på tvenne dagar bekommit någon föda. Man skickade dem med jullen, och de ankommo med stor svårighet till landet.

Om aftonen samma dag var vinden ganska svag och syntes vilja vända sig till vestlig, hvilket förorsakade Engelmännen mycken sorg, i anseende till deras kamrater som voro i land, emedan de fruktade att den skulle blifva så stark, att fartyget icke kunde ligga till ankars till morgonen. Man gjorde täta signaler om natten, med en lyckta som man upphissade, på det de måtte komma till stranden, så att man kunde få hämta dem innan sjögången blef för stark. Men de syntes icke till förrän klockan emot sex om morgonen, och då var det icke mera möjligt, ty vinden hade blifvit för häftig och hafvet för oroligt. Man gjorde tecken att de skulle följa stranden, i hopp att finna ett mera gynnande ställe för att taga dem om bord, och slupen seglade längs kusten.

Knappast hade man kommit tvenne mil längre fram, då man fick se ett ganska bekvämligt ställe, man närmade sig genast stranden, kastade ankar på fem famnars djup och utsatte jullen med fyra man, af hvilka två skulle gå att uppsöka dem som dagen förut landstigit; de begge andra ålades att undersöka mynningen af en ström, som
 man

man såg, och hvarest man ansåg vattnet så djupt, att fartyget kunde komma öfver bankarne. Efter omkring trenne timmar visade sig de tvenne matroserne som pliktat farvattnet, tillika med de fyra som gått i land på stranden, men de vågade icke att rö om bord, emedan bränningarne voro för häftiga.

Folket i slupen tillbringade natten under mycken oro; i dagningen lättade de ankar och närmade sig stranden ännu mera; men då de sågo att deras kamrater icke vågade sig ut, ropade de åt dem att de skulle återkomma eller låta dem veta om inloppet till strömmen kunde beseglas; i annat fall måste de öfvergifva dem, emedan de voro utan föda och icke på detta ställe kunde bekomma någon. Dessa hotelser hade den verkan man väntade sig. Tvenne man vågade att, oaktadt bränningarnes häftighet, återkomma med jullen. Då de anländt om bord, sade de, att vildarne ganska väl emottagit dem, att de gifvit dem oxkött och fisk att äta, samt mjölk att dricka, och sedan fört dem öfver bergen från det ställe der de kommit i land, till det, hvarest de råkat sina kamrater. Vinden, som nu blåste östlig, tillät dem icke att förblifva på detta ställe, men gynnade deras infeglande i strömmen, som de fått veta vara djup nog. De lyfte ankar klockan elfva på förmiddagen, och framseglade mot dess mynning, under det jullen rodde framföre för att loda; men då de kommo till banken, tillkännagaf man från jullen att de borde vända, hvilket de gjorde och gingo sedan till ankars; jul-

jullen återkom om bord, och de som varit i den berättade, att nu icke vore mera än åtta fots djup på banken, och att man måste vänta på högt vatten för att kunna komma öfver den. Klockan 2 eftermiddagen gingo de till segels, inkommo med lätthet på strömmen, och förtöjde på två och en half famns djup.

De rådslogo först om huru de skulle kunna handla med infödingarne, och skaffa sig matvaror och andra saker som felades dem, ty de hade aldrig hört att Europeer drifvit någon handel på denna kust. Öfverläggningen blef likväl icke lång, emedan de till utbyte ej ägde annat än knappar af mesfing och thenn, några spikar samt små koppar- och jernbitar, hvaraf de gjorde sådane ringar som vildarne bära omkring armar och ben och som de kalla Bangles. De togo några saker med sig till stranden, visade dem för de infödde, och tillkännagafvo lå godt de kunde hvad de för dem önskade att bekomma. Deras tecken blefvo begripne, och vildarne framskaffade snart tvenne små oxar, som de sålde för en mark koppar och tre eller fyra knappar af samma metall. Hvar och en af oxarne vägde tjugo eller trettio lispund och deras kött var godt och fett.

Afrikanerne voro ganska nöjda med sin handel, och lofvade att skaffa mera boskap. De sålde också mycket mjölk för ganska godt pris, nemligen tio eller tolf stop för en knapp; man köpte äfven några mått af ett slags korn, som liknar Guineasäd; Engelsmännen krosade det mel-

mellan tvänne stenar, och gjorde deraf ett slags bröd, som de bakade i askmörja, i tanka att framdeles begagna det; men deras förväntan blef bedragen, ty det möglade inom trenne dagar. De kokade denna fäd bland sina andra rötter och bekommo derigenom en ganska fund föda.

Engelsmännen förblefvo omkring fjorton dagar på detta ställe, och företogo under denna tid vandringar af flere mils längd inåt landet. Vildarnes kojor voro betäckta af vass och invändigt ganska renliga. De blefvo flere gånger bjudne att der tillbringa natten. Infödingarne visade sig alltid gästfria och vänliga, de åto ofta med Engelsmännen, och syntes tycka om Europeernes sätt att tillreda kött. Men de föredrogo djurens inälfvor, som de förtärde rå, sedan de ofta illa nog tvättat dem. De funno sig också mycket roade utaf att komma om bord på fartyget, och åtföljde ofta Engelsmännen då de rodde uppföre strömmen i sin båt. De voro icke svartsjuka om sina qvinnor, utan förde tvärt om sina systrar och döttrar till Engelsmännen, hos hvilka de lemnade dem hela dagar, medan de själva ströko omkring skogarne.

Desa vildars förnämsta fysfelfättning är jagt; men de hafva inga andra vapen än ett slags lansar, och tvenne korrt pinnar med stora kulor i ändarne; häraf betjena de sig att döda sitt rof sedan det blifvit sårat med lansen. Deras skicklighet att handtera detta vapen förundrade Engelsmännen, de kunde dermed på aderton eller tjugo famnars afstånd träffa ett sådesax, som de

de togo till mål. De hade desutom en annan öfning, som de nyttjade då de råkades eller skiljdes åt: det var att dansa eller snarare hoppa i en ring, de skreko och grinade under det samma på det mäst ohyggliga sätt. Stundom härmade de åtskilliga villdjurs tjut och rytande, samt skakade och sammanslogo sina vapen.

Desa vildar nyttjade om dagen nästan inga kläder, men om nätterne betäckte de sig med oxhudar, som de förstodo att bereda, så att de blefvo tämligen mjuka. Deras grannlåt bestod i en oxsvants, som nedhängde från medjan till hälarne, och vid hvilken de fast små snäckor; de nyttjade också små skinnremfor omkring knäna, armarne och benen. En blandning af röd jord och talg betäckte helt och hållit deras hår, som var korrt och krusigt. De gnedo äfven hela sin kropp med fett.

Engelsmännen blefvo ganska förundrade, att bland denna svarta nation, finna en yngling af tolf till fjorton års ålder, som var alldeles hvit, hvars anletsdrag voro Europeiska, som hade ett skönt gult hår, och som med ett ord, i intet afseende liknade landets folk. De märkte att man behandlade denna gosse som en tjenare. Vildarne läto honom gå sina ärender, och ville icke tillstodja honom att äta med sig; man måste vänta till des de slutat, innan han fick begynna sin måltid; hvilket var så mycket besynnerligare som de eljest lefde ganska förtroligt med hvarandra; och då de hade någonting att äta, ehuru litet det än var, delade alltid den som ägde det, hvad

2 Del.

M

han

han hade med de andra, och syntes ganska nöjd att få öfva denna gästfrihet.

Floden är full af sjö-kor, men de göra ingen skada; de kommo vanligen i land om nätterne, och föda sig af gräs. Infödingarne döda dem medan de sofva och äta deras kött. Vildarne hade också elefanttänder, som de skulle hafva såldt för ganska godt köp, men slupen var så full att man icke kunde inlasta dem.

Då Engelsmännen bekommit ett tillräckligt förråd af proviant, lyftade de ankar den 29:de klockan 5 om morgonen, och kommo snart till bankarne; men vågorne voro så höga att de nästan gingo in i fartyget och hindrade vinden att fylla seglen, hvarigenom de råkade i fara att blifva kastade på klipporne. Emellertid kommo de lyckligen öfver grunden och styrde till floden Sanct Lucia.

Ingenting märkvärdigt hände dem förrän den 6:te, då de äntligen anlände till den efterlängtrade hamnen. Då de kommo i land, funno de att de skulle få att göra med ett folk som var ganska olika det från hvilket de nyligen skilt sig. Då de tillkännagåfvo att de ville handla med dem, svarade vildarne att de icke behöfde någonting annat än glaspärlor. Men då Engelsmännen låtit dem se kopparknappar, framkaffade de oxar, foglar, potatis, frukter och andra saker. Oxarne kunde man likväl icke komma, emedan vildarne derföre begärde kopparringar, som skulle vara stora nog att tjena dem till halsband; med de sålde höns för ganska godt pris,

pris, så att 'man kunde få fem eller sex stycken för en liten lärftsbit, som icke skulle hafva varit värd mer än fyra styfver i England.

Engelsmännen förblefvo trenne veckor på detta ställe; de använde dem att bevandra landet, se vildarnes boningsplatser och deras lefnadsfatt, samt handla med dem. Desfa vildar värderade isynnerhet koppar; man visade dem några stycken af sådan metall, som hade fetat på en kista, och de erbödo genast oxar för att få dem; handeln afgjordes hastigt och kreaturen blefvo nedförde till slupen. Detta folk syntes ganska stolt, och icke så vänligt och gästfritt som det, från hvilket man nyligen skiljts. Man upptäckte att deras förnämsta anförare, som man redan betalt för att få ligga en natt i en af hans kojor, borttagit några jernstycken, som Engelsmännen lagdt i en korg, och kvarmed de ämnade betala sina utgifter medan de voro i land. Vildarne voro två eller tre dagar med Engelsmännen, men kunde icke öfvertalas att äta med dem. De skiljde sig också mycket från de första vildarne genom sitt fatt att tillaga mat, som var mindre oslygt. De höllo äfven sina kroppar ganska rena, och badade sig hvar morgon, hvilket hos dem tycktes utgöra en andaktsöfning, någon dylik sed hade man icke märkt hos de förra. De nyttjade icke heller några sådana prydnader som de. Deras vapen och tidsfördrif voro likväl de samma. De putjade isynnerhet sitt hår som de höllo ganska snyggt, och vakade omsorgsfullt öfver sina qvinnor. Man såg ibland dem några män från

Dellagoa, som drefvo handel med ambra och elefanttänder.

En god vestlig vind och vackert väder, för-
måde Engelmännerna att den 18:de klockan 7
om morgonen, något före högt vatten, gå till
segels; men då de nästan hunnit flodens myn-
ning, kastade några af dem på eget bevåg ånyo
ankar och bergade seglen. Nio man satte sig i
jullen och rodde till stranden, sägande att de
håldre ville förblifva bland de vilda, än dränka
sig genom ett säfångt försök att komma genom
bränningarne. De som ännu voro om bord
blefvo härigenom villrådiga om de skulle försöka
att komma till sjös, eller återvända till den hamn
från hvilken man kommit; men det senare var
knappast möjligt, ty vind och ström dref slupen
ut, det förra åter ganska farligt, emedan man äf-
ventyrade att vid fallande vatten komma på grund.

Ändtligen lättade man ankar och kom snart
midt ibland bränningarne. Faran var nu ganska
stor, man hade icke mer än åtta fots vatten, och
fartyget låg fem fot djupt, men sedan de en
half timme befunnit sig mellan lif och död, blef
hafsytan på en gång jämn som en spegel och de
flöto lyckligen öfver grunden. De som gått
land, af hvilka flere voro nakna, följde dem till
fots längs stranden.

Den 20:de klockan fyra eftermiddagen, ank-
rade man vid Dellagoa, på nio famnars djup.
De funno der ett skepp som hette Rosen och
fördes af en kapiten vid namn Chandler, hvil-
ken

ken af vildarne handlade oxar och elefantständer. Några af slupens besättning anhöllo att de måtte få följa honom till Bombay.

Sedan de i trenne veckor vistats på detta ställe, ankom en liten båt, i hvilken tre af de sjömän, som gått i land vid strömmen Sanct Lucia, befunno sig, de berättade att deras kamrater voro på andra sidan viken midt emot Dellagoa och väntade på tillfälle att också komma om bord. Officerarne trodde sig nu hafva fått en läglighet att bringa de penningar, bref och andra saker som efter Doddingtons skeppsbrott blifvit bergade, i säkerhet. Följakteligen skickade de en del af besättningen i land samt några om bord på Chandlers fartyg, hvar på detta skepps båt, med beväpnat manskap lade till sidan på slupen, och afhämtade alla Ostindiska kompaniet tillhöriga penningar, silfver och bref; hvilket allt öfverlemnades till kapiten Chandler, som skulle föra det till Madras. De som hade förblifvit i slupen, och som fruktade att man skulle anställa en ytterligare visitation, rymde om natten derifrån.

Den 25:te Maj lyfte skeppet Rosen ankar, och seglade till Madagaskar, att der få full last, hvilket icke på detta ställe kunnat ske, i anseende till en oenighet som uppkommit mellan kapiten Chandler och vildarne, emedan de bortfördt hundra oxar, för hvilka de redan bekommit betalning. Samma dag som de lemnade kusten, sågo de ett segel: det var slupen, som genast

näst kom till dem; två man af dess besättning
 gingo om bord på skeppet Rosen, och timmer-
 mannen, som var den ena af dem, öfvertalade
 kapiten Chandler att köpa deras lilla fartyg,
 för femhundra rupier, hvarpå kapiten lemnade
 dem sin sedel. De hade velat medtaga de sex
 matrosarne som voro på landet vid Dellagoa,
 men tre af dem voro redan döda och två ganska
 sjuka af det elände de uthärdat under vägen;
 desse dogo också efter några dagar. Chand-
 ler seglade i sällskap med slupen till Madagaskar,
 och ankom efter tjugotvå dagars resa till denna
 ö; han ankrade den 14:de Juni vid Morondova.
 Den 16:de ankom också skeppet Caernarvon, som
 fördes af kapiten Norton Hutchinson, och
 ämnade sig från Europa till China, till denna
 hamn. Jones och hans kamrater gingo om
 bord på detta fartyg, och ankommo efter en
 lycklig resa den 1:sta Augusti till Canton.

*Berättelse om det skeppsbrott Slupen
Betsey, förd af Kapiten Filip Au-
bin, led på kusten af Guiana i Sö-
dra Amerika, år 1756.*

Jag afreste den 1:sta Augusti 1756, från viken Carlile, på ön Barbados, för att segla till Surinam. Mitt fartyg, som var af omkring åttatio lasters drägt, och byggt af cederträd, innehade last af allahanda slags matvaror samt hästar. Holländska kolonien, som infer sitt behof af sådane djur, har utfärdat en lag att intet Engelskt skepp får handla på detta ställe, utan att hästar utgöra en del af dess last. Holländarne äro så stränga i iakttagandet af denna författning, att om hästarne dö under vägen, måste skepparen gömma dessa djurs öron och hofvar, och då han ankommer till Surinam, svärja på, att de, då han gick till segels voro lefvande, och ämnade att försäljas på detta ställe.

Kusten af Surinam, Berbiche, Demerari och alla närliggande trakter, är lågländt, och sank af de stora floders vatten, som här utfalla i hafvet. Botten på hela denna strand består af mjuk lera, i hvilken fartygens ankare nedsjunka till tre eller fyra famnars djup; ofta stöter kölen utan att fartyget stadnar. Då vi lägo till ankars på tre och en half Engelska mils afstånd från landet, vid Demerari-flodens mynning, under regnarstiden,

den, upptog min besättning vatten ur hafvet, som var äfven så fött och godt som strömvatten.

Den 4:de Augusti om aftonen, kryssade jag mellan 10 och 12 graders nordlig Latitud, med en så frisk vind, att jag nödgades intaga ref i seglen; då jag vid midnattstiden såg att vinden, i den mån månen uppsteg på horisonten, blef starkare, och att fartyget, som var mycket lastadt, arbetade våldsam, ville jag intet lägga mig förrän luften stadgat sig. Jag anmodade min styrman, som hette William, att uppbära en butelj öl, och vi fatte oss begge, jag på en hönsäck och William på däcket, der han hade glaset och buteljen hos sig; vi pratade och berättade historier, att fördrifva tiden på vår vakt, som alla nationers sjömän bruka. På en gång kom fartyget upp i vinden: jag sade till en matros att lägga upp roret, men han svarade mig att det redan länge sedan skedt. Jag bad då styrman att han skulle se efter om rortäljan vore oklar, hvarpå han svarade att den icke vore det. Jag besallte den andra matrosen att gå för ut och bräcka upp focken i lofvardt, på det fartyget måtte falla; men i samma ögonblick han skulle göra det, kom slupen rätt upp emot sjön, och stampade så hårdt att förn sjönk under vattnet, och icke mera kunde resa sig, störtsjön gick i detsamma öfver oss, så att vi stodo i vattnet ända till halften, den bortspolade allt hvad som fanns i kajutan. Hälften af min besättning, som inalles utgjordes af nio man, blef dränkt i sina fångar, utan att vi hörde någon gifva ifrån sig

sig ett enda rop: Så snart denna förtsjö gått öfver, tog jag yxan, som hängde vid kabyslan, för att afhugga vanten, och derigenom hindra flupen att kantra, men förgäfves. Den kantrade ändock, så att masterna och seglen lågo i vattnet; hästarna tumlade öfver hvarandra och blefvo dränkte, hvilket såg ganska bedröfligt ut.

Jag hade icke mer än en liten julle af omkring tolf eller tretton fots längd, den stod mellan pumpen och fartygets relling, med en inuti den uppskjuten kabel. Försynen hade till vår räddning så förordnat att den icke blifvit furrad; men för närvarande ägde vi icke något hopp att mera få återse den. Det tunga tåget, samt hästarna med sina spiltor, hindrade den att uppflyta på vattnet.

I denna rysliga belägenhet höll jag mig fast vid vanten och aftog mina kläder, under det att jag såg mig om efter någon tom kista eller någon plank, på hvilken jag, så länge Gud behagade, måtte kunna förlänga mitt lif; jag fick se min styrman och tvenne matros, som höllo sig fast vid ett rep, och bådo Gud förbarma sig öfver deras själar. Jag såde dem, att en människa som icke vore färdig att dö då Gud behagade kalla honom från denna världen, icke vore värd att lefva, samt rådde dem att afkläda sig som jag gjordt, och söka att få tag i någonting, hvarmed de kunde hålla sig uppe på vattnet. Styrmannen William följde mitt råd, han afklädde sig naken, och sökte att fimmunde omkring vraket finna någonting hvarpå han kunde lägga sig. Efter
ett

ett ögonblick ropade han: "här är jullen! här är jullen, med kölen i vädret . . . ." Då fimmade jag äfven dit, och fann honom hållande denna julle i kölen. Vi sökte att omvända den, men länge fåfängt, äntligen satte Villiam, som var mera tung och stark än jag, sina fötter mot jullens relling, och lyckades, då han derjämte höll i kölen med sina händer, att nästan vända den; jag var vid den andra rellingen, som jag upplyfte med mina axlar, äntligen vände vi vår julle, med tillhjälp af vågorne, på sin köl; men den var full af vatten, jag hoppade in i den och började draga den intill vraket, med ett rep, som jag fann hängande i vattnet. Det förlista fartygets mast uppstack ännu omkring femton ellet tjugo fot öfver vattnet. Jag kastade jullens fånglina omkring dets topp, hvilken, då vågorne medfånkte sig, upplyfte mig och jullen från vattnet. Då släppte jag efter på fånglinan och genom denna rörelse blef jullen nästan tömd, men som jag icke hade någon båtshake hvarmed jag kunde hålla mig från vanten, föllo de på den och fyllde den åter med vatten.

Jag förnyade flere gånger detta arbete, utan att vinna mitt ändamål, men blef dervid själf illa stött och slagen. Jag kastade mig därför i vattnet med fånglinan i munnen och samn till fartygets akterstaf, der styrmannen och tvenne matroser befunno sig, jag räckte dem linan och vi förenade våra bemödanden att uppdraga jullen på den nu nästan alldeles sjunkna akterspegeln, hvilket äntligen lyckades, men under detta arbete stöt-

stötte vi ett hol i dess botten. Jag hade fått en hård stöt på låret, som kommit emellan vraket och jullen, men hoppade icke detsomindre med en af matroserne i jullen och täpte holet i dess botten med en del af hans skjorta. Det var en stor lycka för oss att denna matros icke kunde simma, ty honom förutan skulle vi hafva omkommit, men som han nu icke vågade sig i vattnet, hade han icke eller aftagit sina kläder, utan hade en grof lärftskjorta, en stor Holländsk hatt och sina byxor på sig; i sin ficka hade han också en knif. Så snart slupen i det närmsta blifvit fri för vatten, kom en hund, som jag hade, simmande till mig; jag tog honom om bord och tackade Gud som sändt mig detta stöd mot framdeles hungersnöd. Ett ögonblick efter sedan hunden kommit om bord, brast jullens fånglina och den började drifva, jag ropade på styrmannen och den andra matrosen, de ankommo simmande; styrmannen hade lyckligtvis funnit en liten flaggstång, som tjänade oss att styra med, vi hjälpte dem att inkomma i jullen, och förlorade snart vraket ur ögnafigte.

Klockan var 4 på morgonen, som jag af den nyss började gryningen kunde tycka. Vårt fartyg hade, sedan det kantrade, legat två eller tre timmar på vattnet, innan det sjönk, hvilket jag tillskrifver den tillfällighet att jag hade inlastat hundrade och femtio tunnor bröd, samt likaså mycket mjöl och smör, hvilka saker, dels flyta på vattnet, dels långsamt insupa det. Så snart vi börjat drifva, höllo vi jullen fördivind så godt

godt vi kunde, och så snart det blef dager, sågo vi åtskilliga saker flyta; jag fann med glädje min kista, som var full af kläder och linne, och som utflutit ur kajutan; i denna kista hade jag desutom några buteljer citron- och apelsin-saft, några skålpund schocolad och socker m. m. Lutande på kanten af vår flup, fattade vi denna kista, och bemödade oss att öppna den på vattnet, vi kunde icke tänka på att intaga den i jullen, ty den var för stor och tung, och skulle hafva sankt den. Men som vi icke hade några verktyg, voro vi icke i stånd att få upp låset utan måste lemna den och alla de nyttiga saker den innehöll, sedan vi flera gånger, under detta arbete, fått jullen half med vatten, och varit på vägen att sjunka.

Vi hade likväl den lyckan att upphämta tretton lökar ur vattnet, vi sågo också många andra, som vi icke kunde räcka. Af dessa tretton lökar och min hund, utan någon droppa vatten eller annan likör, måste vi nu lefva, till dess vi hunno landet, till hvilket vi, efter min räkning, hade mer än femtio mil, och hvarken mast, segel eller åror, ej eller något annat verktyg, utom den matrosens knif som icke kunde simma; vi hade också hans skjorta, hvaraf vi redan skurit en del för att stoppa hålet i båten, och hans stora byxor. Vi skuro det öfriga af hans skjorta i remsor och gjorde deraf flåtor och rep, sedan började vi att löskära små bräder från jullens inre beklädning. Af dem gjorde vi en slags mast, som vi uppsatte i förn, samt en segel-
rå,

rå, vid hvilken vi fäste de stora byxorne, som skulle tjena oss i stället för segel, härigenom höll vi båten fördivind och styrde med den flaggstång om hvilken jag redan talat.

Som jullens rellingar voro ganska låga, nödgades vi, då vågen var hög, lägga oss längs dem och genom våra kroppar afhålla sjön ifrån att inbryta i fartyget, under det en af oss öste med den stora hatten. Julen läckte beständigt genom holet i botten, som vi icke förmådde att till fullo täppa.

Det var i denna sorgliga belägenhet vi alla fyra, helt och hållit nakna, så godt vi kunde, sökte att hålla slupen fördivind. Första dagen efter vårt skeppsbrott var nästan förliden, innan vi hunnit få vårt besynnerliga segel i ordning; det blef ändtligen uppfatt, och vi seglade undan vinden med tämlig skyndsämhet. Följande dagen var mera lugn och stilla; vi åto hvardera en lök, som vi delade till flere mål, men började redan lida af törst. Om natten blef vinden mera häftig och ombytlig; stundom blåste han från nord, hvilket gjorde mig ganska ängslig, emedan vi icke kunde segla annat än fördivind, och icke hoppas någon räddning, utan i den mån vi kommo vestligt.

Tredje dagen blef vårt lidande ganska stort, icke allenast i anseende till hunger och törst, men äfven emedan solen så brändt våra kroppar, att vårt skinn från hufvudet till fötterne var alldeles rödt och fullt af blemmor, som om vi varit stekte vid eld. Då tog jag min hund och slaktade

de

de honom. Jag kan icke i denna stund hindra mig att gråta när jag tänker derpå, men i detta ögonblick kände jag intet medlidande för honom. Vi togo hans blod i hatten, drucko den och kändo oss deraf stärkte.

Fjerde dagen var vinden ganska stark och hafvet oroligt, så att vi flere gånger voro på vägen att omkomma, det var isynnerhet denna dag, som vi med våra egna kroppar måste göra relingen högre och afhålla vågorne. Vid middags-tiden fingo vi en anledning om hopp till räddning, som dock, till stor sorg för oss, åter hastigt försvann. Vi sågo ett fartyg, fördt af kapiten Southey, hvilket liksom mitt var hemma i Barbados och seglade till Demerari; vi sågo befattningen spatsera på däck, men blefvo icke märkte eller hörde af dem, ehuru vi ropade så högt vi förmådde. Som vi, af fruktan att kanta eller sjunka, måste hålla fördivind, kunde vi icke komma dem nära nog, emedan de styrde sydligt och vi mera vestligt; denna kapiten var eljest min goda vän. Detta misslyckade hopp om räddning, nedslög så mycket mina matrosers mod, att de icke mera ville arbeta för att frälssa sina lif. Den ena af dem gjorde alldeles intet, och brydde sig icke om att utösa det inkommande vattnet; jag bad honom, kastad mig på knä för honom, men förgäfves. Då hotade jag och William att genast sjå ihjäl honom med den stång som vi nyttjade till styre, och sedan döda oss sjelfva för att sluta vårt lidande; denna hot-

telse gjorde intryck på dem, de hämtade åter något mod och började ösa vatten som förut.

Denna dagen, föregick jag de andra med godt exempel, i det jag åt ett stycke af hunden med litet lök; jag förmådde med möda svälja några munsbitar; men efter en timma kände jag att denna föda stärkt mig. William, hvars kroppsbyggnad var starkare än min, åt mera, hvilket mycket fagnade mig; den ena af matroserne åt också; men den andra, som hette Comnings, kunde icke förtära något.

Den femte dagen var lugnare, och hafvet mera stilla. I dagningen fingo vi se en stor hay, hvilken i flere timmar följde oss, som ett rof, hvilket var honom ämnat. Vi funno också uti vår slup en flygfisk, som hade kommit dit om natten. Vi delade och uppåto den. Denna dag var det, som William ganska ädelmodigt erböd oss att få öppna en åder på honom, och uppfri-ska oss med hans blod. Om natten hade vi flere starka regnskurar och en svag vind, vi ville åtkomma något af det vatten som nedkom, derigenom att vi vredo de stora byxorne; men då vi ville förtära det, funno vi det äfven så salt som hafsvattnet; matrosens kläder hade så många gånger varit blötta i saltvatten, att de, äfven så väl som hatten, voro fulla af salt. Vi hade derföre ingen annan utväg än att öppna vår mun emot himmelen, och låta regndropparne falla i den. Sedan regnet var förbi faste vi åter de stora byxorne på råen.

Den

Den sjette dagen drucko begge mina matroser, fastän jag derifrån afrådde dem, en myckenhet hafsvatten, hvaraf de bekommo en så stark utfot, att de blefvo likfom yra och icke mera förmådde att arbeta. William och jag höllo hvardera en spik i vår mun och badade stundom vårt hufvud med vatten; jag fann att kylan gjorde mig godt och att mitt hufvud derigenom uppfriskades. Vi försökte flere gånger att äta af hundens kött, med lök dertill; men jag ansåg mig lycklig då jag förmått svälja tre eller fyra munsbitar. Men styrman åt alltid något mera än jag.

Den sjunde dagen var vacker, vinden måttlig och hafvet lugnt. Vid middagstiden blefvo matroserne, som flere gånger druckit hafsvatten, så svaga, att de förlorade sansningen och icke mera visste om de voro om bord eller i land; jag och William voro så matta att vi knappt kunde stå på benen och styra jullen, samt utösa det vatten som inkom genom botten.

Den åttonde dagen om morgonen dog Johan Commings, och trenne timmar derefter Georg Simsom. Samma afton fingo vi sigte af det höga landet på ön Tabagos östra udde. Hoppet återgaf oss något krafter. Vi styrde på landet, med en liten vind, men en stark ström som gynnade oss. Hela denna natten voro vi, William och jag, i en ganska besynnerlig belägenhet, våra begge kamrater lägo döda för våra ögon; men vi hade landet i sigte och en liten vind för att komma dit, äfven gynnades vi af

af strömmen, som med kraft dref oss framåt. Om morgonen vöro vi icke mer än fem eller sex Engelska mil från land. Denna dag var den sista af våra lidanden på hafvet. Vi styrde hela dagen mot stranden, fastän vi icke mera kunde stå på våra ben. Om aftonen blef det lugnt, men klockan 2 om morgonen blefvo vi af strömmen kastade på Tabagos strand, vid foten af ett högt brant berg, på öns östra sida; hvarpå vi uppkropo på stranden, lemnade våra begge döda kamrater och hvad som var öfver af den nu rutnade hunden, i jullen.

Vi klefvo så godt vi kunde uppföre desfa berg, som ganska brant uppstiga till en höjd af tre- eller fyrahundra fot öfver vattnet. De trån som hängde öfver våra hufvud, hade faldt mycket löf på det ställe dit vi släpat oss; vi hopdrogo litet deraf och lade oss, för att invänta dagens ankomst. Då den börjats, sökte vi omkring oss efter vatten, vi funno också något i klippornes håligheter; men det var salt och elakt att dricka. Vi sågo allahanda slags snäckor omkring oss, hvaraf vi sönderslago några med en sten och tuggade dem, för att laska våra munnar.

Klockan omkring åtta eller nio, fingo vi se en ung Caraib, som simmade till jullen. Så snart han hunnit dit, ropade han på sina kamrater, hvilka, då de ankommit tillkännagåfvo högsta förundran och medlidande. De blefvo oss snart varse, och skyndade till oss. Den äldsta, som var omkring sextio år gammal, närmade sig med de begge unga, hvilka, som vi sedan fingo veta,

voro hans son och hans måg. Då de sågo oss, runno tårarne från deras ögon. Jag yttrade några orediga ord, och förfökte att genom tecken tillkännagifva huruledes vi tillbringat nio dygn på hafvet, utan ringaste föda. De kunde tala några ord Fransyska, och sade, att de skulle gå efter en båt, i hvilken de ville föra oss till sin koja. Gubben tog sin näsduk af sitt hufvud och bandt den om mitt, och en af de unga Carai-berne lemnade William sin halmhatt; den andra simmade bortom en klippa, som utskjöt i hafvet, och bringade oss en flaska friskt vatten, några manioksbröd, och ett stycke stekt fisk; men vi kunde icke äta deraf. De tvänne andra uttogo våra döda kamrater ur slupen, och lade dem på en klippa; hvarpå alla tre hjälptes åt att uppdraga slupen ur vattnet. Härpå lemnade de oss för att hämta sin båt.

Eftermiddagen återkommo de, sex till antalet, i sin båt, och medförde i ett lerkärl en soppa, som vi funno förträfflig. Vi åto något deraf William och jag; men så snart jag fådt den i magen, måste jag uppkasta den, detta inträffade icke med William. Inom mindre än två timmar ankommo vi alla till Man-Osvars vik, som Fransoserne kalla Jean le More; det var der som Carai-berne hade sina hyttor. De hade endast en fång, i hvilken de lade mig, och qvinnan tillagade åt oss en ganska skön rätt af grönsaker. Mina sår, som blifvit fulla af maskar, badade de med en dekocht af tobak och andra örter. Alla mornar togo karlarne mig ur fången och förde mig under

under ett citronträd, hvarest de betäckte mig med bananaslöf, att freda mig för solen; de smörjde vår hud med ett slags olja, för att läka de blemmor solen förorsakat; de voro äfven så ädelmodiga att de gäfvos oss hvardera en skjorta och ett par byxor, som de bekommit af sjömän, hvilka stundom uppehålla sig på detta ställe, att handla sköldpaddskal.

Sedan de borttagit maskarne ur mina sår, smorde de dem morgon och afton med en olja, som de togo ur svantsen på en slags liten kräfta. De taga ett visst antal af desä små djur, sönderbryta deras svans och sätta dem på elden i en stor snäcka. Det var med den salfva de härigenom bekommo, som de läkte mina sår, utan att betäcka dem med någonting annat än bananaslöf.

De födde oss först med soppa, kokad på ett djurs kött, som de kallade *Agouti*. Detta djur liknar en kanin, men är brunt till färgen, har en spetfig nos, små klor och tänder nästan som en råtta; stundom äto vi också en fogel, som liknar en höna, äfven ett slags dufvor och ofta sköldpaddor, som utgöra en ganska hälsofam och stärkande föda. I stället för bröd hade vi maniok, bananas, brödrötter och potatis, vi bekommo äfven många andra frukter och isynnerhet ganska goda plommon, som utan all skötsel växa i skogarne. På denna ö finnes öfverflöd af vildsvin och bältor, äfven mycken fisk, både i hafvet och strömmarne.

Genom denna funda föda och desä goda Caraibers omsorg, kunde jag efter trenne vec-

kor, med tillhjälp af kryckor, likfom en menniska som uppstått från en svår sjukdom, börja att släpa mig fram. Landets folk infunno sig från alla trakter af ön, för att se oss, men aldrig tomhändte: än medförde de ägg, än höns, de skänkte oss dem med glädje, och vi emottogo deras gåfvor med tacksamhet; några kommo till och med från Trinidad, en Spansk ö, som icke ligger långt från Tabago, söder ut. Jag skref med en knif mitt namn på brädlappar, hvilka jag sedan lemnade till åtskilliga Caraiber, som skulle uppvisa dem om bord på skepp, hvilka händelsevis kommo att lägga intill stranden.

Vi misströftade nästan att några skulle infinna sig, då en slup, som kom från Orenoko, lastad med mulåsnor, och ämnade sig till Martinique, ankrade vid Sandy-Point, vester om ön. Indianerne visade besättningen den brädlapp på hvilken mitt namn var skrifvit, och berättade dem vårt äfventyr. Då detta fartyg ankom till Martinique, talade de som voro derpå om oss; på denna ö voro flere kapitener af mina bekanta, som sedermera, vid sin hemkomst, tillkännagåfvo min belägenhet för mina redare, herrarne Rosco och Nyles. Desse affände genast kapiten Young med en skonert, för att uppföka oss. Sedan jag vistats omkring nio veckor med dessa goda och hjälpsamma vildar, gick jag om bord på detta fartyg, och skiljdes vid dem, med äfven så mycken ledsnad och sorg, som jag erfarit glädje då jag först råkade dem.

Då

Då vi skulle gå om bord, lemnade de oss ett godt förråd af bananas, fikon, brödrötter, fiskar, foglar, frukt och isfynnerhet apelsiner och citroner. De skänkte mig äfven en båge med pilar. De hade lärt mig att med densamma skjuta landtpaddor. Man kan icke döda desfa paddor annorlunda än med pil; de följas åt i hopar, men låta aldrig någon komma sig när; så snart de märka en menniska, krypa de in i sina hol. Jag ägde ingenting hvarmed jag kunde belöna desfa Caraibers ädelmod emot mig, utom min julle, som de upplagat, och hvilken de vid sitt fiske begagnade; som den var större än deras båtar, var den dertill mera tjenlig. Jag gaf dem den och jag skulle gerna hafva gifvit dem min egen blod. Kapiten Young, som var min vän, förenade sig med mig, för att hjälpa mig att bevisa mina välgörare min erkänsla. Han gaf mig all den romm han hade, hvilken jag skänkte Caraiberne; om bord fanns likväl icke mer än sju eller åtta buteljer. De bekommo också skjortor, några par byxor, knifvar, fiskkrokar, segel till jullen samt några segelnålar och tågvirke.

Ändtligen måste vi, efter en par dagars förberedelser till refan, skiljas åt. De kommo till stranden, till ett antal af omkring trettio män, qvinnor och barn, alla syntes ganska bedröfvade, och isfynnerhet den gubbe, som varit som min far, och som bundit sin näsduk omkring mitt hufvud. Då den båt på hvilken vi voro, rodde ut ur viken, runno tårarne från våra ögon. Caraiberne stodo alla i en rad på stranden, och vi sågo på
hvar-

hvarandra så länge vi kunde. Jag mins ännu det ögonblick då aflägsenheten började dölja dem för mina ögon, och den lifliga känsla af saknad jag rönte. Jag fruktade att aldrig mera blifva så lycklig som jag hade varit bland dem. Jag älskar och skall i all min lefnad älska deså goda Caraiber. Jag skulle gerna våga mitt lif för den första af deså vildar som behöfva min hjälp, om ödet förde någon af dem till Europa eller mig ännu en gång till deras ö.

Efter trenne dagar, ankommo vi till Barbados. Jag plågades ännu af en stark andtäppa, och hade icke kunnat lemna mina kryckor. Öns invånare bevisade oss det ömmaste deltagande, deras välgörande emot oss var gränslöst. De namnkunnigaste läkare på ön, doktorerne Hilery och Lilihorn, föreskrefvo mig åtskilliga läkemedel, men som icke uträttade något. Vi kunde icke tala, hvarken William eller jag, utan största svårighet, och plågades beständigt af ett spasmodiskt jaspande. William qvarstodnade på Barbados, men jag rådde doktorerne, emedan jag var mera sjuk och svagare än han, att återvända till Europa. Jag reste derföre till London, och bodde hos en urmakare midt emot kaffehuset London-Stone. Doktorerne Reeves, Akenfide, Shomberg, med flere af de mäkt berömde läkare i London, använde all sin konst för att bota mig, men jag rönte icke mycken lindring deraf. Sedan jag någon tid varit i London, ankom doctor Alexander Rusfel från Bath, och fick höra talas om mig. Han kom till mig och lofva-
de

de ganska ädelmodigt att för intet sköta mig, men tillade att kuren skulle blifva långvarig och dyr. Jag svarade honom att Barbados invånare gifvit mig tillräckligt penningar, tackade honom för sitt tillbud och anhöll att han måtte företaga mitt kurerande.

Som han länge varit läkare i Alep, hade han haft tillfälle att se åtskilliga österlänningar, hvilka under vandringar genom öknarne kommit att lida törst, plågade af samma sjukdom. Han befalle mig lemna staden och resa ut på landet, der jag kunde få andas frisk luft. Jag flyttade till herr Boon vid Hummerton, nära Hackney, på en mils afstand från London. Här måste jag hvarje morgon bada, och icke förtära någonting annat än åsnemjolk, samt några ägg om dagen; äfven skulle jag sitigt promenera och rida. Efter en månads tid befalle han mig att hvarje morgon låta hämta en get till min fång, klockan 5 skulle jag dricka ett glas af des s mjolk, så varm som den blifvit mjölkad, och derpå sova. Han tillät mig då att ockå äta hönsfoppor, samt en liten bit hönskött. Genom denna enkla diet, fann jag min sjukdom småningom försvinna, så att jag om fem månader åter blef i stånd att företaga hvad tjenstgöring jag behagade, till min bergning: men jag har sedermera alltid förblifvit sjuklig, och lider isynnerhet af dålig mage, och kan alldeles icke förtära några grönsaker, och mär illa af många andra födoämnen. Då jag om sommaren går ute och spatserar måste jag, fastän jag icke eljest känner mig trött, ofta stadna, för
att

att jäska, och erfar deraf en behaglig vederqvickande känsla.

Under de nio veckor jag vistades bland Carraiberne, fick jag tillfälle att göra åtskilliga anmärkningar öfver deras seder och sinnelag, och jemföra Carraiberne på ön Tabago, som till antalet ungefärligen äro sexhundra, med dem på Trinidad och dem på ön Sanct Vincent, som undgått Marron-Negrernes grymhet, så kallas i kolonierne de Negerstafvar som rymma från Europeernes plantager, för att lefva fria i skogar och ödemarker. Jag har funnit desfa trenne slags Carraiber i alla afseenden liknande hvarandra, under trettio tre år som jag rest till sjös.

Carraiberne äro i allmänhet väl växte och resliga samt till färgen mera gula än vildarne i Nord-Amerika; de hafva ett långt svart hår, på hvilket de sätta mycket värde, deras svarta, vackra ögon, äro stora och väl öppnade, hvitan derpå är ganska klar och mjölkfärgad, deras mun är något mindre än Europeers; deras tänder likna Negrernes och äro hvita som elfenben. De mästa af dem uppnå en hög ålderdom, och hafva att dertfore tacka sitt fredliga och ordentliga lefnadsfatt. De hafva aldrig mer än en hustru. Fastän de mycket älska sina fruntimmer, synas de icke svartsjuka, de anförtro dem sin egen heder, och lita på den vänskap som förenar dem alla, och hvilken är så fast att de icke kunna tro, det en vän skulle vilja bedraga sin vän i en så ömsäk. Om sådant dock inträffar och kvinnans man eller någon af hans släkt får veta derom, taga de

De genast sina förgiftade krigspilar, som de icke nyttja oftare än då de ämna döda någon menniska; de lägga dem sedan icke ifrån sig hvart de gå, och då de råka den som förolämpat dem, måste han med sitt lif betala sitt förräderi.

Desa krigspilar äro större och tyngre än dem de bruka på jagt för att döda foglar och fiskar i strömmarne. De äro ganska tjocka och fyrkantiga vid den ändan som fjädern sitter, de blifva sedan smalare framåt ända till den förgiftiga spetsen, hvarje yta är försedd med skarpa hullingar, och då de en gång fastnat i köttet, kan man icke utdraga dem utan att de rifva sönder det på alla fyra sidorne omkring sig. De doppa deras spetsar, då månen är full, i ett slags träds saft, som vanligen växer vid hafsstranden; de göra en inskärning i en af desz späda qvistar, hvarifrån en vätska, liknande mjölk, utkommer, som är ganska giftig. Europeer, som icke förut varit i desza länder, blifva ofta skadade af detta gift; då de, utan att ana någon fara, plocka detta träds frukter; om de bita i dem, betäckas deras läppar genast af sår, och om de svälja aldrig så litet deraf, erfara de alla symptomer af det häftigaste gift; de uppsvälla och dö hastigt, om de icke genast blifva undsatte. Sådane händelser inträffa likväl icke annorstädes än om bord på krigsskepp, hvarest äro många soldater och andra som icke förut berest desza haf, och som deras okunnighet utan mistroende leder till döden. På köpmansskepp finnes alltid någon sjöman bland besättningen, som förut varit i Amerika, och som

på

på vakten för de andra berättar de underliga saker, som de skola få se då de komma i land.

Caraiberne bo nära hafsstranden i sina kôjor, eller under sina båtar, som de vända med kölen upp. De odla icke mera jord än de behöfva för att plantera några bananasträd samt brödrötter och potatis, som de nyttja i stället för bröd. Naturen skänker dem i öfverflöd fiskar och foglar, som de förstå att med mycken behändighet skjuta och fånga. De plantera också några sockerrör, som utan odling blifva ganska tjocka. De hafva ett slags präslar, bestående af tvenne träd-cylindrar, af hvilka hvar och en är försedd med en ves, tvenne karlar vrida dem emot hvarandra, under det att en kvinna eller ett barn insticker sockerrören mellan dem; de utpräsla sålunda all saften, som de koka så länge att den tjocknar till en sirap, hvilken sedan blandas med vatten och åtskilliga örter; detta utgör deras dryck.

De hafva många hundar, hvilka de älska nästan så mycket som sina barn; då någon af dessa hundar, som ofta händer, blifvit särad af vildsvin, bära de den med största deltagande hem på sina axlar. Då får man se dem alla med oro och häftighet talas vid och beklaga den fattiga hunden; när jag betraktade deras åtbörder och ifriga tal, tyckte jag mig se en hop läkare som rådslå, men icke kunna komma öfverens.

De lägga sig ganska tidigt och uppstå då tuppen väcker dem. De gå alla nakna, undantagande några få som genom byteshandel med

Euro-

Europeer förkaffat sig en skjorta, ett par byxor och en halmhatt. Qvinnorne nyttja ett slags förkläde, sammanväft af bomull och gräs och prydt med tämligen väl utstickade blommor; det är en fot bredt och nio tum långt, samt fästes omkring medjan med ett snöre af bomull; männen nyttja en pung af samma tyg, som fästes på samma sätt.

Jag har aldrig sett deras giftermåls-ceremonier, och icke hunnit lära mig så mycket af deras språk att jag kunnat få veta någonting derom. Men hvad jag vet säkert är att ingen nation finnes som mera älskar sina barn. Fastän de, liksom Engelsmännen, äro af en alfvarsam och flegmatisk karakter, leka de ofta med dem. Så snart desse äro tre eller fyra månader gamla, taga föräldrarne ett bräde som liknar en platt fisk, med tvenne hol i hvardera ändan, och fastsätta derpå en liten dyna af bomull. Detta bräde fästes sedan framför barnens panna, och åtbindes bakom nacken, i affigt att göra deras pannor platta, hvilket de anse som skönt. De borttaga icke detta bräde förrän barnen äro sju eller åtta år gamla och vidröra det aldrig utan en slags andäktig vördnad. Ibland händer att det kommer att sitta ojämt och icke tillklämmer mer än en sida af hufvudet, så att jag sett några af dessa Indianer, hvars hela ansigte setat på sned; ty sedan det en gång blifvit påsatt får det icke rubbas. Då barnet slipper brädet på sin panna, använder modren sin konst att rätta hvad naturen på andra delar af dess kropp efter hennes

tanka icke gjordt vackert nog; hon gör af bomull en slags kudde, som hon fäster vid barnets ben från fotknöln ända till vaden, och en annan som lägges mellan vaden och knävecket; vaden växer derigenom till des så hon finner den stor nog: genom detta medel får barnet ganska väl växta ben efter hennes smak.

Unga flickor bära om armar och ben halsband och ringar af fisktänder; de hafva också örhängen, gjorda af vackra snäckor eller små krokodiltänder. Deras alltid väl kammade hår hänger ända ner till medjan, de färga det rödt med orleana och ormister, hvaraf de göra en slags salfva: deras hufvud är också prydt af fjädrar och granlåter af halm, som de måla efter behag. De färga äfven sina ansigten, men endast vid högtidliga tillfällen och på ett mindre löjligt sätt än de näst intill boende vildarne vid Orenoko, Demerari och flere ställen på fasta landet. Desse, isynnerhet gamla kvinnor, äro förkräckande, emedan de utom des så vanställande målningar i ansigtet bruka att hänga fisktänder och snäckor vid sina kindben och näsborrar. Männerna betäcka icke sina ansigten med des så löjliga prydnader, de nyttja dem endast omkring medjan, benen och i håret, liksom Caraiberne på öarne.

Så snart dagen gryr, uppstiga Caraiberne på Tabago; och som de aldrig i sina kojor gömma någon föda från den ena dagen till den andra, taga männen sin bössa, om de hafva någon, eller sina jagtpilar, och begifva sig till skogen. Hustrun går att upptaga potatis och brödrötter,
 eller

eller plocka bananas; barnen af begge könen gå ut att meta, de ställa sig på klipporne med ett långt metspö, eller gå att vittja de nät de utlagt i strömmarne.

Klockan omkring 9 återkomma männer och barn till kojän, och medhafva tillräckliga förråder för hela dagen; männen några vildsvin, bältor, vildhöns, dufvor, unga pappgojor och många andra slags foglar, som vore för vidlöftigt att nämna; barnen frukt och fisk; alla kasta sin fångst midt i kojän; och den skulle ofta vara tillräcklig för hela veckans behof, men den myckenhet hundar som de hafva, dela med dem. Alla börja nu att tillreda maten, så som de vilja hafva den, under det hustrun tillagar en soppa af fisk eller kött; än det ena, än det andra, men aldrig blanda de desä födoämnen tillsammans. De tvätta köttet eller fisken noga, skära den i skifvor, som de lägga i en lerkruka med vatten och fett, och sedan de skummat det med en snäcka, tillägga de salt och spansk peppar, men i sådän mängd, att William och jag under de nio veckor som vi vore hos dem, aldrig voro ifständ att svälja en enda mänsbit deraf. Andra stycken steka de vid kol eller för elden, på ett trädspett, som lägges på tvenne stenar.

Sköldpaddor tillaga de åter annorlunda: de nedfatta fyra i ändan klufna pinnar i jorden, öfver dem lägga de andra, på hvilka sköldpaddans skal fattes och i detta skal lägga de desä kött, med tillsatts af peppar och citronsaft, hvar på de betäcka det med några bananaslöf; då det sålunda fakta kokat i tvenne timmar

vid elden, som barnen flitigt underhålla med stic-
kor och qvistar, upphämtar modern det spad som
utgått af sköldpaddan, och gömmer det att nyttjas
som fäs, då den skall anrättas. De vända under
kokningen ofta köttet i skalet. Då denna rätt
är färdig, tjenar ett bananasiöf till fat, och man
slår fäsen öfver den; det är en förträffelig mat.
Då de ätit middag, kasta de allt hvad som är
öfver utan för dörren, till sina hundar, sägande
att desfa djur äga lika stor rätt till rofvet som
de sjelfva, emedan de delat mödan vid desfs fän-
gande.

Efter middagen gå männen att hvila sig,
eller spela på ett slags blåsinstrument, som är
gjordt af rör, laga sina nät och dylikt. Qvin-
norne fätta sig vid bäckarnes stränder, der de
kamma och smörja sitt hår, eller pryda sina
männers, bröders och anhöriges pilar, med gran-
låter af halm; stundom sjunga de också visor, som
gå på en alfvarsam och långsam ton. Desfa vildar
anser jag för de mäst lyckliga menniskor jag sett,
under trettio tre års tid som jag farit till sjös och
besökt många olika folkslag och länder.

Så snart någon af en familj dör, öfvergifva
alla de andra kojor, midt i hvilken de begrava
den döda. De skulle icke för aldrig så mycket
vilja vidröra någon af de frukter som växa om-
kring den; hvarföre ön också är full af sålunda
öfvergifna kojor och plantager.

Deras religion är i sanning besynnerlig: det
är månen som de tillbedja. Då de blifva varse
nytändningen, lemna de, antingen de äro hemma
eller

eller ute i skogen, alla sina göromål, och taga hvarannan under armen. Den äldsta af dem läser en bön med största andakt, under ett beständigt uppreparande af ordet *Amonticamava*; de omfamna hvarandra på det mäkt ömma sätt med tårar i ögonen, och kasta sig flere gånger med ansigtet mot jorden, för att tillkännagifva sin andakt. Efter denna ceremoni, gå de alla hem, ifall de varit ute på marken, och tala icke på en stund något enda ord; de synas liksom rädda och hemska till finnes, hela den öfriga dagen.

De andra dagarne tillbedja de också månen, men deras bön är korrt; hvar och en gör den då för sig sjelf, och de nedkasta sig icke till marken. Detta är allt hvad jag i afseende på deras religion kunnat anmärka.

Ön Tabago är full af ganska stora ormar, som äro tolf till fjorton fot långa, men de äro icke giftige. Man kallar dem hundhufvuden, emedan deras hufvud är något likt detta djurs.

Under mitt vistande på denna ö inträffade en händelse som lätt hade kunnat kosta en Carair lifvet. Han gick i gryningen ut att jaga och fick se en hop vilda höns, som suto i ett träd i skogen; han ställde sig derföre med sin bössa bakom ett annat träd, skjöt flere skott och dödade åtskilliga af dessa foglar, innan han gick att upptaga dem som voro fallne, emedan han icke ville skräma de öfriga, ty dessa djur äro så dumma att de icke fly så länge de ej blifva varse någon menniska; så de se skytten, flyga de genast bort, men smällen af skottet skrämmer dem icke
myc-

mycket; de flaxa väl upp-för ett ögonblick och skrika, men komma snart igen och sätta sig i samma träd, så att man kan döda dem alla utan att de veta att taga flykten. Sedan denna Caraib dödat så många han trodde sig behöfva, gick han till trädet för att upphämta dem. Men bland de löf och gamla förruttnade qvistar som omgäfvade det, låg en ofantligt stor orm, som just höll på att förtära en af de skjutna foglarne; störd i sin måltid gör han ett språng mot Carai-ben, som icke blifvit honom varse, fattar med sina skarpa tänder omkring des lår och håller honom fast. Carai-ben, som fruktade att detta odjur, om han rörde sig, skulle blifva ännu mera uppretad och afbita hans lår, stod helt stilla, men lade behändigt en kula i sitt gevär och lyckades att med ett skott sönderkrossa ormens hufvud. Då han nu blef fri för des gap, släpade han sig hem, så godt han kunde; hans hustru smörjde hans sår med en slags salva, som de göra af visla plantors löf, och han blef efter en veckas förlopp fullkomligen läkt; andra gingo genast att föka ormen, och medtogo en lång stake; de trädde den genom des begge ögon och släpade honom till kojan. Jag såg detta ofantliga djur med sitt sönderkrossade hufvud. Man tog des fett, smälte det i snäckor och satte en veke af bomull deruti; detta är Carai-bernes lampor. De äro ofta utfatte för händelser af sådan natur; men hafva alltid ganska verk samma botemedel tillhands.

Caraiberne äro nästan Amfibier, de tillbrin-
ga en stor del af dagen i hafvet. De äta gerna
muslor, och dyka ofta på sex eller sju famnars
djup efter det största slaget deraf, på samma sätt
fånga de också ett slags fiskar, som Fransöserne
kalla cambier. De neddyka hastigt, fatta en i
hvar hand och kasta dem i sina båtar. Om haf-
vet är aldrig så stormigt, låta de sig icke deraf
förskräckas att simma och dyka, då det faller
dem in. De gå ut i den starkaste bränningen,
och så snart vattnet sliger dem till medjan, vän-
da de sidan emot det, för att klyfva vågen, un-
der det de beständigt sträfva framåt. Om sjögån-
gen är så stark att de icke kunna stå på fötter-
ne, och frukta att böljorne åter skola kasta dem
i land, hålla de sig med begge händer fast vid
spetsen af någon klippa och öfverlemna sina föt-
ter och sin kropp till vågen, som går öfver dem,
hvarefter de åter uppkomma på vattnet. De
fortslätta sålunda sin fart genom bränningarne,
till dess de kommit så långt ut, att de icke me-
ra behöfva frukta, att af böljorne blifva tillbaka-
kastade emot klipporne.

De lära sig tidigt konsten att simma och
dyka. Jag har sett barn af tolf eller fjorton års
ålder, idka ett slags nöje, som skulle förskräcka
den modigaste Europé. De välja en slät strand
utan klippor, dit de gå många tillsammans, hvar
och en har i sin hand ett litet bräde, som han
lägger under sitt bröst, och simmer sedan ut åt
hafvet. Då de kommit så långt ut som de ön-
ska, lägga de sig alla i en rad, och låta vågen
åter-

återföra sig till landet: böljorne äro flundom så höga, att barnens hufvud för dem, som från landet fer dem, likna små svarta kulor på en snödrifva. Jag har sett barnen roa sig på samma sätt i Bermuddiska viken och på Sanct Domingo, der jag flere gånger varit, att lasta salt, som skulle föras till norra Amerika. —

Kapiten Filip Aubin *) var tjugosex år gammal, då han led skeppsbrott. Han hade från sutton års ålder fördt fartyg och seglat mellan Amerikas öar och kuster. År 1778 i Januari månad var han i Reims, och bekräftade munteligen alla omständigheter af den berättelse han författat öfver sin olycka.

Be-

---

*) Hans far, David Aubin, som var kapiten vid Engelska Amiralitetet, dog ung, af blessurer, som han erhölet vid en expedition emot Porto-Belo i Amerika. Filip Aubin och hans bror, blefvo derigenom faderlösa. Den sista af dem ingick äfven vid Amiralitetet. Han dog 1745 vid 27 års ålder, af sår, som han bekommit vid belägringen af Louisbourg. Han var andra Löjtnanten om bord på ett örlogsskepp. Dessa underrättelser hafva vi bekommit den 3:dje December 1778 af kapiten Aubin sjelt, tillika med några upplysningar, som vi hade begärt.

Berättelse om Svenska Sjömannen Johan Brelins qvarlemnande på Assension, och dess öden, åren 1755, 1756 och 1757.

Begäret att resa och bese världen, bevekta mig att hos Konungen anhålla om utrikes permission; jag erhöll den och gick om bord på Ostindiska Kompaniets skepp Sophia Albertina, som fördes af kapiten Lehman. Vi afreste från Götheborg den 5:te Januari 1755. Vår resa var lycklig, och sedan vi under vägen besökt Cadix, hvarifrån vi afgingo den 26:te Mars, ankrade vi vid Wampo, fyra mil från Canton, den 3:dje September samma år.

I början af Januari 1756 hade vi intagit vår last, och afseglade den 12:te med god vind. Vi hämtade kokosnötter vid Prinsön, hvilken ligger på 6° sydlig Latitud, och bebos af vilda Javaner.

Oaktadt de häftiga stormar vi måste uthärda under Cap, passerade vi lyckligen detta ställe den 15:de April, och ankrade på Sanct Helenas redd den 3:dje Maj, sedan vi dertill erhållit Guvernörens tillstånd, som man nödvändigt måste förskaffa sig, så vida man vill undgå att blifva nedskjuten, af de vid stranden belägne batterierne. Denna ö utgör en förfriskningsort för skepp, som gå och komma från Ostindien; man erhåller der vatten, frukt och fisk; men kött är ganska dyrt,

O 2 äf

äfvenfom alla andra faker, hvaraf fartygen kunna vara i behöf, emedan allting måtte difföras från England.

Hela ön består af höga och branta berg, af rödbrun färg och skör stenart. Staden är ganska liten och belägen i en trång, men väl befäst dald. En allé af sköna trån, planterad längs vallarne, ger den ett vackert utfeende; alla husen äro af sten och de mästa betäckte af halm eller torf.

Ostindiska Kompaniet underhåller der en garnison af femtonhundra man; poster, som äro utfatte på åtskilliga ställen af ön, tillkännagifva alla fartygs annalkande som ämna sig dit, och man vidtager då alla försigtighetsmått, i händelse af anfall.

Den 6:te Maj lemnade vi Sanct Helena och seglade till Asension, som vi fingo se den 17:de klocken 6 om morgonen. Efter en timma blefvo vi varse ett litet fartyg, som krysfade framför denna ö. Det styrde till oss och hisfde Portugisisk flagg. Vi gjorde oss genast färdige till försvar, emedan vi fruktade att det kunde vara en sjöröfvare; men då detta fartyg kommit oss nära, och funnit att vi voro Svenskar, skjöt det ett kanonskott och hisfde Fransysk flagg.

Klockan 11 ankrade vi vid kusten, och jag blef tillika med några andra skickad i land att fånga sköldpaddor. På två nätter togo vi trettiofem stycken, ganska stora. Den 19:de om morgonen voro vi färdiga att återvända om bord, då jag tillika med trenne af mina kamrater, fick
luft

lust att begifva mig längre in på ön, för att plöcka portlaka, som växer der i ymnighet. Jag vet icke huru det kom sig, men jag blef inom ett ögonblick skiljd från den ena af mina kamrater, som gick mig helt nära. Då jag sedan kommit till en gångväg, hvilken, som jag trodde, skulle föra mig till hamnen, följde jag den, men fördjupade mig allt mer och mer i ödemarken. Jag hörde ett böfskott skjutas på den sidan af ön, från hvilken jag aflägsnade mig, hvarföre jag genast uppsteg på en höjd för att se åt hvilken sida jag borde gå, men jag föll i detsamma omkull och vred min fot ur led, så att jag omöjliggen kunde komma från stället. Straxt derpå hörde jag ett annat böfskott. Häraf förstod jag tydligt nog att man väntade mig om bord; men som jag trodde att man skulle kunna tänka att jag gått vilse, och att någonting händt mig, förmodade jag icke att mina landsmän skulle öfvergifva mig i den rysligaste ödemark, innan de gjort sig besvär att föka efter mig.

Jag förfökte att genom rop tillkännagifva hvar jag var, men blef icke hörd, och kunde icke förr än om eftermiddagen stiga upp. Jag fäste min fot, som var alldeles förvriden och nästan vänd inåt benet, mellan tvenne stenar, kastade mig handlöft i backen åt den andra sidan och lyckades att derigenom åter vrida honom i led; men denna häftiga brytning förorsakade mig en olidelig smärta, och jag förblef nästan sanslös ända till aftonen, då värken något gaf sig, så att jag kunde gå. Jag ankom med mycken möda
till

till stranden, men befann mig nu på en helt annan sida af ön, än den vid hvilken skeppet legat till ankars. Jag följde stranden ett godt stycke, och fick ändtligen se skeppet, men det var redan så långt ute till sjös, att man icke kunde skönja mer än dess öfversta segel. Jag skulle fåfänge söka att beskrifva den sorg, oro och ångest jag vid denna syn erfor. Hvar och en kan med lätthet föreställa sig vidden af mitt elände. Ensam på en ofruktbar och öde ö, visste jag icke en gång om jag der skulle finna friskt vatten, eller något som kunde tjena till föda. Fruktan för ett dödsfätt, som man med rätta kan kalla det värsta af alla, var i sanning väl istånd att störta mig i den häftigaste förtviflan.

Jag förblef orörlig och nästan fanslös på stranden, tårar fuktade mitt ansigte, mitt hjerta ville brista då fartyget försvann ur min åsyn; de mäst ömkeliga, bedröfliga tankar fattade mina sinnen. Jag påminner mig med fasa att jag var nära att icke mera hoppas på Guds barmhertighet, utan endast frukta dess hämnande rättvisa.

Emellertid lugnades mina tankars våldsamhet och min finnesoro, då jag genom Guds nåd kom att påminna mig åtskilliga exempel af hans barmhertighet och förunderliga godhet mot andra menniskor, som varit i lika stor nöd, och jag började nu hoppas, att han äfven torde bistå mig i min olycka, fastän jag icke kunde begripa huru det skulle ske. Uppmuntrad af deslä betraktelser, lade jag mig på sanden och föll i en djup

djup sömn, som varade till långt fram på natten, då jag vaknade, derigenom att jag frös. Nu förnyade mörkret, ensligheten vågornes dån, som bröto sig emot stranden, och roffoglarnes skrik, i mitt svaga och förvirrade sinne, samna fruktan och samma misströstande tankar, som förut beherrskat det. Dock lyckades jag att ånyo fördrifva dem, och hoppas att jag skulle blifva frälsad från denna olyckliga ö; jag trodde till och med att ögonblicket för min befrielse var kommit, då jag på stort afstånd hörde några tämligen starka rop; jag besvarade dem, men hörde sedan ingenting annat än ett doft buller, som tycktes komma än från en sida, än från en annan, och som jag först ansatt för en människoröst. Detta buller tjänade nu endast att förnya och öka min förskräckelse.

Efter en stund uppkom en stark storm med mycket regn. Jag sökte då efter en kula, som jag förut sett vid foten af ett berg, fann den äntligen och blef derigenom skyddad för regnet, men hade ganska svårt att med ett sköldpaddben freda mig för den mängd stora råttor, af hvilka jag beständigt anfölls; jag besvarades desutom af ett slags små paddor, som utkrupo från bergets springor och stundom föllo mig i ansigtet; deras många små klor förorsakade mig i sanning mindre skada än förskräckelse; men jag kunde icke sofva det minsta hela natten.

Så snart det började dagas, lemnade jag denna usla boning. Min fot var redan mycket bättre, så att jag kunde gå till det ställe der vi hade
haft

haft vårt tält. Jag tänkte att man der skulle hafva lemnat någonting för min räkning, men fann icke en gång en droppa vatten, hvaraf jag likväl var i stort behof; ty jag var alldeles utmattad af törst. Då jag såg solen uppgå, fruktade jag att icke kunna uthärda dagens qväfvande värme. Men mitt bekymmer var ganska öfverflödigt, ögonblicket för min frälsning var kommit. Just då jag var som mest fördjupad i de dystraste betraktelser, fick jag se ett skepp till ankars. Det var det samma Fransyska fartyg som kryssat omkring ön. Man kan icke fatta den glädje des åsyn väckte hos mig; jag var som en man hvilken varit dömd till döden och som man återskänkt lifvet. Jag kastade mig på knä och tackade den alsmäktige, som valt denna utväg att frälja mig från en förskräcklig ödemark, i hvilken jag hade tänkt att jag inom kort på det mäkt bedröfliga sätt skulle sluta mina dagar.

Klockan 8 om morgonen kom detta fartygs flup i land; de som voro på den, och som skulle söka mig, medförde vatten, vin och mat. De hade aftenen förut i samma affigt kommit i land, emedan min kapiten berättat dem att jag gått vilse, men deras bemödanden att få rätt på mig hade då varit fruktösa. Jag gick om bord med dem och blef der ganska väl bemött. Man sade mig, att min kapiten låtit söka mig, men hade, då han icke kunde få rätt på mig, bedt den Fransyska kapiten göra allt hvad han kunde till mitt återfinnande. Jag betygade denna kapiten och hans besättning min lifligaste erkänsla,
för

för den möda de gjordt sig att komma till min undsättning; men fann derjemte ganska underligt att jag så hastigt och med så mycken liknödhet blifvit öfvergifven af mina landsmän. Jag sökte att uttänka de anledningar som kommit dem att sålunda handla emot mig, ifynnerhet då jag fann att min koffert och mina kläder blifvit förde om bord på det Fransyska fartyget, och att kapiten till mig skrifvit ordres att lemna ön. Desfa ordres voro skrifna på Fransyska, hade blifvit lemnade oförseglade till kapiten på det Fransyska fartyget, och lydde som följer:

"Ordres till Johan Brelin:

Om bord på skeppet Albertina, till ankars på Asfensions redd, vid middagstiden den 18:de Maj 1756.

Jag befaller er att begifva er om bord på det första skepp herr Delachapelle anvisar er, om han kan skaffa er dit.

C. G. Lehman."

Jag kunde icke nog glädja mig öfver min lycka, jag hade blifvit frälst från den aldrastörsta lifsfara och i mina frälsare funnit de bästa och mäkt medlidfamma menniskor. Emellertid tänkte jag icke utan saknad på några vänner, som under den förflutna resan bevisat mig uppriktig tillgifvenhet, och på de mångfaldiga bevis af godhet min kapiten lemnat mig. Jag kunde därför icke begripa hvad som nu ådragit mig hans ogunst.

Bland

Bland de faker som blifvit förde om bord på det Fransyska fartyget, voro min journal och min navigations-bok; löjtnanten hade på första bladet af den sista af desä böcker skrifvit följande ord:

”Farväl herr Brelin; jag önskar att detta måtte finna er i en bättre belägenhet än ögonblickets bedröfliga omständigheter gifva mig anledning förmoda. Jag skickar er edra böcker, i den tanka att de möjligen skola kunna blifva er nyttiga. Om ni ännu lefver, så skynda att göra er fri från den beskyllning en olycklig händelse eller er vårdslöshet gifvit illasinnade människor anledning dikta om er; man har sagt att ni med flit hållit er undan, på det ni måtte komma ifrån skeppet. Må väl! önskar er beständiga vän.

A. H. Rohman.”

Man fattar lätt huru mycket detta ökade mitt bekymmer, jag anfåg min olycka och min förlust för intet, jemförelsevis till en anklagelse, som, ehuru påtagligen falsk, för alla dem som känna att Assension är en ohygglig ödemark, likväl af mina fiender blifvit uppspunnen, för att skada mig och som jag anfåg för ärerörig. Jag beslöt derföre att förkasta de mäst gynnande anbud som kunde göras mig, och öfvervinna alla hinder och faror, som kunde möta vid mitt återvändande till Sveriget, på det alla måtte kunna finna min oskuid, och de som förtalat mig derigenom bringas till tystnad.

Officerarne på det Fransyska fartyget behandlade mig vänskapsfullt och lofvade att skicka mig

mig om bord på det första skepp de mötte, som
 skulle affegla till Europa, på det jag till åtyd-
 nad af de ordres jag bekommit, snart måtte få
 återvända till Sverige. I detta hopp fortfor jag
 att med Fransoferne i tio veckor kryssa omkring
 Asenfion. Åsyn af denna ö, hvarest en för mig
 så obehaglig händelse inträffat, ökte min ledsnad
 öfver den fysiolöshet, under hvilken jag måste
 tillbringa hela denna tid. Vårt enda göra var
 att fånga de många slags fiskar, som i ymnighet
 uppehålla sig omkring denna ödsliga ö.

Den är belägen i Ethiopiska hafvet, på
 7°—58' sydlig Latitud och på 32°—20' Longi-
 tud vester om Stockholm; den är omkring tio
 mil lång, från norr till söder, och fem till sex
 bred, från öster till vester. Hon upptäcktes för-
 sta gången 1501 af den Portugisiska sjömannen
 Joao de Nova Galego, som kallade den Nosfa
 Senhora Conceicao; andra gången besöktes hon
 1503 af Alfonso Albuquerque och bekom
 då sitt närvarande namn. Den skulle utan tvif-
 vel, äfvensom de andra öarne i samma ocean,
 långt före denna tid hafva varit bebodd, om den
 erbjudit någon af de beqvämligheter som på de
 mästa andra trakter af jorden äro tillfinnandes;
 men när man upptäckte den, var den redan i det
 förhärjade tillstånd i hvilket den ännu finnes.
 Den framvisar icke för ögat någonting annat än
 branta klippor och höga torra backar. De slät-
 ter som ligga mellan desfa höjder, äro betäckte
 af en sand, som liknar grå aska, samt af pimp-
 sten

sten och andra kantiga hvasfa stenar, som tyckas hafva lidit af eld.

Desa stenar och klippor äro så sköra att man knappast kan vidröra dem, utan att de falla sönder; de likna vanligen stycken af sådant slagg som man ser i masugnar. Vi funno också stora klumpar af en grön glasaktig sammansmält materia, och stora stenar af de mäkt besynnerliga skapnader, hvaraf med tämlig säkerhet kan flutas, att denna ö utgöres af en gammal flocknad vulkan. Man stärkes i denna tanka genom tvenne berg, af hvilka det ena ligger i nord och det andra i syd på ön, som äro alldeles ihåliga och hafva många stora öppningar, af hvilka flere äro så djupa, att man i dem icke kan finna botten. På slätterne finnas äfven djupa och farliga hål, i hvilka man icke med säkerhet kan ingå, emedan den kringliggande sanden vid minsta vidrörande infaller.

Längs stranden finnes ofantligen stora grottor, i hvilka hafvets vågor inträfa med ett förskräckligt dån, och utkomma åter efter tolf eller fjorton minuter med lika häftighet derifrån, så att allt bidrager att göra denna öns utfscende till det mäkt rysliga som man kan föreställa sig.

Portlaka är den enda planta som vanligen växer på detta ställe, och den enda som synes kunna komma fort på en så stenig och ofruktbar jordmon. Vi förlöfte dock att på tvenne ställen vid foten af ett berg, der jorden syntes ofs mindre ofruktbar, utsä lök, rosivor och senap. Efter en månad uppstego några plantor, och efter sex veckor,

kor, vid ögonblicket af vår bortresa, voro lök- och senaps-stjelkarne fyra till fem tum långa; men rofvorne voro förtorkade. Man finner icke annat friskt vatten än det som efter långvarigt regn samlar sig i klippornes ihåligheter. In på ön vid ett ganska högt berg, fins en håla der vattnet samlar sig i sådan myckenhet, att det sällan är torrt, men det är svartaktigt till färgen och har en obehaglig smak.

Man har vid flere tillfällen fördt getter till denna ö, och de hafva mycket förökad sig. De hafva blifvit helt vilda, de äta portlaka och en slags grönaktig mossa, som växer på sidorne af ett högt berg.

Hvad som är mäst anmärkningsvärdt på denna ö, är en sandbacke, som är hög och brant, och på hvilken man uppfatt en obelisk af fyratio fots höjd. På desz spets är ett kors af koppar, hvars uddar äro prydd med liljor; under detta kors läser man följande inskription, graverad på en kopparplåt: "Detta kors har blifvit uppfatt af Gui af Coetnempren, riddare af Sanct Ludvigs-orden, som förde Konungens skepp Alcide, den 15:de November 1749, då Konung Ludvig XV. regerade." Berget har bekommit sitt namn af detta kors. Alla de som landstiga på ön, begifva sig till denna höjd och skriva vanligen sitt namn på obeliskan, der är redan så många sådane namn samt årtal och dagar, att der nästan icke mera är något rum öfrigt. Det skepp som sist kommer till ön, lemnar vid foten af denna obelisk ett bref, som man insticker i en butelj;

det

det tillkännagifver för efterkommande skepp, den tid då man kommit till ön, huruvida sköldpaddfångsten varit lycklig och hvad märkvärdigheter som kunnat inträffa under resan från Indien.

Sköldpaddfångsten är ganska ymnig i Mars, April och Maj månader: man kan på en enda natt fånga ett- till tvåhundra sköldpaddor. De äro ganska stora och smaka förträffligen väl. Det är under desä trenne månader som de värpa sina ägg, på omkring sexhundra fots afstånd från hafvet, och nedgräfvä dem i sanden. Efter Maj månads slut komma ganska få i land, få att man i Juni icke bekommer mer än fem eller sex på en natt, och i Juli sällan ser någon enda. Då vi den 6:te Augusti afreste, hade vi på trenne veckor icke bekommit mer än en sköldpadda. En myckenhet god fisk af många slag finnas vid denna ö, men derjemte äro hajar allmänna och göra derpå stor skada.

Vi lemnade ön Assension den 1:sta Augusti, klockan 1 om morgonen. Vi vågade icke segla till Europa, förrän vi fått en ny mast till vårt fartyg, och som vi icke utan fara kunde lemna passaderne, hvilka alltid blåsa lika starkt, måste vi välja en hamn i födra Amerika, hvarest vi kunde förskaffa oss detta behof.

Vår resa var lycklig, och vi fingo den 11:te Augusti klockan 9 om morgonen sigte af Brasiliens kust; den är låg och jämn, så att vi icke kunde upptäcka någon viss punkt derpå, förrän vid middagstiden, då vi igenkände Sanct Antonii udde, på hvilken är en skans med ett högt torn.

Da,

Dagen derpå ankrade vi på redden vid Sanct Salvador, som är Brasiliens hufvudstad. Portugiserne emottogo oss ganska illa, och ansågo oss nästan som sjöröfvare eller spioner. Man satte oss alla i arrest, och Vicekonungen sjelf med sitt Råd förhörde oss flere gånger, rörande affigten med vår resa; men vi svarade beständigt att endast nödvändigheten tvingat oss att söka denna hamn. Man anförtrodde dem icke att detta lilla fartyg haft sig uppdragit att kryssa vid Assension, der invänta de fartyg som återkommo från Ostindien, och underrätta dem om det krig som utbrustit. Portugiserne återlemnade oss äntligen vår frihet, men med vilkor att vi icke skulle drifva någon slags handel; att vi icke annorlunda än åtföljde af vakt skulle gå utom staden, och att vi, så snart vi infatt en ny mast, skulle afresa. Vi återvände den 16:de om bord, der Portugiserne fatt en vakt af sex man, hvilka skulle bevaka vår besättning, som äfven undergått åtskilliga förhör.

Vi lemnade Bahia et Todos-os-Santos den 30:de Augusti klockan 8 om morgonen, och förlorade om aftonen samma dag Amerikanska kusten ur ögnafigte.

Den 5:te September sågo vi ön Fernand-de-Noronha, som äfven tillhör Portugiserne; den 7:de passerade vi Equatorn med den mäst gynnande vind. Då vi kommit på 40° nordlig Latitud, blefvo vi af en storm drefne intill Portugals kuster, hvarest Engelska kryssare så häftigt förföljde oss, att vi måste segla tätt under landet. Men

vi

vi kunde dock icke undgå våra fiender, och blefvo den 13:de Oktober jagade af tvenne Engelska kapare. En af dem kom ofs så när, att vi kunde höra kapitens röst, som hotade att bestraffa vår envishet, att icke åtlyda den signal han gifvit ofs, att fända vår julle om bord. Vi hade från början af denna jagt hisfat Portugisisk flagg och skjutit ett kanonskott. Oaktadt Engelsmännernes hotelser, forcreade vi med segel och fortsatte vår kosa, ty vi förmådde icke att strida med honom, emedan han hade fjorton kanoner, men vi icke mera än tvenne och fyra haubitser. Då Engelmännerna klockan 3 eftermiddagen alfvarsamt började skjuta på ofs, hisfde vi Fransysk flagg och försvarade ofs modigt ända till klockan half 7 om aftonen, då mörkret skiljde ofs åt. Vi fingo en man dödskjuten, tvenne bleserade och ledo någon skada på vår takling. Våra fiender hade flere gånger försökt att äntra ofs, men vår tapperhet hindrade dem derifrån, fastän vår besättning icke bestod af mer än tjugoen man och hvar och en af Engelsmännen hade åtminstone fyratio. Jag märkte vid detta tillfälle att öfverlägsenhet i manskap och artilleri icke alltid motsvara de fördelar ett fartygs valsegling och dess anförares skicklighet och rådighet gifva.

Dagen derpå sågo vi icke mera våra fiender och ankrade snart vid Belem, trenne mil från Lisabon.

Vi blefvo icke bättre emottagne på detta ställe än vi hade blifvit i Brasilien. Man fann ingenting mistänkt om bord, men icke destomindre

dre blef herr La Chapelle med hela sin befättning arresterad. Emellertid medlade Fransyska Konsuln i denna sak, och alla blefvo ändtligen utsläppte, fastän på olika tider.

Vid denna tid var Lisabon ännu begrafvit under de ruiner och det grus hvarmed denna stad, genom den förskräckliga jordbäfning som inträffade den 1:sta November 1755, blifvit beträckt; des anblick var ryslig. Man kunde icke se lemningarne af så många palatser och hus, utan att tänka på de människors olyckliga öde, som blifvit krossade af sina nedfallande boningar.

Så snart jag blifvit fri, infann jag mig hos Svenska Konsuln; jag berättade honom minn öden, och bad honom hjelpa mig att så fort ske kunde återvända till Sverige. Jag blef ganska förundrad då han sade mig, att detta i anseende till den långt lidna årstiden vore nästan omöjligt, med mindre jag ville gå om bord på något fartyg som ämnade sig till Danmark eller Norrge. Dagen derpå gick jag till Börsen, jag fann der åtskilliga kapitener af mina landsmän; men icke mera än en som ville tjena mig. Han förde mig om bord på ett Dansk fartyg, hvars kapiten, som ämnade sig till Köpenhamn, lofvade att sätta mig i land vid Helsingör, och sade mig att han efter åtta dagar ämnade segla.

Denna försäkran var för mig ganska fägnelsam; men jag var ledsen att icke på något sätt kunna betyga min tacksamhet mot de Fransyska officerarne, som icke allenast frälsat mitt lif, utan

derjente i sex månaders tid på det mäkt vänskapsfulla sätt hade bemött mig. De voro ännu arresterade, men jag visste icke hwarest, och jag ville ogerna afresa, förrän de blifvit fria, emedan de med rätta kunde hålla mig för en otacksam meniska, om jag icke tog afsked af dem. Jag fick äntligen veta att de futo i det allmänna fängelset, skyndade genast dit och fann dem i ett rum med tredubbla jerndörrar. De voro af sorg och elak medfart så förändrade, att jag knappt kunde känna igen dem.

Den förundran jag tillkännagaf öfver att se dem på ett sådant ställe, bevisade mitt deltagande. De förekommo uttrycket af min tanka öfver detta ämne, och sade att jag icke borde förvånas öfver den orätt de lidit, ty det var icke första gången som Fransoser sålunda behandlades af Portugiser, ehuru begge desä nationer hade fred med hvarandra.

Sedan vi något talat härom, sade jag dem att jag snart ämnade afresa till Sverige, och frågade hvad jag var skyldig för mitt underhåll under hela den tid jag varit om bord på deras skepp, tilläggande att jag aldrig kunde erkänna alla de välgärningar, hvarmed de öfverhopat mig. De svarade att de alldeles icke ville höra talas om betalning, och voro så artiga, att de äfven beklagade sig öfver sin oförmögenhet att tjena mig, som de hade önskat. Då kunde jag icke finna nog starka uttryck att tekna min erkänsla; de förnyade sedermera det förslag de flere gånger gjordt mig, att ingå i Fransysk tjenst. Det
ko-

kostade på mig att neka dem; men man har sett de viktiga skäl jag hade att återvända till mitt fädernesland. De infågo och gillade dem. Vi skiljdes ändtligen åt med ömsesidiga förfäkningar om den mäst oföränderliga vänskap.

Jag afreste från Lifabon den 13:de November, och förutsåg snart att min resa skulle blifva olycklig; ty kapiten på det skepp med hvilket jag gått om bord, hade uraktlåtit många af de mäst nödvändiga försigtighetsmått; jag märkte också, att hans besättning icke lydde honom.

Vi seglade tämligen långsamt. Den 23:dje November blåste vinden nordostlig med största häftighet, och sjögången var ganska stark. Vi märkte snart att fartyget läckte. Tvenne pumpar, som beständigt voro i gång, kunde icke länsa; vi efterfökte såfångt det ställe hvarifrån vattnet inkom. Besättningen förlorade modet; stormen och hafvets våldsamhet tilltogo; vattnet uppsteg allt mer och mer i skeppet: det höjde sig fyra tum i timmen. Till råga på vår olycka, täppte det salt, hvarmed vi voro lastade, nästan alldeles våra pumpar; vi upptogo den ena efter den andra, i tanka att de sedan bättre skulle kunna begagnas; men då vi åter nedsatte dem, blef den ena stående tre, och den andra fyra fot högre än de borde, emedan saltet alldeles uppfyllt de hål, i hvilka de stått. De satte sedan korgar omkring pumparnes nedersta ändar, på det de icke åter måtte täppas af salt.

Det beständiga arbete och brist på sömn, hade så mycket utmattat oss, att vi nästan icke

orkade uträtta något. Det myckna vattnet hade blandat sig med saltet, och en stor myckenhet deraf hade famlat sig om babord, så att skeppet lutade åt denna sida och låg nästan med relingen i vattnet; hoppet började öfvergifva de mästa ibland ofs, ty vi kunde omöjligen komma till landet, och hade icke på trenne dagar sett något skepp. Några bibehöllo likväl sitt mod, och sökte att bevara sina lif, så länge de kunde, fastän de stundom fruktade att detta bemödande endåft torde tjena att förlänga deras lidanden. Vi beslöto att lätta ut slupen och jullen och berga ofs på desä fartyg, så länge Gud behagade, ty stormen hade nu något stillat sig; men då slupen skulle utfättas, stötte den mot relingen och blef skadad. Denna händelse bringade ofs nära förtviflan, ty vi förlorade härigenom den enda fanolika utvägen att kunna rädda våra lif; hvarföre också hela besättningen blef ganska nedslagen och bestört; men jag hade denna afton varit ovanligt glad, och icke anfett vår fara serdeles stor; jag trodde också nu att man kunde laga slupen, derigenom att man på den skadade sidan spikade ny mångdubbel och väl tjärad segelduk. Genom denna utväg hindrades också vattnet att intränga i detta fartyg, så att vi från klockan 11 på natten till klockan 7 om morgonen den 26:te November, då vi fingo se ett Holländskt fartyg, deruti bergade ofs. Denna syn återgaf hela besättningen mod och hopp. Vårt skepp låg i vattnet ända till däck; vi hisade nödsignaler och skjöto tvenne kanonskott. Som Holländaren
icke

icke kom till oss, skjöto vi ännu ett, emedan vi trodde att han icke hört de begge första. Holländaren styrde ändtligen till oss, och vi anhöllo att han måtte afträffa oss från vårt skepp, som var på vägen att sjunka, men han svarade att han intet kunde taga oss om bord, om vi icke medförde proviant och vatten. Vi lyckades ändtligen med mycken möda och ännu större fara, att från skeppets last upptaga kött-tunnor samt vin- och vatten-fat; vi lastade vår slup dermed och fände den samt en del af besättningen, om bord på det Holländska skeppet. Sedan vårt folk fört dessa saker om bord, ämnade de återvända till vårt fartyg, för att hämta flere; men den Holländska kapiten ville icke tillåta det, utan afhögg fånglinan på vår slup och lät den drifva: man finner lätt hvilken förskräckelse denna gerning åstadkom hos dem som ännu voro om bord på vårt skepp, af hvilka jag var en. Vi voro i jullen och väntade på vårt folks återkomst, samt hade från kajutan uttagit en hel hop saker, som vi tyckte kunde löna mödan att berga, men då vi sågo hvad som tilldrog sig, lemnade vi alltsammans och började ro, på det vi måtte upphinna Holländaren, emedan vi nu tydligen sågo, att han icke ville invänta oss; han seglade undan, så att vi icke kunde komma till hans fartyg förrän klockan 3 eftermiddagen. Jag hade icke kunnat tro att en människa med en sådan karakter fanns. Tvenne passagerare som voro om bord, såde oss, att han sett våra signaler, men att han icke velat komma till vår undsättning, sågande: att vi skulle

göra

göra honom besvär, och att vi kanske voro röf-
vare. En af hans passagerare, som var kapiten
i Holländsk tjänst, måste hota att frångåta ho-
nom befälet och vid hemkomsten anklaga honom,
om han icke undfatto ofs. Denne usling, som
mot sin vilja tog ofs om bord, var så snål, att
han nekade sig sjelf födan och icke kunde af-
hålla sig ifrån att klandra andra som han såg äta
sig mätta. Då vi den 18:de December kommo
till Helder, skiljdes alla passagerare från skeppet
och reste landvägen till Amsterdam, emedan de
icke längre ville vara med denna omenniska.
Som jag förlorat allt hvad jag ägde, hade jag
icke kunnat följa dem, om icke den kapiten, hvil-
ken äfvensom jag var passagerare, länt mig pen-
ningar och gått i borgen för hela den förolycka-
de besättningens frakt.

Jag ankom den 21:sta till Amsterdam, och
råkade der en Svensk, som visade mig mycket
deltagande och ädelmod, mina öfrige landsmän
i denna stad bemötte mig kallt. Jag skref till
Svenska Ostindiska Kompaniets Direktörer och be-
kom efter någon tid ett svar, som satte mig i
tillfälle att återbetala mina välgörare sina för-
skotter.

Jag lemnade Amsterdam den 26:te Mars
1757 och ankom till Stockholm den 28:de April,
hwarest jag af mina anhöriga, som icke mera
höppades att återse mig, med största glädje blef
emottagen.

Berättelse om Fru Denoyers bedröfliga åfventyr, som midt i öppna sjön mellan Cuba och de Lucaiske öarne i norra Amerika, utsattes i en Indisk båt af tvenne Engelsmän, hvilka mördade hennes man, år 1766.

Herr Denoyer, som bodde på Cap Français och var derstädes allmänt högaktad, uppgjorde i handelsaffigter det förslag, att anlägga ett nybygge vid Samana, en vik på Spanska området af ön Sanct Domingo. Han omtalade sin plan för sin hustru, som gillade den.

Efter ett års vistande vid Samana, anhöll fru Denoyer hos sin man, att få återvända till Cap Français, emedan klimatet på detta ställe var mera hälsofamt för henne. Herr Denoyer, som mycket älskade sin maka, kunde icke neka till hennes begäran; de affglade derföre på en liten skonert, som var deras egen, med ett barn af sju år, ett annat, som icke ännu var afvändt, och en Negrinna, som var deras slafvinna och hette Catharina. Några dagar innan de begåfvo sig på resan, strandade ett litet Engelskt fartyg på kusten, hvars besättning likväl blef bergad. Vid samma tid låg också i Samana ett Fransyskt fartyg, som gjorde sig färdigt att affegla, och de Engelsmän som lidit skeppsbrott, anmodade herr Verrier, som förde det, att taga dem om bord och låta dem få följa med till
Cap

Cap Français eller Monte Christo. Denne, som icke kunde berga dem alla, föreslog att herr Denoyer skulle taga tvenne af dem om bord på sin skonert; den ena kallade sig kapiten John och den andra Young.

Herr Denoyer emottog dem med välvilja; han gaf dem linne och kläder och öfverhoppade dem med godhet, desse lofvade deremot att på allt vis vara sin välgörare till tjänst under resan.

Herr Denoyer gick till segels i början af Mars 1766, och hade, utom desse Engelsmän, tvenne Fransyska matroser med sig. Han följde kusten åt, och då han kom till en gård, som låg på några mils afstånd från Samana, anhöllo de begge Fransyska matroserne, att han skulle fåtta dem i land, sägande att han kunde vara dem förutan, efter desse begge Engelsmän, som han emottagit och som voro goda sjömän, ganska väl kunde sköta fartyget. Herr Denoyer samtyckte till deras begäran; men denna efterlåtenhet kostade honom lifvet.

Dagen derpå om morgonen gick Denoyer, biträdd af Engelsmännen, till segels; om aftonen gingo de till ankars vid ett ställe som hette Grigri, en mil ofvärföre Porto Plata, på norra kusten af Sanct Domingo. De åto tillsammans vid denna gård, som beboddes af Spaniorer, och der man vanligen intager förfriskningar; efter aftonmåltiden uppfatte man akter på däck ett tält, i hvilket madrasser utlades åt fru Denoyer, hennes begge barn och Negrinnan. Herr De-

Denoyer lade sig utanför tältet på en annan madrass och Engelsmännen valde sina soffställen framuti fartyget.

Alla hvilade stilla till frampå natten, då de blefvo förde af det lilla barnet, som började skrika, men man somnade åter och natten förflöt till des fru Denoyer, klockan mellan 3 och 4 om morgonen, vaknade, derigenom att hon hörde ett flumt dån, som hon tyckte härröra från ett yxhugg; hennes man uppgaf i detsamma en djup suck. Hon väckte nu Negrinnan och ropade ganska förskräckt: "Herre Gud! Catharina, jag tror att de mörda Denoyer! . . ." Hon öppnade i detsamma på tältet, men Engelman John skyndade till hennes fång med en yxa i handen och hotade att döda henne, ifall hon gjorde minsta buller eller bjöd till att stiga upp; härifrån återvände denne grymma mördare att ännu gifva sitt offer tvenne hugg. Sedan denna ohyggliga gerning var verkställd, fattade Young rodret, under det John hisfde seglen, för att afgå till New-York.

I gryningen var skonerten redan tvenne mil från land. Fru Denoyer, som nästan var släslös af förskräckelse, ägde knappast styrka att gå utur sitt tält. Ett rysligt uppträde visade sig nu för hennes blickar. Hon såg bädden, på hvilken hennes mans blodiga kropp låg och som man nyligen kastat öfver bord, flyta på vattnet. Då sade den barbariska John, som icke blygdes att genom det mäkt opasfande skämt göra sin misfgerning ännu mera ryslig: "Gif er tillfrids,

er man ligger i hafvet och sofver djupt." Efter ett ögonblick återkom han till henne, väpnad med en dolk, och begärte hennes mans vapen samt nycklarne till hans kista.

Fru Denoyer gaf honom dem. Sedan denne bof noga genomfökt alla ställen, utan att finna penningar, lemnade han henne nycklarne tillbaka. Då började denna olyckliga enka, som förskräckelsen förut gjordt stum och nästan känslös, att gråta, och frågade honom hvarföre de hade dödat hennes man, efter han icke hade några penningar? Mördaren svarade, att det skedd för att åtkomma hans skonert, och med den segla till New-York. Efter desfa ord syntes denne nedriga varelse blifva mera mild, och erböd detta olyckliga fruntimmer mat samt thé och schokolad, men hon svarade att hon icke behöfde något. John sade då att hon ej borde vara ängslig, att de icke skulle göra henne något ondt, utan tvärt om sätta henne i land på Fransyskt område med alla sina saker. Han tilltalade henne sedan icke mera på hela dagen, utan hon fick ostörd öfverlemnna sig till sin smärta.

Man inser väl att natten icke kunde tillföra detta olyckliga fruntimmer någon hvila. Det rysliga uppträde hvartill hon varit vittne, framställde sig beständigt för hennes inbillning, och hennes mördares grymhet väckte hennes fruktan för sig sjelf och för sina små barn. Under det hon plågades af de mäkt ängsliga tankar, hörde hon sin mans mördare uppgöra ett förslag, att tillfoga henne en skymf, som hvarje dygdig
 quia-

qvinna fruktar mer än sjelfva döden. Den samvetslösa John proponerade sin kamrat att taga pigan, och låta honom få hafva matmodern; men som Young icke var nöjd dermed, gingo desse misfdådare att lägga sig, sedan de furrat rodret och lagt bi. Negrinnan hade beslutit att utsticka deras ögon med en spik, medan de sofvo; men hon vågade icke göra det, emedan hon fruktade att de nu endast lossade att sofva.

Dagen derpå i första gryningen, gingo de till fegels. Fru Denoyer frågade dem om de ämnade föra henne med sig till New-York, hvarpå de svarade, att om hon ville fara till Cap Français, skulle den ena af dem föra henne dit, tillika med barnen och Negrinnan, i den båt som de hade med sig. Ovissheten om sitt öde, åsynen af desfaröfvare, som voro besläckade af hennes mans blod, fruktan och smärta, allt bevekta henne att antaga detta förslag, fastän båten var ganska liten och för svag att nyttjas i öppna sjön: den var, som Indianerne bruka, gjord af en enda trädstam. Då hon tagit sitt beslut, tillsade John henne att lägga in något linne i ett knyte, emedan hennes kistor, i anseende till sin tyngd, icke kunde nedfattas i båten. Han sjelf lade en dålig madrass, något bröd, sex ägg och ett stycke rökt fläsk i den, äfven ditbringade han en liten panna och en kruka vatten. Sedan John hjälpte Negrinnan och de begge barnen ner i båten, visiterade han fru Denoyers kjortelsäckar, i hvilka han fann ett halsband samt hennes mans silfverkospannen, hvilket allt han frantog henne,
tillika

med det linne hon sammanlagt i knytet. Andt-
ligen kom hon ner i båten, och väntade med
otålighet att en af dem skulle infinna sig för att
ro, då Young afhög fänglinan och gick till
rors; John hisfode segel och fartyget aflägsnade
sig. Snart såg hon ingenting annat än himme-
len och vattnet.

Öfvergifven midt ibland böljorne, utan att
hafva sigte af något land, begärte den bedröfvade
enkan såfångt hjälp af sin mans mördare; hon
besvor dem med en öm mors hela vältalighet,
att hafva medömkan med hennes barn. Hennes
röst kunde icke mera höras, hon erfatte den ge-
nom de mäst uttrycksfulla och rörande åtbörder;
men såfångt. Hennes bödlar, som hon nu skul-
le vara förbunden, om de åter togo henne om
bord, voro döfva för hennes böner. Desse bar-
barer teknade med handen åt henne, att hon må-
ste låta sig nöja med sitt olyckliga öde . . . .
Hon såg dem icke mer.

Hennes besörtning, ytterligheten af hennes
nedslagenhet, deras fara, som hon mäst älskade
i verlden, författe henne i en djup dåning. Hen-
nes trogna slafvinna bemödade sig att bistå hen-
ne. Hon återvagnade till lifvit, men för att
bättre se den afgrund som var öppen under hen-
nes fötter och ännu mera begråta sina kära barns
olyckliga belägenhet, som skulle blifva ett rof
för fiskarne. Hon tryckte dem till sitt sköte,
fuktade dem med sina tårar och trodde sig, i hvar-
je ögonblick, hon betraktade dem, på dem kasta
sina sista blickar. Med matta händer upplyfte
hon

hon den, som ännu låg vid hennes bröst, emot himmelen och ägnade honom åt den högsta varelsen, som styr allas öden och hämnar brott och nedrighet. Hon öfverlemnade sig helt och hållit till den guddomliga Förfynens beskydd, under det att hennes slafvinna fysfelfatte sig med att styra den lilla båten.

Men en mörk natts förskräckliga annalkande ökade snart faran och fördubblade hennes fruktan; till råga på hennes olycka, började vinden att blåsa hårdare, böljorne uppstego och en våg, som slog öfver båten, bortförde brödet, slog ut det frika vattnet och lemnade desfa olyckliga, som fruktade att en annan starkare bölja skulle sänka deras farkost, i alldrastörsta förskräckelse. Emellertid styrde Negrinnan med så mycken skicklighet, att man undgick denna olycka. Hvilken natt! hvad den var förskräcklig, hvad den syntes dem lång!

Ändtligen återkom den efterlängtade dagen, tillika med lugnt väder, men tillförde dem ingen annan tröst. De sågo endast himmelen och vattnet, och visste icke åt hvilken sida de skulle styra sin kosa. Under denna beklagansvärda belägenhet upphörde icke fru **Denoyer** att anropa Gud, som är de olyckligas enda beskyddare.

De tillbringade sju dagar och sju nätter, kämpande med böljorne, under en sträng årstid, utan dricka eller annan föda än litet salt kött. Den stackars bedröfvade enkan förlorade allt mer och mer sina krafter. Hon kände att hennes sista stund nalkades, men tankan på en snar död

död var för henne mindre grym än hennes älskade barns beklagansvärda belägenhet. Innan hon skiljdes med dem, ville hon derföre lemna dem det mäst ömma prof af sin moderliga kärlek, och ämnade öppna sig ådern, att med sitt blod förlänga desse olyckliga varelsers dagar, då Negrinnan i detsamma på afstånd blef varse ett fartyg. Vid underrättelsen derom kände sig fru Denoyer åter upplifvas, de började begge att skrika och vinka. De märkte snart att man såg deras tecken, och kom till deras undsättning. Men nya faror uppstodo: vågorne slogo så hårdt emot skeppet, att man icke utan att kantra kunde närmas det. Emellertid blefvo dock sluteligen, genom kapitens skicklighet, eller snarare genom himlens hjälp, enkan, barnen och Negrinnan hämtade om bord på fartyget, hvaråt hela besättningen högeligen glädde sig.

Detta fartyg ankom lyckligen till Nya Orleans, dit det ämnade sig. Fru Denoyer hade den lyckan att der råka herr Rongeot, som var nära slägt med henne, och som med största glädje emottog, så väl denna olyckliga enka, som hennes barn.

Man lät en stambok gå omkring bland provinzens invånare, som alla rördes af hennes olycka, och sökte att bidraga till lindrande af hennes öde; hon bekom derigenom fyrahundra livres, som lemnades henne. Fru Denoyer skänkte den slafvinnan som varit med henne, sin frihet, men denna flicka, som älskade sin matmoder, ville

ville icke öfvergifva henne, fägande, att endast döden kunde skilja dem åt.

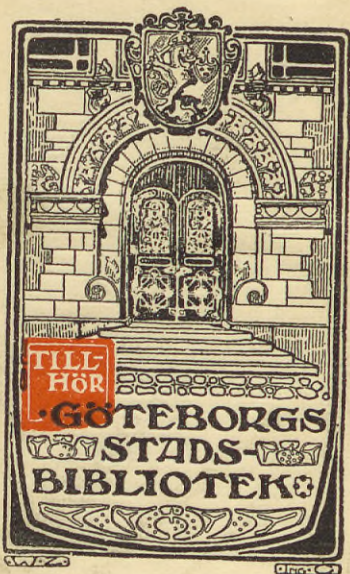
Fru Denoyer aflade sin berättelse inför domstolen i Nya Orleans, och beskref sin mans mördare. Man skickade denna beskrifning samt deras namn till New-York; men man fick aldrig höra talas om dem; antingen hade de genom Försynens rättvisa hämd, omkommit på hafvet, eller begifvit sig till någon annan hamn.

Slut på andra Delen.

1001851369

